

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 218

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 29-67
POSLOVALNICA CELJE, Prešernova 3, tel. 280
POŠTNI ČEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, 23. in 24. septembra 1939

NAROCNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1—

Obračun z Železno gardo

Poljaki branijo dalje svoje zadnje postojanke — Smrt generala Fritscha na vzhodnem bojišču — Na zahodu manjši boji — Drugi sestanek angleško-francoskega vojnega sveta — Demarkacijska črta med Nemci in Rusi še ni dokončna meja — Italijanske informacije o možnosti evropskega razpleta

General Rumel novi branilec Varšave

PARIZ, 23. sept. Havas poroča iz Čer-
ville, da je general Rumel, branilec od
Varšave, prisel v poljsko prestolnico
Varšavo, kjer bo nadomestoval generala Szu-
m-ki je bil pri bombardiranju mesta ra-
nja. V Lvovu, v središču mesta, se Po-
lji še vedno trdovratno upirajo na ne-
katerih postojankah. Na vzhodni fronti
prodranje ruskih čet počasi napreduje,
na rešenijski odpor ne zadevajo nikjer.

PARIZ, 23. sept. Havas. Varšavski ra-
dio je sporočil ob 20.45, da je so-
vražnja artilerija nadaljevala bombardira-
nje predmestja Praga. Na zahodnem sek-
torju sovražnik ni bil delaven. Popoldne
so nemška letala dvakrat bombardirala
svetlo mesto. Profiletalska obramba je
dve letali sestrelila. Veliko hiš v središču
mesta je razdejanih. Tudi je veliko člo-
veških žrtev. Pri vsem tem so trgovine

odprte in življenje pričinja teči zopet
normalno.

PARIZ, 23. sept. Havas. Polkovnik Li-
pinski je sporočil iz Varšave, da je poleg
Varšave še več drugih krajev, kjer nudi-
jo poljske čete odpor tuji invaziji. Ti
kraji so Modlin, kjer se borijo čete ge-
nerala Bortnovskega, in ozemlje med
Zamoščem in Ravarusko, kjer se borijo
čete generala Dabjernačkega.

PARIZ, 23. sept. Havas poroča iz Var-
šave: Varšava je bila danes vnovič bom-
bardirana od sovražniške težke arti-
lerije. Tudi nemška letala so bombardi-
rala mesto. Poveljstvo obrambe je po-
zvalo prebivalce, da rešuje bolnike in
ranjence iz bolnišnic. Napad nemških čet
je bil spet odbit in je bilo ujetih veliko
Nemcev. Na vzhodni fronti je sovražnik
aktiven, dočim ni bilo na zahodnem sek-
torju nobene nemške aktivnosti.

Pariški veleposlanik Varšavi

PARIZ, 23. sept. Tukašni poljski ve-
leposlanik je preko radia poslal sporočilo
varšavskemu županu Stasnickemu, v ka-
kov izraža v imenu pol milijona Polja-
nov, živeti v Franciji, občudovanje ju-
stavnosti poljske. V Parizu se
glasajo protivojaki Poljaki z vsega sve-
ta. Ta vojska se bo ramo ob rami borila
s francosko in angleško vojsko, sledeč
Londnu Varšave za isti ideal.

LONDON, 23. sept. Reuter. Ruske če-
te so pri Lvovu zajele 6 pehotnih in 2

drugi deviziji. V Varšavi je položaj ne-
izpremenjen. Nemška letala napadajo me-
sto naprej, mečejo bombe in propagan-
ne letake. Dve letali sta bili davi sestrel-
jeni. Nemški napad na predmestje Praga
je bil odbit. Neki nemški letalec, ki je
bombardiral Lvov, je govoril po nemškem
radiu ter dejal, da je bil ves Lvov v pla-
menih in dimu. Lepše slike sploh nikoli
še ni videl. Imel je tudi krasno srečo, da
je lahko videl, kako letijo vagoni vlakov
v zrak, kadar je spustil bombo.

General Fritsch padel pred Varšavo

BERLIN, 23. sept. Iz Hitlerjevega
glavnega stana poročajo, da je general
von Fritsch, bivši poveljnik nemške voj-
ske, padel pri Varšavi. General von
Fritsch je bil star 59 let in je nedavno
slavil 40-letnico svojega vstopa v vojsko.
Leta 1934. mu je Hitler poveril vrhovno
komando nad nemško vojsko, ki pa jo je
prejel v dramatičnih okoliščinah febru-

arja 1938, ko so bile izvršene izpremem-
be v nemški vojski. Kmalu nato pa je
bil general von Fritsch rehabilitiran kot
komandant artilerije. Padli general je
imel velike zasluge za organizacijo nove
nemške vojske. Hitler je odredil, da bo
generalu von Fritschu prirejen državni
pogreb.

Doslej ustreljenih 292 železogardistov

Priloge za veličasten pogreb Calinesca - Energično čiščenje po Romuniji

BUKAREŠTA, 23. sept. Havas. Vsi li-
bi so danes izšli s črnim robom. Po
glavnih ulicah mesta visijo črne zastave.
Danes dopoldne so smrtne ostanke
glavnega vladnega prednika slovesno
prenesli iz bolnišnice sv. Elizabete v
kraljevo, kjer bo truplo ležalo na paradi do
nedelje, ko bo pogreb.

BUKAREŠTA, 23. sept. Telo pokojne-
ga predsednika Calinesca leži na odru
v kraljevi bolnišnici. Jutri bo pokopan
na državne stroške v Curtea de Arges,
kjer so pokopani tudi romunski vladarji.
Vlada je storila energične ukrepe proti
članom Železne garde. Uradno objavlja-
ne, da je bilo do sedaj 292 članov Želez-
ne garde ustreljenih. Od teh 44 v enem
dnevu. Neuradne cenitve pa gredo še
daleč višje. Misli se, da bodo iztreb-
ljeni vsi člani Železne garde v Romuniji.

PARIZ, 23. sept. Havas poroča iz Bu-
karešte: V istem času, ko so bili ustrel-

jeni atentatorji, morilci predsednika vla-
de Calinesca, so bili tudi po raznih krajih
v notranjosti dežele ustreljeni člani Že-
lezne garde. Njihova trupla pa so bila
izpostavljena na javnih mestih z napi-
som: »Tako se bo odslej postopalo z mo-
rilci in izdajalci domovine!«

RIM, 23. sept. Stefani javlja iz Buk-
rešte: Radikalno čiščenje vseh ostankov
Železne garde se je pričelo to noč. V
Miercurea Ciuc je bilo ustreljenih več
vodij, ki so bili tam internirani, v mestu
Ploestiju, od koder so bili krenili aten-
tatorji, ki so ubili Calinesca, je bilo are-
tiranih več članov Železne garde. V pre-
stolnici kakor po podeželskih mestih
stražijo vojaške čete državna poslopja.
Po vsej državi pa vlada popoln mir.
Oblasti stojijo še nadalje na stališču, da
je umor Calinesca pripisati notranjepoli-
tičnemu maščevanju, in da pri tem ni bi-
lo nobenega vpliva od zunaj. Danes se
sporoča, da se je sliči v Bukarešti se-
stal vojni svet, da s pravne strani osvet-

Dosedanji sovjetski plen

BERLIN, 23. septembra. DNB javlja iz
Moskve: Včerajšnje poročilo vrhovne sov-
jetske komande pravi, da so sovjetske
čete, ki so operirale v zahodnem delu
Bele Rusije, zasedle Bialistok in Brest-
Litovsk ter pričele s čiščenjem Suma pri
Avgustovu, severozahodno od Grodna,
kjer so ostanki razbite poljske armade.
Tudi v zahodni Ukrajini so sovjetske čete
nadaljevale operacije, katerih namen je
očistiti pokrajino od poljskih čet. Sov-
jetski vojski se je vdala v okolici Lvova
poljska pehota pod poveljstvom generala
Langerja. Po podatkih, ki pa še niso po-

poini, je sovjetsko vojaštvo zajelo 120
tisoč častnikov in vojakov ter zaplenilo
380 topov.

BUKAREŠTA, 23. Septembra. Rusko
poročilo pravi, da so ruske čete zajele v
Ukrajini 120.000 poljskih vojakov, 380 to-
pov in čez 400 strojinic. Aretiranih je bilo
tudi večje število visokih uradnikov polj-
skega zunanega in notranjega ministr-
stva, ki so bili še na ukrajinskem ozemlju
in niso imeli časa prekoračiti romunsko
mejo. V Ukrajini so že razdelili pol mili-
jona slik Stalina. Drugega pol milijona
je že na poti.

Na Poljskem uničenih 600 letal

PARIZ, 23. sept. Propagandni minister
Giraudoux je dejal, da je posebna važ-
nost zavzetje posaarskih rudnikov od
strani Francozov vidna že iz dejstva, da
so Nemci dobivali iz posaarskih rudnikov
na leto 2 milijona ton premoga, Poljaki

pa iz svojih, ki so zdaj v nemških rokah,
samo 900.000 ton. Leta 1914. je Francija
v prvih dnevih vojne izgubila 85 odstot-
kov svojega premoga. Na Poljskem so
Nemci izgubili 500 do 600 letal ter 600
do 700 pilotov.

Drugi sestanek vojnega sveta

Pod vodstvom Chamberlaina in Daladierja so se včeraj Angleži in Francosi sporazumeli o nadaljnji taktiki

LONDON, 23. sept. (Reuter.) Šef fran-
coske vlade Daladier in drugi francoski
zastopniki so včeraj z letalom prispeli
semkaj na sestanek vrhovnega vojnega
sveta, ki je bil v nekem gradu grofije
Sussex. Čeprav so oblasti ta sestanek dr-
žale v tajnosti, se je vendar zbrala na
kraju sestanka velika množica ljudi, ki
je po končani seji navdušeno pozdravila
Chamberlaina in Daladierja.

LONDON, 23. septembra. Reuter. Vr-
hovni vojni svet je včeraj zasedal ves dan
v nekem kopališču na južni angleški oba-
li. Zjutraj so se pripeljali z letalom v ju-
žno Anglijo Daladier, general Gamelin,
admiral Darlan ter minister za oborože-
vanje Dotry. Z angleške strani so se se-

stanka udeležili Chamberlain, Halifax in
lord Chatfield. Bila sta dva sestanka, pr-
vi zjutraj, drugi popoldne. Angleško ura-
dno poročilo pravi, da je sestanek imel
za namen proučiti uspehe v prvih dneh
vojne ter določiti naloge za bodočnost.
Dosežen je bil popoln sporazum in izde-
lani so bili tudi skupni načrti za oskrbo
obeh imperijev z municijo in živili.

POLOTOK HELLA SE ŠE VEDNO DRŽI

RIM, 23. sept. Messagero prinaša do-
pis iz Gdanska, ki pravi, da so Nemci
doslej zavzeli skoraj polovico polotoka
Hela. Nemške čete nadaljujejo prodira-
nje. Doslej je bilo na polotoku ujetih 18
tisoč poljskih vojakov.

vojske do krone vedno, kadar gre za pre-
prečenje zločinske protidržavne akcije.

LONDON, 23. septembra. Reuter poro-
ča iz Washingtona: Zunanji minister Hull
je romunskemu zunanjemu ministru Ga-
fencu brzojavno izrazil svoje sožalje in
globoke simpatije do romunskega naroda
povodom umora predsednika vlade Cali-
nesca.

CURTEA DE ARGES
romunski Oplenec, kjer so pokopani ro-
munski vladarji. Tam bo jutri pokopan
tudi ubiti ministrski predsednik Calinescu,
ki je bil poslanec aržeskega okraja.

Rusi zasedejo tri petine Poljske

Po dogovoru o vojaški demarkaciji, ki je bil včeraj podpisan med Nemci in Rusi v Moskvi, dobe Rusi vse ozemlje do Varšave — Ta demarkacija še ne pomeni dokončne določitve poljske usode — Nemci zagovarjajo še dalje narodnostno načelo

MOSKVA, 23. sept. Nemška komisija, ki je prispela včeraj v Moskvo zaradi določitve demarkacijske črte med nemško in sovjetsko okupacijo Poljske, je že v teku dopoldneva podpisala s sovjetsko vlado zadevni sporazum in popoldne odpotovala spet v Berlin. Po uradnem komunikatu, ki je bil izdan o tem sporazumu, se je določila demarkacijska črta tako, da zasedajo sovjetske čete vso vzhodno polovico Poljske, in sicer tako, da bodo stale vzdolž reke Pise od meje Vzhodne Prusije do njenega izliva v Narev, ob Narevu do njegovega izliva v Vislo, ob Visli do izliva Sana ter dalje ob Sanu do bivše poljsko-madžarske, odnosno slovaške meje na Karpatih. Nemške čete, ki so prodrle čez to črto, dobe takoj nalog, da se umaknejo, sovjetske čete pa bodo nadaljevale zasedanje v pospešenem tempu.

MOSKVA, 23. sept. Kakor se iz zanesljivega vira izve, sedanja demarkacijska črta med okupacijskimi četami Nemčije in sovjetske Rusije na Poljskem ne pomenja tudi že politične razdelitve med obema državama. O dokončni usodi poljskega ozemlja se bodo pogajanja med sovjetsko Rusijo in Nemčijo še nadaljevala.

LONDON, 23. sept. Potegnitev demarkacijske črte med nemškimi in sovjetskimi okupacijskimi četami na Poljskem je izzvala po vsem svetu največje presenečenje. Verujoč izjavi sovjetske vlade, da bodo sovjetske čete zasedle le ukrajinsko in belorusko ozemlje, je ves svet pričakoval, da ne bodo šle čez etnografsko mejo. Sporazum v Moskvi, ki je bil včeraj dosežen med zastopniki berlinske in moskovske vlade, pa daje sovjetski

Rusiji vse ozemlje do Varšave, tako da bodo rdeče čete stale celo v varšavskem predmestju Pragi, ki leži na desnem bregu Visle. S tem zasede sovjetska Rusija tri petine Poljske, dočim obdrže nemške čete v svoji oblasti samo dve petini. Milimo tega ostane na področju ruske okupacije vse gališko petrolejsko ozemlje in sovjetske čete bodo stale celo na začetku vzhodne slovaške meje. Ta razmejitev je razočarala tudi Berlin sam, ki se pa ruski zahtevi ni mogel upreti. Kakor se izve, vztrajajo Nemci slej ko prej na stališču, da bi bilo treba definitivno mejo potegniti po etnografskih načelih.

BERLIN, 23. sept. DNB. V zvezi z vestmi, ki se širijo o določitvi demarkacijske črte med Nemčijo in sovjetsko Rusijo v zasedeni Poljski, se s pooblaščenimi strani izjavlja, da nemške čete niso imele namena zaseči čim več poljskega ozemlja, ampak v čim krajšem času uničiti poljsko vojsko.

BERLIN, 23. sept. DNB. V zvezi s poročilom nemškega vrhovnega poveljstva piše »Der deutsche Dienst«: Z nemško-

sovjetsko demarkacijo od izvira reke Sana na Kapatih do meje Vzhodne Prusije južno od Johannsburga, je postavljena precizna črta med Nemčijo in sovjetsko Rusijo. Sporazum o tej demarkacijski črti ni najnovejšega datuma, ker je obstajal že tedaj, ko je sovjetska vlada izdala ukaz za vkorakanje njenih čet na Poljsko. S sporazumom nemških in sovjetskih zastopnikov sedaj v Moskvi je bil ta sklep samo detaljiran, posebno so pa bili določeni boji, ki naj se vodijo za popolno okupacijo in čiščenje ozemlja s strani nemških, oziroma sovjetskih čet. Izročitev po nemških četah zasedenega ozemlja sovjetskim četam je izvršena na prijateljski način. To se je zgodilo najprej pred Lvovom, sedaj se pa vrši še na ostalih odsekih. Izročanje je tudi v tehničnem oziru najzornostnejše in je onemogočena vsaka poljska sabotaža.

RIM, 23. sept. »Popolo di Roma« piše: Dovoljeno dejstvo je, da ne bodo Rusi ostali samo v Lvovu, ampak da bodo ostali tudi na Karpatih vzdolž Madžarske.

Položaj Madžarske in Romunije boljši

LONDON, 23. sept. Tukajšnje »Times« razpravljajo o položaju balkanskih držav in pravijo, da se po vseh prestolnicah na Balkanu sprašujejo, kaj pomeni za njih zlom Poljske. Ta zlom je napravil silno globok vtis, še globljega pa je zapustila ruska intervencija. Vendar ta drugi vtis nekoliko izenačuje prvega, ker dokazuje ruska intervencija, da so sedaj nemške operacijske možnosti na vzhodu omeje-

ne. Rusi niso zasedli samo vso bivšo poljsko-romunsko mejo, ampak dobe tudi vso bivšo poljsko-madžarsko mejo. Namen, ki so ga imeli Nemci s prodiranjem čez Lvov proti Romuniji, je propadel. Položaj Madžarske in Romunije ni mogoče več smatrati za tako pesimističen. Glede Madžarske izgleda, da se je grof Csáky vrnil iz Berlina brez vsakih novih obveznosti, pa tudi sporazumov.

Politična razcepitev Kitajske

ČUNGKING, 23. sept. Zunanji minister Čangkajškove vlade Van Čunghaj je včeraj izjavil, da Kitajska ne bo sprejela japonskih mirovnih ponudb in pogojev, ker ne temelje na podlagi pravičnosti, in se bo dalje bojevala.

TOKIO, 23. sept. Med bivšim Čangkajškovim ministrom Van Čivejem in

predsednikom lokalne kitajske vlade v Pejpingu, Vankominom, je dosežen popoln sporazum o ustanovitvi nove osrednje kitajske vlade, ki bo takoj sklenila mir z Japonsko. Nova vlada bo sestavljena najkasneje v mesecu novembru in na čelu ji bo stal Van Čivej, ki se je oddelil od Čangkajška.

25.000 poljskih begunccev na Madžarskem

PARIZ, 23. sept. Havas poroča iz Budimpešte: Včeraj so ves dan prihajali begunci iz Poljske na Madžarsko. Ceni jo, da je število begunccev že nad 25.000. Več kot 5000 avtomobilov je pribežalo čez madžarsko mejo. Rdeči križ in druge ustanove se trudijo beguncem pomagati, kolikor je to mogoče. Begunci pripovedujejo, da je več sto ljudi obležalo na svojem tragičnem begu skozi Ukrajino. Veliko jih je storilo samomor, ko so zvedeli, da so njihove družine zginitle.

INCIDENT V PRAGI

PRAGA, 23. sept. Na spomeniku neznanemu vojaku je bila ponoči izobešana francoska zastava ter napisano »Živela Francija!«.

NEMŠKO LETALO NA ŠVEDSKEM

PARIZ, 23. sept. Neki nemški vojni hidroplan se je spustil na švedske vode zaradi poškodbe na motorju. Neka švedska torpedovka je zajela ta hidroplan, ki bo pridržan v švedski.

MADŽARI ZANIKUJEJO

BUDIMPEŠTA, 23. sept. Madžarski tiskovni urad zanikuje vse tuje vesti, da bi bili Madžari kjer koli prekoračili madžarsko-poljsko mejo.

Potresna katastrofa v Turčiji

BERLIN, 23. sept. DNB poroča iz Carigrada: Kakor že javljeno, je bilo v sosednji obrežni pokrajini Smirne v zadnjih 24 urah več potresnih sunkov, ki so napravili veliko škodo. Zdaj poročajo, da je bilo najtežje prizadeto mesto Dikali. Tam je 250 hiš popolnoma porušeno, ko da je skoraj vse prebivalstvo na strehe. Tudi vasi severno od Smirne hudo trpele. Po dosedanjih še nepopolnih poročilih sodijo, da je več kot 200 ljudi mrtvih, več sto pa ranjenih, oziroma jih pogrešajo. Bolnišnice v Smirni so prenapolnjene. Število žrtev je zato velike, ker so prvi potresni sunki prišli ponoči, ko so ljudje še spali. Pri reševanju delih sodeluje tudi vojaštvo.

Nemška letala nad Švico

CURIH, 23. sept. Nemška letala so priletela včeraj popoldne švicarsko gorno ozemlje nad kontonom Schaffhausen. Letala so letela okoli 4.40 ure popoldne zelo nizko in z največjo hitrostjo v smeri iz Schleithaima proti Bittenhartu. Švicarsko protiletalsko topništvo je začelo streljati, nakar so se letala dvignila in izgubila v smeri proti Nemčiji.

ŠPANIJA ZASTOPA NEMCE IN FRANCOZE

RIM, 23. sept. Stefani poroča iz Bologna: Španska vlada je izjavila, da se po želji nemške vlade prevzela zaščita nemških interesov v Alžiru in Palestini, po želji francoske vlade pa zaščito francoskih interesov na Slovaškem.

SARADZOGLOVA POT V MOSKVO

ANKARA, 23. septembra. Zunanji minister Saradzoglu je iz Carigrada na turški ladji »Cades« odpotoval v Odeso. V Moskvo bo došel v nedeljo. Ministru so pri odhodu iz carigradske luke pozdravili zastopniki oblastev in velika množica ljudi, ki so mu prirejali manifestacije.

SLOVAKI NISO DEZERTIRALI

BRATISLAVA, 23. sept. Z uradnega mesta javljajo: »Neke tuje novinarske agencije so objavile, da je veliko Slovačkov, govori se celo o tisočih, ki so koračili madžarsko mejo. Vestí se brez podlage, ker je ves slovaški narod dovoljen ne samo s svojo vlado, ampak tudi s priilkami, v katerih živi. Slovaški vojniki so v družbi s svojimi nemškimi tovariši ne samo branili slovaško ozemlje, temveč celo zavzeli slovaško zemljo, ki je bila prej od Slovaške odtrgana.«

ESTONIJA IN RUSIJA

REVAL, 23. sept. DNB. Na poziv sovjetske vlade je zunanji minister Estonije Selter odpotoval v Moskvo, kjer bo podpisal novi estonsko-sovjetski trgovinski dogovor.

NOVA ANGLEŠKA BELA KNJIGA

LONDON, 23. sept. Angleška vlada je izdala novo Belo knjigo, v kateri je objavila vse dokumente, ki se nanašajo na diplomatske akcije pred izbruhom vojne.

ZAPLENITEV ROTSCILDOVEGA PREMOŽENJA

LONDON, 23. sept. Po zanesljivih informacijah so Nemci zaplenili vse premoženje znanega židovskega kneza Rotshilda.

BERLIN, 23. sept. (DNB.) Vsed

pične vročine, ki vlada v Kaliforniji v krajinah Los Angelesa in San Francisco že teden dni, je umrlo čez 50 ljudi.

Na zahodu nič novega...

PARIZ, 23. septembra. Reuter. Francoško poročilo pravi, da je bilo na fronti mirno, boji so le južno od Saarbrückna in vzhodno od reke Bliese. Nemški napad pri Piermassenu je bil odbit.

AMSTERDAM, 23. septembra. Navzlic demantiju nemškega propagandnega ministra dr. Goebbelsa, da se prebival-

stvo Aachena izseljuje, poročajo belgijski in holandski listi o tem izseljevanju. Veliko begunccev je videti po cestah proti Kölnu. Tudi prebivalstvo na desni strani Rena do Siegfriedove črte je dobilo ukaz, naj bo pripravljeno za primer evakuacije. V Aachenu je veliko število vojaštva.

MADŽARI OBNOVE STIKE Z RUSIJO

BUDIMPEŠTA, 23. sept. Iz zanesljivega vira se izve, da je madžarska vlada sklenila obnoviti diplomatske stike s sovjetsko Rusijo. Zaprčila je že za agreement za svojega poslanika. Odgovora iz Moskve še ni prejela.

Senzacionalna italijanska razglabljanja

Možnost tudi ideološkega zblizanja med nacionalnosocialistično Nemčijo in boljševiško Rusijo — Nemogoča je vsaka prognoza za bodoči razvoj vojne — Zakaj je Italija za sklenitev mira

RIM, 23. sept. Več italijanskih listov razpravlja o novem evropskem položaju, ki je nastal po kolaboraciji med Nemčijo in sovjetsko Rusijo na Poljskem. Nekateri izmed teh listov ne izključujejo možnosti, da se ustvari med Berlinom in Moskvo trajnejše in globlje sodelovanje, ki se ne bi nanašalo samo na poljsko vprašanje in trenutni položaj, ampak tudi na druga vprašanja in na daljšo dobo. Najzanimivejša so v tem oziru izvajanja, da bi se utegnile doseči približevanja tudi v ideološkem oziru, in sicer na ta način, da bi Nemčija krenila k kolektivizaciji gospodarstva. S tem bi se nem-

ški režimski sistem približal sovjetskemu. Na druga strani je pa treba priznati, da se tudi sedanji Stalinov boljševiški sistem v marsičem oddaljuje od Leninevega boljševizma in se s tem nehoti, sam po sebi približuje nemškemu nacionalnemu socializmu. Utegnilo bi se zato zgoditi, da bi se oba sistema nekje precej srečala. Tak razvoj dogodkov bi pa ustvaril enoto, ki bi segala od Rer do Tihga oceana, in sedanji boj med Nemčijo in zahodnimi demokracijami bi se spremenil v boj med dvema ideologijama, individualistično, t. j. demokratično, in med kolektivistično, t. j. med nacional-

nosocialistično-komunistično. V tem primeru gotovo tudi ostali svet ne bi mogel dolgo več ostati nevtralen, ker bi se moral opredeliti bodisi za eno ali za drugo skupino. O tem, kako se je vojna pričela, smo poučeni, o tem, kako se bo nadalje razvijala, lahko samo ugrabimo, o tem, kako se bo končala v primeru takega razvoja, pa niso mogoče nobene prognoze. Italija se vsega tega dobro zaveda in je prav zato njena akcija prej ko slej usmerjena v pravcu pomiritve in sklenitve mira. Samo na ta način se človeštvo lahko reši grozot, ki jim ne vemo obsega in konca.

Nova nemška podmornica potopljena

LONDON, 23. sept. Kapitan ameriškega parnika »Stella Marina« pripoveduje o boju med nemško podmornico in angleškim rušilcem. Boj se je bil v neposredni bližini ameriškega parnika. Podmornica je bila očitno poškodovana, ker se ni mogla popolnoma potopiti. Periskop je mohl še nekaj časa iz vode. Po petih minutah peklenskega streljanja z rušilca pa je periskop izginil in podmornica se je potopila na morskno dno.

VOROŠILOV PRIDE V BERLIN

RIGA, 23. sept. Kakor poročajo iz Moskve, se bo Vorošilov 27. tega meseca podal v Berlin.

Mariborska napoved: Spremenljivo oblačno vreme. Obeta se še dež. Včeraj je bila najvišja temperatura 20,3, danes najnižja 9,7, opoldne 16,0. Padavin od včeraj 9,2 mm.

Borza. Curih, 23. sept. Devize: Pariz 10, London 17,62%, Newyork 440%, Bruselj 74,50, Milano 22,50, Amsterdam 235, Berlin 175, Stockholm 105,10, Oslo 100, Kopenhagen 85,15, Buenos Aires 104%.

O političnih strankah

Maks Durjava

Sklenjeni sporazum med Hrvatsko kmetijsko stranko in obstoječim režimom pomeni velik napredek v razvoju našega političnega življenja. Cela vrsta nerešenih vprašanj (političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih), ki so se pojavila že od vsega začetka skupnega življenja narodov v Jugoslaviji in ki so še pomnožila z nastopom šestojanuarske diktature, so našla sedaj v novo fazo: t. j. v fazo, ki omogoča njihovo radikalnejše reševanje. V tem smislu se glasi tudi deklaracija nove vlade.

Za reševanje zgoraj omenjenih nerešenih vprašanj pa je potreben organ, ki bo sposoben pristopiti k temu delu. Ta organ je svoboda političnega organiziranja in demokratizacija države. Omejevanje in demokratizacija države. Omejevanje političnega organiziranja. Pri raznih novejših gibanjih in režimih se pojavile in se še pojavljajo parole obstoječim političnim strankam. Le-te so zastopali stališče, da ljudstvu niso potrebne politične stranke in da je ena totalitarna »stranka«, ki bo odgovorna in ki bo edina imela pravičnega delovanja do vsega političnega življenja v državi.

S to parolo sta nastopila pred vsem avtoritativna režima v Italiji in Nemčiji ter so jih v tem pogledu pričeli posnemati različni drugi avtoritativni sistemi, ki so vzniknili v posameznih manjših državah Evrope v razdobju velike gospodarske krize. Tukaj lahko navedem naš »domači« šestojanuarski režim, ki je tudi ukinil parlamentarizem in nastopil z ožje vezanim »bivših« političnih strank, da so vnašale nered in partizanstvo. Od tedaj naprej se je smelo pri nas govoriti o teh strankah le kot o »bivših«.

Tako je obstojala tudi »bivša« hrvatsko-kmetijska stranka, ki ji je uspelo zbrati okoli sebe skoraj vso hrvatsko ljudstvo. V isto piščalko kot oficijelni režim so se preizkušali osnovati nekaka »opozicijska« gibanja in stranke. Ti ljudje so enozglasno kričali in še kričijo, da sta politične stranke s svojo pokvarjenostjo, celo, da so dejali, da so te stare stranke razvile hrvatsko vprašanje...

Ze samo dejstvo, da prepovedane stranke nadaljujejo svoje delo ter v tem svojem »fiktivnem obstoju« dosegajo tudi največje uspehe, nam potrjuje, da ni tako, kot se je govorilo.

Res je, da je v prilog nasprotnikom strankarskega življenja, resnično umazano delovanje posameznih političnih strank v preteklosti. — Slovenci imamo zato ter skušajo omenjene posamezne slučaje izkoristiti za prepričanje, da so politične stranke na račun lahkovernežev izsesale kakšen milijoneček. Takšne mračne strani strankarskega življenja nas ne smejo motiti, ne da bi spoznali stvari, ki dajo življensko moč modernim političnim strankam: zastopanje interesov posameznikov in skupin, ki se nahajajo v vsakem ljudstvu in ki jih ni mogoče ukloniti z nikakršnimi zakoni, niti proglašati, niti ti sloji nadaljujejo svoje življenje in zastopajo svoje življenske interese ravno v obliki političnih strank.

Na drugi strani službene in totalitarne stranke po svojih namerah daleč presegajo stare stranke »razpadajočega parlamentarnega režima«. Ker so take stranke nje vse kar bi rado kakršnegakoli vpliva na državni aparat, pa tudi na preganjanju s strani državnega aparata (odnosno službene stranke). Takšne stranke predstavljajo torej po svoji strukturi najedinstvenejše sračje gnezdo vseh možginskih elementov, ki jih veže le želja po »političnem« tvorbe razpadejo ob kakšni močnejši udarci politične burje. Tudi tukaj imamo v Jugoslaviji zelo pozna primer: volitve 1935 in 1938 leta. Zastopniki totalitarnih ideologij so se zelo zmogli, če so mislili, da imajo boljši recept urejanja moderne države kot pa parlamentarni sistem, kajti ideja edine

stranke je privedla do tega, da so vsi ljudski sloji pričeli vzdihovati za starimi dobrimi časi, ko so živeli pod režimom »razpadajočega parlamentarnega sistema«.

Moderne politične stranke niso torej pojav družabnega razpadanja. Politične stranke so predstavniki realno obstoječih interesov in slojev v ljudstvu ter jih ni mogoče ukiniti, če se ne ukinejo tudi ti sloji in interesi. Te sloje in interese se zopet ne ukinja z dekretom, temveč le s spremembo družbene oblike, iz katere so izšli. Tega pa se zopet ne doseže z zakoni, proglašati ali programi — ampak samo z družbenim razvojem.

Vladimir Kreft

Mi Slovenci premišljujemo o vseh dogodkih okoli nas in z največjo pazljivostjo sledimo vestem, ki prihajajo med nas ali po časnikih, po radiu, ali pa tudi po ustnem izročilu. Kakor vedno ob enakih primerih, tako je tudi sedaj ljudstvo, posebej na podeželju, prepuščeno nekontroliranim novicam, ki se nenehoma vrstijo, vznemirjajo in begajo narod, največkrat po nepotrebnem.

V teh dneh si tudi že lahko spoznal zavednega Slovence in vdanega pristaša jugoslovanske domovine. Konstatiral si, da je med predstavniki »boljše družbe« na vasi največ takšnih, ki vedo veliko neresnice povedati in ljudstvu zlonamerljivo in dvoumno prišepetavati. Ali se res ti ljudje še ne zavedajo, da jim omogočujoče jugoslovanski zakoni, kakor v nobeni drugi državi, možnost velikega zasluga in izkoriščanja naroda, kar vidno dokazujejo njihova, v kratkem času nakopičena premoženja? Na te izrodbeslovenskega naroda ne smemo pozabiti in upajmo, da bo prišel zanje dan obračuna in sodbe, ki jo bo mirno in primerno izrekla pravica ljudstva.

Dve desetletji je še komaj, odkar Slovenci živimo v samostojni in narodni državi, katera nam edina lahko jamči za našo narodno svobodo in neomejen napredek. V zgodovini sicer dvajset let ne pomeni mnogo, toda Slovenci lahko rečemo, da smo se v prvih dvajsetih letih precej naučili. Sedaj pa, ko smo se odločili, da si pričnemo graditi novo življenje in so nam zanj že dani prvi pogoji, smo se znašli v popolnoma novem položaju, ki zahteva od nas prevdarnost in

Politične stranke niso torej umetne tvorbe, temveč izraz resnično obstoječih interesov in slojev v družbi. In če kdo ukine te stranke, je dosegel le to, da nadaljuje svoje življenje samo z razliko: »bivše«.

Zato vse politične stranke, ki imajo oporo v ljudstvu kakor tudi ljudstvo Slovenije postavlja novi vladi zahtevo, da takoj proglašijo nov, svobodni zakon o političnih strankah, da jim tako omogoči svobodno delovanje, kar bi pomenilo ustvaritev novih pogojev za napredek našega ljudstva na političnem, ekonomskem, socialnem in kulturnem polju.

Kam plovemo?

treznost. Res je, da je pogled vnaprej nejasen, toda to nam ne sme vzeti živcev; mirni in prisebni moremo čakati na prihodnje dni. Kakor vemo, da so okrog nas nedostatki, ki terjajo od izvršujočih na oblasti takojšnjo odpravo, tako moramo zaenkrat pozabiti na vse, kar nas loči; združiti se moramo in živeti življenje v harmoniji, kakor ga živi številna družina tudi takrat ko pridejo nad njo nadloge in tegobe. Tako združeni in enotni lahko z optimizmom gledamo v bodočnost.

In ob koncu še eno vprašanje: Ali ne prihaja že doba, ki bo tudi pomembna za male slovanske narode? Pozitiven odgovor na to vprašanje je ta trenutek še samo veliko upanje, ki ga pa ne smemo zametavati. Čeprav se je še enkrat zasukala sreča nekaterim slovanskim narodom, moramo biti prepričani, da je vsaka sprememba na zemljevidu začasna. Iz teh zmešnjav, slovanske nesloge in iz izkušenj, ki jih imajo radi tega slovanski narodi, mora slediti preokret. Spametovanje in spoznavanje mora priti povsod, kjer bivajo otroci Slave.

Bolj bo v dneh, ki prihajajo, doživljala ta misel nove poraze, večje je upanje na njeno hitrejše vstajenje. Saj pravi pregovor, da samo bič spametuje nekatere ljudi.

Tudi, če je naša vera v navedeno še tako majhna, verujemo v njo in v svojo narodno in državno bodočnost. Bodimo močnega in neomahljivega duha in postanimo aktivni nosilci te misli.

To je naša rešitev, to je naša bodočnost.

Za vse enake pogoje!

Ramuh

V zadnjem času smo od merodajnih činiteljev že ponovno dobili zagotovila, da je glavna naloga sedanje vlade pripravljanje poti k demokratizaciji vsega javnega življenja v naši državi. Znana je izjava podpredsednika vlade dr. Mačka, ki jo je dal novinarjem ob priliki prihoda v Beograd. Pred kratkim pa je minister pravde dr. Laza Marković izjavil sledeče: »Vlada bo kmalu sprejela zakon o volitvah narodnih poslancev s tajnim glasovanjem, s sistemom okrožij in okrajev. Volitve v novo narodno skupščino bodo zelo važne. Kar se tiče novih političnih zakonov, moram reči, da bodo sprejeti in da bodo zelo svobodoljubni, tako da bo omogočeno ustanavljanje strank po njihovih političnih programih. Glavne naloge sedanje vlade so: izvesti sporazum, čuvati državo in vrniti narodu politične svoboščine.«

Mi Slovenci verjamemo v iskrenost gornjih izjav, zato smo tudi z veseljem pozdravili sporazum in konkretne uspehe, ki jih je hrvatski narod dosegel v borbi za svojo svobodo, vendar pa moramo pri tem konstatirati dejstvo, da nismo mi Slovenci — čeprav smo tudi mi po svojih skromnih močeh doprinesli delež k zmagi ideje sporazuma — zaenkrat občutili še prav nobenih blagodat tega sporazuma.

Slovenci smo narod hlapcev Jernejev, potrpežljivih in vztrajnih iskalcev pravice zato bomo pač čakali na izboljšanje do novih političnih zakonov, ki bodo po napovedi ministra pravde zelo svobodoljub-

ni. Od ene zahteve pa Slovenci ne smemo odstopiti, od zahteve namreč, da naj vlada izda prej zakon, ki bo omogočal svobodno ustanavljanje strank, in šele v primernem času za tem razpiše nove volitve v narodno skupščino.

Mislmo, da je to edino prava in najbližja pot, ki pelje k demokraciji. Če se zgodi obratno, to je, če se najprej razpišejo nove volitve, potem smo lahko prepričani, da se naše zastopstvo v narodni skupščini ne bo mnogo razlikovalo od preteklega. Narodu je treba dati najprej priliko, da se seznani z vsemi, ki se potegujejo za njegovo zaupanje, svobodno po mili volji. Omogočiti je treba, da vsak kandidat lahko odpre svoje karte, pove in razjasni svoj program dela, potem bo že narod sam sodil, kateremu je vredno dati svoje zaupanje. Določen politični program pa more sestaviti samo politična organizacija to je stranka.

Naša osnova zahteva torej je, da morajo vse politične struje imeti najprej enake pogoje borbe, da smejo vse formirati svoje stranke, prirejati shode in konference. Vsako privilegiranje in podpiranje kake stranke od strani oblasti je nelojalno in protidemokratsko. Šele potem v ravni in enakopravni borbi vseh struj naj se pristopi k novim volitvam, pri katerih se bo pokazalo, kdo je narodni izkoreninjenec, kdo pa mož narodnega zaupanja, kateri so pravi predstavniki slovenskega naroda in kateri samozvani voditelji.

Ni starost,
ni reuma...

ZA SIGURNO IN
DOBRO HOJO, SAMO

PALMA
PODPETNIKI

Življensko vprašanje Prekmurja

Rudi Čačinovič

V teh burnih dneh se je pokazal problem prekmurskega izseljenstva v vsej svoji goloti. Vsak dan se vračajo iz vseh vetrov sezoni na svoje zapuščene domove. Prihajajo taki, ki so šele spomladi odšli na sezonsko delo in tudi taki, ki so bili v tujini že 8 do 10 let ter stalno zaposleni v poljedelstvu ali v tovarnah. Vračajo se v skupinah 40 do 50 ljudi. Še vedno se jih ni dosti vrnilo, sa jih je odpotovalo samo letošnjo spomlad 7000, večinoma v Nemčijo. Poročali smo že, da je njihov povratak pospešil delovanje »črne borze«, saj so njihovo stisko izrabljali tudi valutni verižniki. Dasi izplačuje njihov zaslužek Narodna banka po uradnem klirinškem kurzu, so vzeli seboj tudi nekaj gotovine v tuji valuti. Pri izmenjavi te gotovine so bili mnogi težko oškodovani. Za marko so jim dali 2 din in celo 1 din. Francoski frank od 50 p do 80 p.

Poleg navedenih pojavov, ki so bili v zvezi s povratkom sezonskih delavcev v domovino, pa ima gotovo najdalekosežnejše posledice povratak sam. Vse kaže, da bodo sedanje prilike v svetu še za dolgo onemogočale izseljevanje v dosedanjem obsegu in obliki. Kakorkoli že se zaključijo sedanja borba za prevlado v svetu, bo gotovo imela za posledico spremembe, ki ne bodo omogočale izseljevanje v dosedanj obliki. Potrebno je zato, da se temu vprašanju posveti vsa skrb ter se ga skuša dokončno rešiti. Čez par mesecev bo v Prekmurju nova pomlad, ki bo postavila neposredno pred vse merodajne vprašanje, kam s tisoči, ki so vsako leto odhajali v tujino.

Rešitev vprašanja sezonskega izseljevanja v Prekmurju je življenskega pomena za vse prekmursko gospodarsko življenje. V pokrajini z 80% agrarnega proletariata je to razumljivo. Samo od 1. 1929. do 1. 1937. je bilo na sezonskem delu 50.000 Prekmurcev. Skupni zaslužek v devetih letih znaša več kot 200 milj. din. Ta denar je bil tudi obratni kapital za prekmursko trgovino ter s ceneno delovno silo podlaga mladi industriji. Z njim so nabavljali agrarni interesi inventar ter so se z njegovo pomočjo reševali kmetije pred davčnimi rubeži.

Današnje prilike zahtevajo poleg takojšnje zaščite pred agenti »črne borze« tudi primerne davčne olajšave, ki naj se v Prekmurju izvajajo skupno z docela novo davčno politiko, temelječo na novi klasifikaciji zemlje ter zmanjšanjem davčnem količniku. Začeti bo treba vsaj do spomladi z nujno potrebnimi javnimi deli, na katera so bili merodajni že večkrat opozorjeni: regulacija rek Mure, Lendave in pritokov, gradnja cest in mostov, železnice (Maribor - Sobota, Sobota - Lendava) itd. Našim izseljencem bo treba

Važno pojasnilo iz Berlina

„Meje Nemčije na zahodu in jugu definitivne“

Po Hitlerjevem govoru se je sprožilo med tujimi berlinskimi novinarji, zlasti pa med novinarji iz srednje in jugovzhodne Evrope, živahno razpravljanje o tistem delu govora, v katerem pravi Hitler, da so težnje Nemčije omejene. Do kod pa gre ta omejitev, ni bilo vsem jasno. Da bi se ta odstavček Hitlerjevega govora ne tolmačil napačno, je bilo s službenega berlinskega mesta javljeno predstavnikom jugoslovanskega tiska, da se namere kancelarja Hitlerja, ki se izvajajo sporazumno s sovjetsko Rusijo,

tičejo izključno le ureditve prilik v vzhodni Evropi. Kar pa se tiče srednje in jugovzhodne Evrope, piše berlinski dopisnik beograjske »Politike« g. M. Radulović, je izrecno naglašeno, da smatra Nemčija današnje stanje za končnoveljavno in da v tem delu Evrope nima absolutno nikakih namer.

Ob tej priliki so merodajni nemški krogi ponovno potrdili besede Hitlerja, s katerimi je izjavil, da so meje Nemčije na zahodu in jugu definitivne.

Novice

Jesensko enakonočje

O JESENSKEM ENAKONOČJU TER O TEM, KAKO PRAVO SONCE PREHITEVA SREDNJEGA

Koncem junija se začne dozdevna sončna pot okoli Zemlje vsak dan krčiti. 22. junija ob 8. uri 40 minut je doseglo sonce na 23. stopinji 26. minuti in 41. sekundi severne širine najvišjo severno deklinacijo (ali odklon). Istočasno se ekliptika (dozdevna sončna pot po nebesu) nagne proti ekvatorju, kar ima za posledico najdaljši letni dan, ki traja 16 ur in 4 minute. 23. septembra okoli 23. ure in 30 minut pa stopi sonce v znamenje Tehtnice, njegova ekliptika pa preseka nebesni ekvator. To sečišče imenujemo jesenski ekvinokcij (jesensko enakonočje). Ker sonce opoše ta dan podnevi in ponoči po nebesni poti enak lok, sta si dan in noč enaka. Če bi lahko na ta dan zakrili sončno svetlobo, tako da bi videli tudi zvezde, tedaj bi opazili, da se sonce ne nahaja v ozvezdju Tehtnice, ampak v zahodnem delu ozvezdja Devic. Vzrok temu postopnemu gibanju leži v tem, ker se smer zemeljske osi od leta do leta menja ter opoše v razdobju 28.000 let — v tako zvanem Platonskem letu — popoln krog okoli pravokotnice na ekliptiko. Zato ker je ekvatorska ravnina navpična proti zemeljski osi, in ker ta znova dela kot z ravnino ekliptike, se mora tudi sečišče teh dveh ravnin počasi pomikati. Pomikanje teh ekvinokcijskih točk, ki se gibljejo od vzhoda proti zahodu, znaša letno okoli 50 stopinj ter se imenuje precesija. Če bi bila Zemlja pravilna krogla, potem bi seveda to premikanje križišča odpadlo. Na premikanje zemeljske osi pa deluje tudi privlačna sila Meseca; pomikanje zemeljske osi, ki ga povzroči mesec, znaša v 18 letih 9 ločnih sekund, imenujemo pa ga nutacijo. Zaradi ekscentričnosti zemeljske poti nismo vedno enako oddaljeni od našega osrednjega nebesnega telesa — od sonca. Tako smo v začetku februarja naj-

bližje soncu, dočim smo v začetku julija najbolj daleč od njega. Zaradi te ekscentričnosti in zaradi naklonjenosti ekliptike pa Zemlja ne napravi v enakih časovnih razdobjih enake poti, a zato tudi nista niti čas, ki ga uporabi sonce za pot med dvema meridianoma, niti »pravi« sončni dan nikoli enako dolga.

Ker se torej dolžina pravega sončnega dneva neprestano izpreminja, človeštvo ni moglo vzeti sončni dan za časovno enoto, pač pa je uvedlo »srednji« čas, v kateremu so dnevi vedno enako dolgi. Če bi bil svet urejen po tem »srednjem« času, bi moralo sonce stalno po isti poti potovati v ravnini ekvatorja. Vsota vseh teh »srednjih« dni je enaka vsoti »pravih« dni v teku enega leta. Tako »pravo« sonce prehiteva včasih dozdevno »srednje« sonce, pozneje pa znova zaostaja za njim. Štirikrat v letu pa gresta »oba« sonca po isti poti ter kulminirata istočasno. 1. septembra je bil eden izmed takih dni, ko sta se nahajala »oba« Sonca na istem meridianu. Od te dobe naprej sonce vedno popreje prehaja meridian, 23. septembra, ko se nahaja sonce v kulminaciji, pa znaša razlika 7 minut in 42 sekund. Razliko med »obema« soncema imenujemo časovno izenačenje, ki je pozitivno, ko »pravo« sonce prehiteva »srednjega«.

— Nikdar, razumete, nikoli Vam ne bom dal hčere za ženo. Vi ste zapravilivec, ki ne zna ceniti denar!

— Samo besedo, prosim, gospod! Kako morete trditi, da ne znam ceniti denar? Če bi ga ne znal, bi ne vprašal za roko Vaše hčere...

VÁCLAV PROKÓPEK:

Zena in zemlja

(Roman dvojne ljubezni)

Hotela sta naprej, pa se je Marija po nekaj korakih ustavila.

»Počakaj, odpociti se moram«, se je naslonila na Martina in pesem cvetja je pronikala vanjo. Mariji se je zdelo, da stopa vedno navzgor in navzgor.

»Sediva za trenutek, Martin«, je pokazala na majhno dolinico, kakor da bi se prestrašila tistih višin in se hotela prižeti k zemlji.

Sklonila se je nad cvetje in jih ni trgala, samo gledala jih je.

Obrnila se je proti Martinu in se nani naslonila, mehko ga je nagnila nazaj in položila glavo na njegova prsa. Gledala mu je oči in ga gladila po laseh.

»Saj niti vedela nisem, da imaš tako krasne oči«, je govorila. »Kakor dva studenčka sta. Vsa se v njih vidim, tudi nebo v njih vidim, Martinek, Martinek, ti niti ne veš, kako te imam rada.«

Poljubila ga je na oči in na čelo in samo plašno, bežno tudi na njegova usta. In dejala je še:

»Kako mi je bilo ves čas hudo po tebi!« Sama se je posadila. Martin je vstal, ji podal roke in jo dvignil.

»Pojdiva rajši, da bi se ne prehladila. Saj še niti maj ni.«

Rahlo se je naslonila nanj in tako sta se vračala.

»Še v hlev bi rada pogledala, kaj delata kobilici — tako dolgo jih že nisem

najti zaslužka tudi drugje po Sloveniji in državi.

Križa, ki jo doživlja prekmursko izseljenstvo te dni, pa ponovno dokazuje nujno potrebo rešitve slovenskega agrarnega vprašanja v celoti, katerega najbolj pereč del tvori. Rešitev je mogoča samo v zvezi s popolno izvedbo agrarne reforme. Npopolna agrarna reforma, kot je bila izvedena pri nas, je sezonsko izseljevanje pospešila ter mu dala sedanje oblike. Agrarni interesent je bil z njeno izvedbo privezan na krpico zemlje na kateri ni mogel živeti — ter je moral zato iskati zaslužka izven nje, da je zamašil vrzeli, ki jih je prinašalo pomanjkanje zemlje in nerentabilnost malega poljedeljskega obrata. Življenjski interesi najširših prekmurskih ljudskih množic pa zahtevajo najtemeljitejšo spremembo sedanjega reševanja prekmurskega izseljenjskega vprašanja. Poleg takojšnjega olajšanja javnih bremen, organiziranja velikih javnih del itd. je potrebno to vprašanje reševati v zvezi z rešitvijo mnogih slovenskih splošnonarodnih vprašanj, ki zadevajo v prvi vrsti slovensko finančno samopravo ter izvedbo popolne agrarne reforme. Gotovo pa je, da bo sedanja križa prekmurskega sezonstva dala pečat ne samo gospodarskemu življenju v Prekmurju, temveč bo tudi močno uplivala na socialna in politična trenja v tej pokrajini ter po njej tudi na ostalo Slovenijo.

Elektrifikacija Murskega polja

Lani je elektrarna Fala potegnila vod do opekarne v Križevcih, katero so elektrificirali s falskim tokom. Prej je namreč imela opekarne svojo lastno elektrarno. Tam so zgradili velik transformator in obenem so Križevci dobili luč. Posestniki so ustanovili lastno električno zadrugo z deležem 1000 din in danes ima že skoraj vsak večji posestnik v Križevcih luč. Verzej, Cezanjevec Mota in Cven pa so že prej imeli električno luč.

Letos se elektrifikacija Murskega polja nadaljuje. Elektrarna Fala bo napeljala električni vod v Radence in Radgono. Sicer imajo v Radgoni in Radencih električno luč in dobivajo tok iz nemške Radgone. Pogodba s tamošnjo elektrarno poteče letos koncem leta in se ne bo več obnovila. Trasa, kjer bo napeljan vod, je že gotova in sedaj postavljajo že stebre. Elektrarna Fala ima pogodbo, da bodo v Radencih že prvega decembra svetili s falsko elektriko, v Gornji Radgoni pa prvega januarja. Napeljava falskega toka v naše obmejne pokrajine je velike važnosti, ker bodo vsi kraji imeli enotno luč.

Novi električni vod bo pasiral vse vasi na Murskem polju, ki bodo sedaj imele

priliko za elektrifikacijo. Ta ugodnost je vplivala na to, da se je v Vučji vasi ustanovila nova električna zadruga, v kateri so se združile vasi: Hjaševci, Stakera vas, Bučevci, Vučja vas in Hrastje. Naloga električne zadruge je zgraditi v centru teh vasi, to je na Gorici skupen transformator, ki bi potem omenjene vasi preskrboval s tokom. Zadruga šteje danes že 85 članov, ki so že večinoma vplačali deleže. Elektrarna Fala je že dostavila potrebne načrte za transformator, ki ga bo zadruga gradila v lastni režiji. Transformator so nameravali že začeti graditi, ampak so razmere v Evropi preprečile, ker je moralo z Murskega polja mnogo konj na orožne vaje, pa je zaradi tega otežkočen dovoz materiala. Zadruga tudi še ni dobila zaprosenega posojila. Vendar upajo, da bodo vse te ovire v kratkem odstranjene in bodo najkasneje spomladi začeli z deli.

Nadaljni načrt pa je elektrifikacija ostalega dela Prlekije, t. j. krajev: Brnislavci, Radoslavci, Mala Nedelja in drugi. Če bi se omrežje razširilo še v to smer in se elektrificirali še ti kraji, bi bila vsa Prlekija priključena na falsko mrežo.

Zemlja za dobrovoljce

V zvezi z dokončno rešitvijo dobrovoljskega vprašanja je kmetijski minister Čubrilović sprejel v svojem kabinetu časnike in jim med drugim dejal, da je vlada podvzela potrebne mere, po katerih bo končno rešeno dobrovoljsko vprašanje. V ta namen je bilo izdanih že nešteto uredb in zakonov, dobrih in slabih. Sedanji kmetijski minister je uporabil kot podlago za omenjeno vprašanje vse dobre zakone, da se tako država čimprej oddolži tudi tistim, ki so jo dejansko ustvarili. S 1. oktobrom se bo pričela v okolici Pančeva deliti zemlja vsem onim dobrovoljcem, ki imajo načelno rešeno, da tu dobijo zemljo. 30. sept. se zberejo v Beogradu vsi delegati posameznih okrajev in oblasti, ko bo vsak zastopnik sprejel kompleks določene zemljišča, ki bo oddan nato v lastništvo dobrovoljcev. Ker pa se zaradi tehničnih težav ne more izvršiti takojšnja naselitev, bodo imeli dobrovoljci pravico, da za določen rok dajo zemljo v najem. Po tem roku pa se bodo morali naseliti, in sicer pod mnogo boljimi pogoji, kakor se je to dogajalo doslej. Onim dobrovoljcem pa, ki bi rajši imeli državne obveznice namesto zemlje, bodo podeljene 4 odst. državne obveznice. Te obveznice bodo takoj tiskane in se

bodo že koncem letošnjega oktobra razdelile med dobrovoljce.

Med dobrovoljce se bo na kompleksu okoli Pančeva razdelilo 25.000 ha dobre zemlje, in sicer 15.000 takoj, 10.000 pa kasneje. Za še preostale dobrovoljce pa bo prišla za razdelitev v pošteve zemlja v južni pokrajini.

NOVA ŽELEZNIŠKA POSTAJA NA KOROŠKI PROGI

Te dni je prometno ministrstvo odbrlo novo železniško postajo Jančev vrh. Remšnik na progi Maribor—Prevalje. Otvoritev te postaje bo 15. oktobra. Nova železniška postaja bo velikega gospodarskega pomena, ker so bili ljudje v okolici te postaje preveč oddaljeni od železnice.

SMRT DEKLETA ZARADI MUHE

Posestniška hčerka Božena Devičeva iz Sarajeva je stala poleg volov na domačem dvorišču. Nenadoma se je zaradi mušjega pika en vol tako splasil, da je pričel besneti. Napadel je mlado Boženo in ji z rogovi razparal trebuh. Dekle je bilo na mestu mrtvo. Vola so komaj ukrotili.

Prekomernost imenuje vsak to, kar gre preko njegove mere.

39 kal. Na kaj?

Zdravnik je takoj prišel in dal Mariji injekcijo. Odšel je z obljubo, da pride za pet kar najhitreje.

»Daj mi spati, naj zaspim«, je rekla potem Marija Martinu.

Dva dni in tri noči je predsedel Martin pri Mariji. Ta se ni prebujala. Sedel je nad njenim spancem. Kaj je vse premišljal, preživel in pretrpel, se komaj še spominja.

Kako rad se je odpovedal vsemu, kar ima, prav vsemu, kar je imel. Bilo je za Marijo, za njeno življenje. Čemu bi se zdaj še lahko odpovedal?

Bilo je petega maja. Jablane so se razcvetele, in brezica je že brstela. In Haken ta čudak, ki je tako čudno pokopal svojo ženo, je položil, kakor da bi čutil, kaj se godi pri Podborškovi, na okno krog cvetja.

Martin je sedel nad Marijo. Prebudila se je. Odprla je oči, velike in globoke oči. In vzklila:

»Martin, moj Martin.«

»Ah —«

S tem vzdihom je končala življenje Martinova žena.

In mladi Podboršek, zapotoški gospodar, ne joče, ne ihti, Marijo drži v naročju, poljublja njene veke, ki se ohlajajo in šepeta:

»Tudi smrt ni segla po tvoji lepoti, moja draga Marija.«

Zapotok se je potopil v veliko tišino, ki jo je motilo rahlo in daljno, tesno vdihavanje Podborškovega doma.

K O N E C

Popravite viničarjem krivice!

V našem uredništvu se je oglašil viničar iz mariborske okolice in v imenu svojih sotrpinov potožil o krivicah, ki se gode viničarskemu stanu. Sedaj, ko zori grozdje, morajo viničarji skoraj noč in dan stražiti v vinogradih svojih gospodarjev. Naj bo dež ali lepo vreme, vedno morajo biti na straži in se menjavati s svojimi družinskimi člani. Kljub največji čuječnosti pa slišimo o tatvinah grozdja v mariborski okolici. Škodo ne trpi gospodar, največ ubogi viničar, ki je zaradi tatvine prikrajšan pri zaslužku in naturalijah. Očitno je pripovedoval, da so viničarji preva brezpravna raja, ki mora garati skoraj noč in dan, da si priloži košček kruha. In če oboli? Če nima dovolj spolnega družinskega člana, ki bi ga lahko namestoval pri delu, mora brezpogojno na cesto. Nihče ne upošteva dejstva,

da je takšen viničar delal v gospodarstvenem vinogradu morda že pet, deset let. Ko ni več za delo, pride drugi. Takšnih primerov je v mariborski okolici zelo mnogo in to bi lahko potrdili občinski možje košaške občine, kamor se dan za dnem zatekajo osiroteli viničarji po pomoč.

To je položaj našega viničarja, ki je vse prej kakor pa rožnat. Letos ko je trta tako bogato obrodila, se naši viničarji nadejajo, da bodo deležni večje uvidevnosti s strani svojih gospodarjev. Bogata vinska letina naj da pobudo vinogradnikom za socialno čustvovanje do svojih delavcev. Vsaj tokrat naj poskusijo nekoliko popraviti krivice, ki so jih viničarji vsa leta trpeli. Dajo jim naj nekoliko več zaslužka, saj jim bo to povrnil presežek letošnjega bogatega vinskega sadu.

Cene soli znižane

Keto ko je ministrski svet na predlog županov sprejel sklep o znižanju cene soli, je uprava državnih monopolov izdala naslednji odlok: 1. zniža se cena soli za ljudsko hrano, in sicer: kamene soli v zrnih, morske debele in drobne ter v briketih kakor tudi jodirane soli od 2,50 na 1,50 din za 1 kg, kamene zmlate in morske zmlate soli od 2,75 na 1,50 din za 1 kg. 2. Znižajo se prodajne cene denaturirane živinske soli, in sicer: morske suhe, drobne in v briketih od 1,25 na 0,50 za 1 kg, morske ali kamene zmlate soli od 1,50 na 0,50 din za 1 kg. 3. Poviša se cena soli za industrijske namene od 0,60 na 0,75 za 1 kg.

4. Poviša se cena soli, ki se iz solarne Kreka prodaja v industrijske namene podjetju Elektro-Bosna v Jajcu, in sicer od 0,35 na 0,45 din za 1 kg. 5. Embalaža (vreče in zaboji) se pri prodaji soli za ljudsko in živinsko hrano daje brezplačno zakupcem prodaje na debelo in maloprodajalcem, ki pa morejo tudi sami dati to embalažo potrošnikom, kadar ti naenkrat vzamejo originalni zavitek. 6. Provizija maloprodajalcev pri prodaji denaturirane živinske soli se zniža od 30 na 10 za 100 kg s tem, da prodajajo sol na drobno v bodoče zakupci velikoprodaje v vseh krajih, kjer obstoji velikoprodaja soli.

DRUGOD LISTI Z OPOMINJEVANJEM NAROČNIKOV SPLOH NIMAJO NITI POSLA NITI STROŠKOV, KER VELJA VSEPOVSOD PO SVETU NACELO, DA SE AVTOMATIČNO IN NE GLEDE NA TO, KDO JE NAROČNIK, USTAVI POŠILJANJE LISTA Z DNEM, KO IZTEČE PLAČANA NAROČNINA, KER NAM JE V DANAŠNJIH IZJEMNIH ČASIH SILNO OTEŽKOVANO IN SKORAJ ONEMOGOČENO, DA BI NEPRESTANO PISMENO OPOMINJALI NA REDNO PLAČEVANJE NAROČNINE, CENJENE NAROČNIKE NAJLEPŠE PROSIMO, DA ONI SAMI PAZIJU, DA BO NJIHOVA NAROČNINA PRAVOČASNO NAKAZANA. NAROČNINO JE TREBA PLAČATI ZA VSAK TEKOČI MESEC VSAJ DO 8.

Koščice od sliv lahko prodate!

Ker se koščice od sliv ter drugega sadja morejo uporabiti kot surovina za izdelavo aktivnega oglja, s katerim se napolnjujejo filtri za dihanje pri plinskih maskah, se bodo lahko sadne koščice z lahkim prodajo tako na eni strani državi, kakor na drugi strani tudi za izvoz. Napravljeno so tudi že potrebni ukrepi,

da bo poljedelsko ministrstvo obvestilo prebivalstvo preko okrajev ter občin, naj opere koščice, jih posuši na zraku ter jih shrani na suhem kraju za prodajo. Ker je pridobivanje koščic iz sadja zelo enostavno, bo kmetsko prebivalstvo pri letošnji bogati letini sliv prišlo do novega in potrebnega zaslužka.

Sprehod po celjskem trgu

Celjski trg je z živili prav dobro zaljubljen. Mnogo je raznovrstnega sadja, ki letos odnašajo rekord. Če sadju niso pretirane. Te dni je prišlo na trg tudi domače grozdje, ki se ga dobijo po 3 do 6 din za kg. Češnje prodajo večinoma na liter od 0,75 do 1 din, na težo pa po 1,50 do 2 din kg. Volovsko meso stane 8 do 12 din kg, teletina 7 do 10 din, svinjina 15 do 17 din, slanine 16 do 17 din kg. Pojavili so se tudi divji zalcji, ki se dobijo komad od 25 do 30 din. Na dvorišču gostilne Berger je

vsak petek ribji trg, ki ga zalaga Ribarsko društvo v Celju. Bele ribe se dobe po 10 din kg, donavske ščuke po 18 din, postrvi pa po 38 din kg. Postrvi so na razpolago vsak dan. Jajca so komad po 1 din, krompir je po 1 do 1,50 din za kg. Na trgu je tudi dovolj solate endivije, karfirole in druge zelenjave, paradižnikov in paprike, kumar in fižola pa je že manj. Popolnoma pa je odrekla jesenska sezona gob. Le tu in tam se jih dobi kakšen malenkost na trgu.

Prekmurski drobiž

Novi ravnatelj Trgovske šole g. dr. Matjaž Kovačič se zdravi v soboški bolnišnici. G. ravnatelj si je pred časom izvil nogo, ter so se mu kljub navedenemu zdravljenju pred dnevi pojavile bolečine, ki jih je povzročila infekcija. V bolnišnici po ostal le kratek čas ter bo kmalu prevzel vodstvo nove trgovske šole. Odlikovanje z redom jugoslovanske krone je prejel soboški župan g. Ferdo Bratnar. Okrajni načelnik g. dr. Franc IV. stopnje. Grajski kino predvaja 24. in 25. t. m. dramo »Večno varanje«. Tomboło bo imela gasilska četa v Kovčevih 1. okt. popoldne. Namen tombole

HMELJ PO 36 DINARJEV

Zadnje dni je cena hmelja v Savinjski dolini zopet nekoliko padla. Dočim so doslej kupovali hmelj po 35 do 38 din za kg, ga plačujejo sedaj samo po 35 in 36 din. Kljub temu pa je hmeljska kupcija zelo živahna in prodajajo hmeljarji tudi večje zaloge hmelja.

NEVAREN POTRES V BEOGRADU

Včeraj zjutraj so aparati seizmografskega zavoda na Tašmajdanu v Beogradu zabeležili katastrofalen potres v daljavi 670 km vzhodno od Beograda. Trenenje tal je trajalo od 1,41 do 2,35. Nekateri potresni sunki so bili zelo močni.

Naiboli zanesljivo je vložen kapital v življensko zavarovanje!

Tudi tedaj, kadar z vloženim denarjem ne morete razpolagati, so življenske police gotovina, ker izplačuje „CROATIA“ vselej posojila in zavarovane vsote. Zavarovati se more tudi za primer vojne!

Za vse vrste zavarovanja se obrnite z zaupanjem na

„Croatia“ zavarovalno zadrugo

Glavno zastopstvo v Mariboru, Cankarjeva ulica 6 — Telefon 23—37.

MADŽARSKA MINA V NAŠIH VODAH

Madžarske vojaške oblasti so obvestile vodstvo Rečne plovitbe v Vukovaru in drugih krajih ob Donavi, da se je na madžarskem teritoriju ob obali Donave odtrgala mina in odplavala v naše vode. Mina je v obliki deske dolga 1,20 m in široka pol metra. Mina ima barvo donavske vodne gladine. Po mnenju madžarskih vojaških oblasti mora biti mina nekje blizu Vukovara.

o. Telefon v Libelčah. Poštni minister je odobril uvedbo telefona na pogodbeni pošti Libelče nad Dravogradom.

o. Napredovanje veterinarjev. Napredovali so za višje veterinarske svetnike Peter Riharič v Smarju pri Jelšah, Janko Vizjak v Brežicah, dr. Viljem Jegliček v Ptuj in Anton Skok v Dol. Lendavi.

o. Zagrebška železniška direkcija bo prevzela proge v Medmurju. Te dni so prispeli v Varaždin zastopniki zagrebškega in ljubljanskega železniškega ravnateljstva. Zagrebško železniško ravnateljstvo bo prevzelo proge Čakovec—Dolnja Lendava, Čakovec—Kotoriba in Čakovec—Dravsko Središče. Te proge so spadale doslej v območje ljubljanskega železniškega ravnateljstva.

o. V smrt zaradi bolezni. Že pred štiri najstni dnevi je neznanom izginila 26 letna tovarniška delavka Helena Bučanova iz Kranja. Večkrat je dejala svojim tovarišicam, da bo skočila zaradi bolezni v Savo. Te dni so njeno truplo res potegnili iz reke in je že močno razpadlo.

o. Gradbeno gibanje v Ljubljani ni najboljše. To leto ne pričakuje nobene večje zgradbe več. Videl je, da je v tem pogledu Maribor mnogo na boljšem.

o. Ponesrečen vlom v trboveljsko rudniško blagajno. Neki Trboveljčan in njegov prijatelj, ki je mednarodni žepar, sta se v zaporu dogovorila za vlom v trboveljsko rudniško blagajno. Ko sta bila izpuščena na svobodo, sta se takoj odpravila v Trbovlje. Vlom pa se je ponesrečil in so oba zopet zaprli.

o. Sadjarstvo v spodnjem Posavju. Brežiški sadjarji pripravljajo za 2. oktober veliko sadno razstavo, združeno s sadnim sejmom. Prikazan bo velik napredek sadjarstva v spodnjem Posavju.

o. Neprevidnost pri košnji. V Zgornji Kungoti je pri otavni košnji neki koscec po nesreči tako nerodno zamahnil s koso, da je zadel z rezilom v roko 39 letnega posestnika Gabriela Smeliška ter mu prerezal zapestje. Ranjenca so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Celje

c. Zdravniško dežurno službo za člane OUZD ima jutri dr. Jos. Cerin v Prešernovi ulici 1.

c. Nočno lekarniško službo ima od 23. do 29. t. m. lekarna „Pri Orlu“ na Glavnem trgu.

c. Iz gimnazijske službe. Ga prof. Desa Mrvoševa je premeščena z drž. realne gimnazije v Celju na gimnazijo v Varaždinu.

c. Umrl je v Sevnici tamošnji zdravnik dr. Wolf. Pokopali so ga včeraj popoldne v Sevnici.

c. Mestno kopališče na Vrazovem trgu bo jutri vsled ukinitve električnega toka zaprto.

c. Slovanski večer, ki ga je nameraval prirediti socialni odsek celjske sokolske župe v soboto, 30. t. m., je preložen na pozneje.

c. Šola v Svetini nad Celjem je postala štirirazrednica. Ima pa samo eno učno moč tako, da ima vsak razred vsak drugi dan po dve uri pouka. Z nastavitvijo dovolj učnih moči bi bilo treba tej šolski mizeriji nujno odpravo.

c. Važno obvestilo. V ponedeljek, 25. t. m., se bodo izplačevale posostnikom odškodnine za svet, ki je bil uporabljen za regulacijo Savinje v tretji etapi.

Sport

Zagrebske atletinje v Mariboru

V nedeljo dopoldne ob 9. bo na Rapi-dovem igrišču revanžno medmestno tek-movanje atletinj Maribora in Zagreba. Prvi dvoboj v okviru državnega prvenstva v Zagrebu je ostal neodločen. Spored obsega 100 m, kroglo, skok v višino

c. Ustavljen obrat. Vsled odsotnosti lastnika je že dalje časa ustavljen obrat zlatarske tvrdke Knez & Paschiaffo v Celju. Brez zaslužka je okrog 200 delavcev.

c. Samomor. V Zamaču pri Laškem se je obesil 41 letni zidar in tesar Rudolf Podbreznik. Vzrok dejanja ni znan.

c. Z regulacijo Ložnice bodo menda kmalu nadaljevali, ker je banska uprava dala na razpolago primerno vsoto.

c. Trdka Apnenik v Zagradu pri Celju je prosila, da se ji naknadno dovoli skrčiti gozdne parcele ter jih spremeniti v vsej izmeri 4,73 ha v kamnolom.

c. Nesreča in pretep. 35 letnega zaseb-nika Franca Cizeja iz Grajske vasi je v ne-ki gostilni v Rezani z boksarjem udaril v obraz in ga težko poškodoval Leopold Traver, krojaški pomočnik z Gomilkega. — 53 letni invalid Karol Šilih iz Nove cerkve je padel z drevesa in si zlomil levo roko. — Oba se zdravita v celjski bolnišnici.

c. V visokih planinah bo zaključena, s koncem septembra poletna turizmska sezona. Poset planinskih postojank je bil letos le za spoznanje manjši od lanskega, bil bi pa večji, ako ne bi koncem avgusta nastopili vznemirljivi dogodki. V jesenski dobi nudijo izleti v planine še več, nego v poletni. Izletnikom je še vedno na razpolago Frišaufov dom na Okrešlju, ki bo odslej med tednom sicer zaprt, pač pa bo ob sobotah in nedeljah oskrbovan še ves mesec oktober. Kocbekov dom na Korosici in Aleksandrov dom v Logarski do-lini sta že zaprta. Stalno pa so oskrbo-vane sledeče kočje: Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini, Mozirska koča na Golteh in Celjska koča nad Celjem. Planinci bo-do izkoristili tudi lepe jesenske dneve za svoje izlete na gorske višine.

c. Obešeni Sabukošek tudi morilec v Ja-vorju pri Ljubljani? Sirijo se govori, da je justificirani Jurij Sabukošek nekemu kaznjencu, s katerim je bil skupaj zaprt, pripovedoval, da je nekje pri Ljubljani umoril v nekem župnišču kuharico. Iz te-ga bi se dalo sklepati, da je to umor, ki je istoveten z umorom, ki je bil izvršen v Javorju pri Ljubljani, kjer je bila pred leti umorjena v župnišču župnikova ku-harica.

Ptuj

p. Odpiranje trgovin. Od 1. oktobra do 31. marca bodo trgovine odprte od pol osmih do pol enih in od dveh do šestih. Ob cerkvenih praznikih pa od pol osmih do enajstih.

p. Kino Ptuj predvaja danes in jutri „Mati ali zabloda“.

— Vraga, kakšna restavracija je pa to! Nima svinjske pečenke, zrezkov tudi ne, no, mi pa prinesite takoj moj plašč! — Obžalujem, plašča tudi ni več...

Maribor

Vprašanje električnega omrežja okoliških občin

Nemogoče lastninsko razmerje ovira napeljavo novega omrežja

Nemogoče lastninsko razmerje električnega omrežja v mariborski okolici (v Studencih, Košakih in na Pobrežju) je postalo prava ovira za raztegnitev novega električnega omrežja na področju omenjenih občin. Leta 1924. so okoliške občine pristale na priklop k mestnemu električnemu omrežju pod zelo težkimi in neobičajnimi pogoji. Po tej pogodbi morajo okoliške občine plačati material in postavitev drogov za električno omrežje na področju svojih občin, dalje napeljavo žic, ureditev transformatorjev in dr., nato pa Mestna elektrika podjetja enostavno prevzamejo napravljeno omrežje in začnejo takoj z računanvati tok; kajti omrežje je takoj po izgotovitvi in plačilu okoliških občin — last mariborske mestne občine.

Posledice tega so, da morajo okoliške občine same plačevati električne adaptacije, to je podaljške omrežja, dohodkov pa nimajo občine od tega nikakršnih, ker vse pobere — Maribor. Nadalje pa so začela MEP sama odločati, do koga se naj podaljša omrežje, in to celo — izven domačih okoliških občin. Posledice so potlej takšne, da ovirajo in onemogočajo okoliškim občinam na eni strani razširjenje svojega lastnega omrežja, kar je zadnja leta, ko se periferija gradbeno zelo razvija, postalo zelo aktualno, na drugi strani pa nimajo okoliške občine nobenega interesa na tem ter se celo upirajo priključitvi bližnjih izvenokoliških kra-

jev na njihova omrežja, ker bi se z zadnjim njih že ponekod tako obteženo omrežje še bolj obtežilo. Okoliške občine imajo v svojih preračunih tudi vsako leto določeno vsoto za razširitev električnega omrežja v one predele, kjer nastajajo nova naselja. Ker pa je gradbena delavnost, kakor smo že omenili, v okoliških občinah zelo živahna, občine ne morejo ugoditi vedno vsem reflektantom, ker njihovi proračuni tega ne zmorejo. Drugače bi seveda bilo, če bi občine imele kakšno korist od postavljenega omrežja. Potem bi lahko avtomatično uporabljale dohodke omrežja, ki so ga same postavile in s katerim se zdaj okoliščajo MEP, za nadaljevanje novega električnega omrežja.

Zaradi teh nemogočih razmer je docela razumljivo, da se okoliške občine upirajo, da bi se priključilo na omrežja,

ki so ga one postavile, omrežja iz krajev, ki mejijo na njihove občine, kakor recimo pekrška Kalvarija, četudi so nekatera nova naselja oddaljena od okoliških občin komaj nekaj metrov; kajti potem bi se upravičeno razburjali v okoliških občinah vsi oni novi interesi, ki so že zaprosili za nova omrežja, ki jih pa zaradi pomanjkanja sredstev na okoliških občinah ne morejo dobiti.

Ta razmerja so nastala, ker je svoje dni podpisala mestna občina s Falso elektrarno pogodbo, da sme samo ona dajati okoliškim občinam elektriko.

Lastninsko razmerje električnega omrežja v mariborskih okoliških občinah je torej svojstven problem, ki ga bo moral zadovoljivo rešiti širši krog strokovnjakov, in to čimprej, da bo končno prišlo do pravične ureditve te zadeve.

Zadeva mariborskih špeharjev

Nedavno so dnevniki prinesli vest, da vsebuje novi osnutek mariborskega tržnega reda tudi določbo, da bodo špeharji z Dravskega polja smeli prodajati na špeharskem trgu vsak dan in ne samo ob sobotah. To je naše mesarje močno razburilo, ker se že več let borijo za rešitev špeharskega problema. Po njihovem mnenju je že sedaj več prodajalcev z Dravskega polja kakor pa to tržni red

dopušča. Da bi pa odslej špeharji smeli prodajati vsak dan, to mesarjem nikakor ne gre v račun. Zato se je zglasila pri tržnem nadzorniku g. inž. Večerjeviču deputacija mariborskih mesarjev in ga prosila za zadevno pojasnilo. Tržni nadzornik jih je pomiril z izjavo, da novi tržni red ne dopušča prodaje špeharjev vsak dan, marveč da ostane v tem pogledu vse pri starem.

II. DRAGINJSKI RAZRED ZA OŽJI MARIBORSKI OKOLIŠ

Društvo državnih in samonpravnih upokojencev je izvajalo veliko bitko v korist svojega članstva. Finančna direkcija je priznala državnim uslužbencem in upokojencem, ki stanujejo v ožjem mariborskem gradbenem okolišu, doklade po drugem draginjskem razredu. Nekateri državni nastavljenici, kakor aktivni učitelji, so že dobili izplačane draginjske doklade po višjem razredu. Ostali pa so dobili zagotovilo, da bodo njihove prošnje v najkrajšem času ugodno rešene. V ožji gradbeni okolici spadajo poleg mesta še deli okoliških občin Košaki, Pobrežje s Teznom, Radvanje, Pekre in Studenci, in sicer tisti deli, ki so strnjeno zazidani. Zadevna potrdila, kdo spada v ožji mariborski gradbeni okoliš, daje Mestni gradbeni urad, kjer dobe prizadeti tudi vsa potrebna pojasnila.

FRANCOSKI TEČAJI

Francoski krožek v Mariboru odpre 2. oktobra svoj francoski otroški vrtec in vse svoje tečaje za osnovno-, meščansko- in srednješolsko mladino in za odrasle. Kraj, dan in ura posameznih tečajev so razvidni na lepaku v Gregorčičevi ulici 4. Prijave se sprejemajo od 2. do 7. oktobra v tečajih samih. Vsa pojasnila glede tečajev se dajejo tudi v društveni čitalnici, Gregorčičeva ul. 4-I., ob sredah od 18. do 19. Pouk se začne takoj 2. oktobra. Solnina je zmerna, da more vpisati vsakdo sebe ali svoje otroke v te velekoristne tečaje.

m. V Maribor je prispel Mr. Peter Boughy, ki bo dajal angleške ure. Za informacije vprašajte v Angleškem klubu, Gregorčičeva 12, med 11. in 12.30, od ponedelja naprej.

m. Za slavnostno otvoritveno predstavo ob 20-letnem jubileju mariborskega gledališča so vse priprave v polnem teku in se v glavnem tudi že dovršujejo. Vpri-

1. Sokolsko društvo Maribor III. sklicuje sestanek telovadečega članstva za sredo, 27. septembra ob 20. uri v telovadnico na Zrinjskem trgu.

1. Telovadne ure Sokola Maribor III. v telovadnici na Zrinjskem trgu. Člani v torek in petek ob 20. do 21.30 ure. Članice v ponedeljek in četrtek ob 19. do 20. ure. Moški naraščaj v torek in petek ob 18.30 do 20. ure. Ženski naraščaj v ponedeljek in četrtek ob 18. do 19. ure. Moška deca v soboto od 15. do 16. ure isto tudi ženska deca.

Na klopiči sedi mladenič in zamišljeno gleda na uro. V tem trenutku prihitel dekletu pokaže svojo zapestno uro in zmagovalno vzklizne:

— Nu, kaj praviš na to?
— Kaj naj rečem?
— Dovoli! Ob pol osmih sva se domenila — in na minuto sem točna!
— Seveda. Ampak pozabila si, da je danes ponedeljek, za sestanek pa sva se dogovorila za v soboto. Že dva dni posedam tu!

zori se po dolgoletnem presledku zopet Skrbniškova dramatizacija Cankarjevega »Hlapca Jerneja in njegove pravice«. Pred predstavo pa bo slavnostni govor predsednika Umetniškega kluba g. dr. Šnuderla.

m. Za višjega veterinarskega svetnika 4-1 je napredoval Peter Skofljč, Maribor dešni breg.

m. Umrli je v Mariboru upokojeni šolski upravitelj Drago Pinterič.

m. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičnim svojcem v nedeljo, 24. t. m., ima zdravnik g. dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Franciškanska ulica 8-III.

m. Jutrišnja sokolska prireditve v Kamnolci se bo zaradi izrednih prilik vršila brez spreveda in brez nagovorov, kar naj pripadniki sokolskih organizacij upoštevajo.

m. S tesarsko sekuro je bil napaden blizu Reismanovega mlina v Ploderšnici pri Sv. Marjeti ob Pesnici viničar Jakob Šraj. Napadalec mu je s sekuro poškodoval levo roko.

m. Namesto venca na grob pokojne gospe Emilije Kunertove je tvrdka Hutter in drug darovalca gasilski četi v Mariboru znesek 500 dinarjev, za kar se ji gasilci prav lepo zahvaljujejo.

m. Darujte knjige knjižnicam. Ko boste pospravljali podstrešja, boste našli med predmeti, ki se morajo odstraniti tudi knjige, ki jih ne rabite. Darujte te knjige knjižnicam, ki jih bodo izposojale svojim čitateljem in bodo s tem služile svojemu namenu. Posebno se priporoča za knjige sokolska knjižnica v Studencih. Cenjene darovalce prosimo, da sporoče svoje naslove sokolskemu društvu Studenci, ki bo poslalo svojega nabiralca po knjige.

LINOLEJ.

gumi platno, dobavlja nejeceje

OBNOVA. F. NOVAK, MARIBOR

Jurčičeva ul. 6 Glavni trg 1

m. Mariborski loveci na divje prašiče. Jutri se bo osem mariborskih lovecev udeležilo uradnega pogona na divje prašiče v kozjanskem in pištanskem lovišču. Sestanek vseh lovecev bo ob 7. uri jutraj na trgu v Kozjem.

m. Policijska naredba za čas vpoklica rekrutov. Radi preprečenja pijančevanja in izgrediv po vojaških nabornikih v dnevih 29. in 30. septembra 1935 se izdaja sledeča naredba: V času ko traja vpoklic, je imetnikom gostilniških in kavarniških obratov prepovedano vsako točenje in prodajanje alkoholnih pijač rekrutom in njihovim spremljevalcem. Vsakomur je prepovedano v tem času pod kakršnim koli imenom prodajati rekrutom in njihovim spremljevalcem alkoholne pijače, jih za nje kupovati in nositi. Rekrutom in spremljevalcem ni dovoljeno nositi s seboj alkoholnih pijač. Preslopki te naredbe se bodo kaznovali po čl. 69 zakona o notranji upravi z globo 10—500 dinarjev, oziroma ob neplačilu globe v odrejenem roku z zaporom od 1—10 dni ter odvzemom alkoholnih pijač, ki bi jih nosili s seboj rekruti ali njih spremljevalci. Naredba stopi v veljavo 29. septembra 1935 in velja za čas 29. in 30. septembra.

m. Berač, ki ni zadovoljen z dinarjem. Neki trgovec na Koroški cesti je pobliž stražnika, ker je v njegovi trgovini mlačni moški razgrajal. Prosil je namreč za mo-

* Glasbena šola Glasbena matice je pričela z rednim poukom. Do danes se je vpisalo že preko sto gojencev. Lanišnjim gojencem, ki se do sedaj še niso prijavili, priporočamo, da to čimprej stori. Naraščaj se še vedno sprejemajo. Kljub rednim prilikam, v katerih živimo, bo Glasbena šola delovala nemoteno dalje. Nadne prijave v uradnih urah od 11. do 12. ter od 15. do 16. v šolskih prostorih v Sokolskem domu, Aleksandrova c. 3-III.

* I. redni občni zbor Akademsko društva »Branibora« v Mariboru bo v nedeljo, 24. sept. ob 10. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma. Vabi odbor.

* Sprejemamo naročnine za knjige Volnikove družbe. Knjižarna in papirnice Tiskovne zadruge, Maribor.

* Ne pozabite, da so že dospele srečke drž. razredne loterije! Dobite v naši hiši sreče, bančni poslovalnici. Bezjak v Mariboru, Gosposka ulica 12, kjer je že marsikdo nepričakovano grabil svojo srečo!

* Goslija Krempf. Vsako nedeljo praznik divjačina, perutnina, domače vino, base, pečenice itd. Ribezovo vino.

* Grič Oset, domače koline (fure), ki vinski mošt, avtogaraje.

m. Nočna lekarniška služba (od 9. do vključno 29. t. m.): Lekarna pri Zvezni Gosposka ulica 12, tel. 28-12; lekarna pri Angelu varuhu, Aleksandrova cesta 22-13.

Kino

* Grajski kino. Nesmrtno delo velikega pisatelja, najboljšega poznavalca ljudske Rudyarda Kiplinga »Gunga Din«. ki je stal 2.000.000 dolarjev. Povsod, kjer se ta film predvaja doseže ogromen uspeh.

* Kino Esplanade. Do vključno toraj »Junak pod copalo«, najnovejša igra. Lilian Harvey, Willi Fritsch.

* Kino Union. Do vključno ponedelja »Tajni agent X-9«, II. del. Višek napetosti in senzacij.

* Zvočni kino Pobrežje 23. in 24. sept. senzacionalni film »Flash Gordon« (potovanje na Mars).

Radio

Nedelja, 24. septembra
Ljubljana: 9.15 Za dobro voljo (plošče); 10. Prenos cerkvene glasbe iz Stolnice; 11. Citraške točke; 13. Napovedi; 17. Slovenska ura; Prašičem zdravja; 20. Slovenski vokalni kvintet; 20.45 Lahkih nog nastop (plošče); — Zagreb: 12.30 Koncert kvarteta; 22.20 Prenos plesne glasbe na Beograd; 7. Jutrarnji koncert; 21.10 Koncert na ploščah; 22.25 Plesna glasba na ploščah; — Šofija: 12.35 Lahka glasba; 20.30 Izvlečki iz oper; — Amsterdam: 18.45 Turška glasba; — Bratislava: 15.30 Popularne slovaške pesmi; 19.00 Plošče; 20.10 Glasba; — Budapest: 14. Plošče; 17. Plesna glasba; — Firence: 17. Operna glasba na ploščah; 22.10 Plesna glasba; — Milan: 17.30 Simfonijski koncert; 21. Operna glasba na ploščah; — Praga: 18.45 Plošče; 23. Plesna glasba iz kavarne; — Rim: 19. Plošče; 23.15 Plesna glasba.

Pomen »grozdnega tedna«

Pred nekaj dnevi smo bili prijetno presenečeni po vesti, da se je Zveza gospodinj odločila za prireditev »Grozdnega tedna«. Pomen »Grozdnega tedna« lahko ocenimo iz dveh vidikov: prvič iz zdravstvenega pogleda, ker vemo, da sadje, kamor spada tudi grozdje, vsebuje tako imenovani protiskorbutski faktor, drugič pa iz gospodarskega ozira. V zimskem času, ko ne uživamo zadostne količine sveže rastlinske hrane, nastopajo različne bolezni, pri katerih se pojavlja skorbut. Spomladi pa te bolezni znova prenehajo. Važno je to posebno v severnih krajih, kjer primanjkuje zelenjave. Severnjaki si pomagajo z različnimi mahovi in zelišči s tem, da si pripravljajo čaj.

Danes vemo, da nastopa skorbut zaradi pomanjkanja gotovih hranil, ki jih imenujemo vitamine. Specielno pri skorbutu imenujemo te snovi protiskorbutski faktor. Kemično še ni znan ta protiskorbutski faktor, dokažemo pa ga lahko le biološko s tem, da delamo različne poskuse na živalih.

Živila delimo v pogledu antiskorbutskega faktorja v tri skupine. V take, ki vsebujejo mnogo tega faktorja, v take, ki ga vsebujejo manjše količine in v take, ki ga sploh nimajo. V splošnem ga sadje vsebuje zadostne količine in seveda s tem tudi grozdje. Zaradi protiskorbutskega faktorja je potreba, da uživamo veliko sadja in med sadjem pa seveda tudi v prvi vrsti grozdje.

Pri uživanju grozdja opazimo, da naša prebavila v redu delujejo. Opazimo tudi, da naše telo pridobiva na teži, ker grozdje vsebuje velike količine sladkorja, ki je zelo hranilen. Obstajajo posebne kure z grozdiem; seveda se je treba pri teh ku-

rah držati navodil zdravnikov. Iz gospodarskega stališča pa je poseben no v današnjih časih potreben; da se pozna pre vinogradnika. Vsi vinogradniki se pravilno ne dojemajo tega, ker jim gre pač za vino. Boljše je, ako dobimo grozdje za svoje grozdje brez manjšega truda več za svoj pridelek, kakor pa če prejša grozdje v mošt. Koristi s tem svetujemo žepu in ljudskemu blagru. Tudi ni treba posebej poudarjati učinka alkohola za naš organizem.

Lansko leto je glede prirejanja »Grozdnega« tedna bil storjen s strani Zveze gospodinj prvi poizkus. Prilike ob letnem tednu so bile neugodne. Zveza gospodinj je morala trgati to grozdje ob slabem vremenu, pa se je drugače zelo lepo grozdje pri transportu močno pokvarilo. Manjši posestniki v Halozah se niso držali pri lanskoletni prireditvi, da ni vsaka vrsta grozdja splošno sobna za namizno grozdje. Lanskoletne izkušnje Zveze gospodinj so dragocene, ter se bodo letos vsi ti nedostaki toliko lažje odpravili, tako da bo lahko vsak prišel do lepega in cenenejšega sadja.

Prvotno najavljeni čas tedna se mora spremeniti, ker je grozdje že dozorelo, ter ga posestniki vinogradov, ki se hočejo okoristiti s to akcijo, že trgajo. Pri čemž pošiljka grozdja prispe v Maribor na ponedeljek, 25. sept. Grozdje ob Rotovskem vrtu restavracije »Union« na Aleksandrovi cesti. Poudariti je treba, da Zveza gospodinj ne gre za nikakšen dobiček. Z razumevanjem prebivalstva, ki mu je tak razumnež nakup prvovrstnega in cenenejšega grozdja.

Priradpisna kramllania

Priroda ugaša v tisočerih barvah

Dr. Stanko Bevk / Plodna in trudna jesen v življenju prirode in človeka

Jesen prihaja v deželo. V življenju posameznega človeka jo primerjamo z zreliimi leti, ko začno propadati telesne sile in z njimi navadno tudi duševne. Za polnopravne naše zemljepisne širine primera je, kajti živa priroda, pred vsem rastlino, se res pripravlja jeseni na počitek ali smrt. Enoletne rastline in večina ozelk jeseni odmro. Njihove vrste se obranijo le s semeni in jajčeci ali v nekotko poedinkah, ki otrple prestanejo zimse mraze v kakem zavetju. Pa tudi trajne rastline ustvarijo na zimo vidno življenje in kakor mrtve čakajo preko zime na pomladansko vstajenje.

Ezen prvih pojavov zimskega počitka je prebarvanje listov, ki je predhodnik njihovega odpada. Listi izgube svojo zeleno poletno barvo in postanejo rumeni, rdeči ali rjavi. Zeleno barvo daje listom posebno barvno, ki je sestavljeno iz zelenega klorofila in rumenega ksantofila in rdečerumenen karotina. To barvilo razpade jeseni v svoje sestavne dele in klorofil izgine iz listov. Listi dobe torej barvo ksantofila in karotina. Nekatje prevladuje ta, drugod oni. Če so pa jesenski dnevi sončni, se stvori v listih mnogih rastlin še novo barvilo antokijan, ki ima po kemičnih lastnostih listnega soka lahko vsak odtenek od modre do živo rdeče barve. Rjav barva je barva prsti sličnih razpadlim, ki nastanejo v listih ob usahlem življenju.

Posebno lep je pogled na mešani kmetijski gozd, ki v jesenskem soncu žari v nštetihi barvah. Svetlorumene krošnje javora, breze in gabra sijejo iz rjavega travstovja in rdečkastega bukovja; živo rdeči čemž se širi preko vijoličastega črna in rdeleske; češmin in razne jerebice gore ob temnozelenih smrekah in modrikastih borih in ob oranžnih trepetljivih: Pestra slika, ki je ne nadkriljujejo tudi občudovani tropični gozdi!

Zeleni listi oskrbujejo rastlini poglavno življenjske opravke: z njimi rastlini v ploditev ter jemlje z njihovo pomočjo iz zraka potrebni dušik. Kar so človeku pljuča, prebavljala in srce, to so rastlini zeleni listi. Če ti organi ukrelijo svoje delovanje ali ga ustavijo, se pojavi bolezen ali smrt. In z neko upravičeno stio smemo reči, da je jesensko prebarvanje listov bolezen. Posledic pa se rastline covarujejo s tem, di odvzrejo obolele oledli. V to svrhu nastane med pecljem in stebrom posebno tkivo, ki po eni strani odlašča odpad lista, po drugi pa vnaprej zaceli rano, ki bi jo sicer povzročila ločitev. Preden listi odpadejo, se precedijo vna hraniva iz lista v steblo ali korenike, tako da z listi ne gre v izgubo, kar mora na tleh razpadejo in dajo kot prst je izdelala.

Čim več listov ali čim večje liste ima rastlina, tem hitrejša lahko raste. Slične uredbe opazamo tudi pri živalih. Čim več dela, tem več hrane, ki jo mora delujon srce mora biti za uspešnejši krvni obtok. Tako je v resnici kunje srce večje kot pri mišici. Srce kunca znaša komaj 3,16% njegove telesne teže, kune pa 7,66%. Srce detla je trikrat težje od krtovega in detla potreba po kisiku večja, kar pravtem delu, hitri hoji i. p. Zato se je zlasti ob takih opravilih ogibati vsega, kar zadržuje delovanje srca in pljuč. Na delovanje srca uplivajo zlasti razni rastlinski strupi, in sicer ali preko živčevja ali pa tudi neposredno. To zadnje so dokazali zanimivi poskusi z izollranimi srei. Kakor znano je mogoče vsako tkivo iz hraniti v posebnih tekočinah (hranivih) celo več let. Tako so iz jako mladih modračev izrezali srca, ko še niso imela živcev. In jih gojili nekaj tednov. Ves čas

so srca utripala in ostala torej živa. Hranivju so dodali trohico kokaina; srce je utripalo počasneje in slabše. Prav tako tudi, ko so dodali kofeina. Kofeina in adrenalina sta v najmanjših količinah pospešila utrip v večjih pa sta ga upočasila.

Srce je močna mišica, ki opravlja ogromno delo: pri 70 let starem človeku je srce opravilo delo 200 milijonov kgm in pretočilo preko 100 milijonov l krvi! Srce pravilno nikdar ne počiva. Tudi pri sesalcih, ki prespravajo zimo, bije nepretrgoma, dasi med spanjem jako po redkem, nekolikokrat ali celo samo enkrat na minuto, kakor so to opazovali pri

svizcu, polhih, podluhih, ježu in netopirjih. Ti so v naših krajih pravi zimospavci, medved in jazbec pa ne. Močno zmanjšanje življenjskih funkcij v zimskem spanju bi moglo tema dvema živalskima vrstama škoditi, kajti samice so pozimi noseče in medvedka celo sredi zime rodi.

Pri živalih, ki prebijejo oster mraz ali suho vročino otrple, prenehajo za ta čas vsi pojavi življenja kakor pri fakirju, ki zamaši nosnice z voskom, žrelo z jezikom in prestane brez zraka in hrane daljši čas otrpel v grobu.

Bahavi mak na Spitzbergih

Spitzbergi so skupina norveškega otočja, daleč zunaj v Severnem ledenem morju. To otočje je čudovito in krije v sebi še mnoge neraziskane pokrajine. Otočje je redko naseljeno. Le nekaj ozkih pasov ob obali daje priliko za skromno življenje. V redkih vaseh, ki so v bližini premogovnikov, živi nekaj tisoč ljudi. Sicer pa je otočje še precej neraziskano in strokovnjaki sodijo, da mora biti zelo bogato na rudah in drugih dragocenostih. Na otočju se že delj časa nahaja neka norveško-švedska ekspedicija, ki je doslej odkrila mnoge zanimivosti.

Velik zaliv Woodfjord je bil še pred 15. leti popolnoma zakovan v led tudi poleti. Sedanja ekspedicija pa je s presenečenjem ugotovila, da je bil zaliv že v začetku junija popolnoma talen. Talni so bili celo bregovi v višini 1200 metrov. Največje presenečenje za ekspedicijo pa so bili lepi rdeči makovi cvetovi, ki so jih našli na pobočjih 500 metrov visoko. Ekspedicija raziskuje geološki sestav Spitzbergov. Na podlagi najdb raznih okamenih, ki izvirajo iz paleozoične do-

be so prišli do zaključka o živalskem in rastlinskem življenju na Spitzbergih pred milijon leti. Te najdbe potrjujejo, da je bila na Spitzbergih v davnini zelo bujna vegetacija. Najbolj zanimiv pojav na Spitzbergih pa je v tem, da nastopa na tem otočju večnega ledu doba novega življenja. Severno morje postaja čedalje toplejše in proži vedno večje možnosti rastlinskega in živalskega življenja. — Ekspedicija, ki se sedaj mudi na otočju, je vsepovsod naletela na znake novega življenja, ki klije izpod ogromnih ledenih skladov.

MILIJON HEKTOLITROV KRVI

Profesor dr. Groedet je izračunal, da steče v človeku, ki živi sedemdeset let, skozi srce nekaj več od milijona hektolitrov krvi. Kakšen posel mora pri tem opraviti srce, moremo dometati ako pomislimo, da bi bilo za opravo enakega dela treba prenesti okoli 200 milijonov kg, ali 20 tisoč vagonov tovora. Človeško srce je čudovit motor, ki mu na svetu ni para.

Jegulje ženejo elektromotor

ZANIMIV POSKUS Z »ELEKTRIČNIMI« JEGULJAMI, KI ODDAJAJO ELEKTRIČNO ENERGIJO

V nekem velikem zoološkem vrtu v New Yorku so pred nedavnim izvršili nadvse zanimiv poskus s svetilkajočimi se jeguljami. Ob tej priliki so preizkušali trditve nekega uradnika v akvaričnem oddelku, da se more izkoristiti jegulje kot izvor električne energije. Za poskus so uporabili veliko jeguljo iz južno-ameriškega morja, ki oddaja precej močne električne iskre in tresljaje. Okoli telesa jegulje so navili kovinaste ploščice ter jih spojili z neonskimi cevmi. Nato so jeguljo precej razdražili, da je pričela vsa besna begati po bazenu. Ob vsaki električni iskri in udarcu so neonske cevi zažarele. Jeguljo so nato spojili z elektromotorjem ter jo znova razdražili. Elektromotor se je pričel docela normalno vrteti. Poleg tega so naposled zvezali jeguljo z radio zvočnikom, ki je koristno uporabil jeguljino električno energijo.

Ob teh prvih uspehih nameravajo poskuse nadaljevati, računajoč pri tem na možnost praktične izrabe električne energije jegulj.

NAJVEČJA JABLANA NA SVETU

V dobrih letinah so naše jablane tako obložene z jabolki, da se njihove veje lomijo in jih je treba vezati ter podpirati. Rekord v rodovitnosti pa odnaša vendar neka jablana v Falmonthu na Angleškem, visoka 10 metrov, zelo košata in stara že 77 let. Ta jablana je rodila lani 14.000 jabolok, ki so tehtala skupaj 1300 kg. Letos je obrodila znova in menijo, da je še prekosila lanski rekord.

Zagoneten „šesti čut“ v živalskem svetu

Znanstveni svet, ki se peča z živalsko psihologijo, že dolgo časa zanima vprašanje šestega čuta, ki naj bi ga imele nekatere vrste živali. V zvezi s tem so podvzeli nekateri znanstveni zavodi velikopotezne poizkuse, ko na raznih živalih ugotavljajo znake in osebine, ki naj bi bili dokaz za psihološko utemeljitev živalskega šestega čuta.

Pri tem raziskavanju je bilo ugotovljeno, da imajo nekatere živali posebno razvit čut za potrese, na primer psi, kokoši, ščurki, neke vrste opic in kače, ki že daleč pred potresom občutijo bližajočo se nevarnost. Ta živalski čut je mnogozanesljivejši kakor vsa človekova čutila in tehnična sredstva, ki jih je človek izumil, da bi mu napovedala prihajajoči potres. Znana je tudi občutljivost sahar-ske kamele, ki včasih že po dva do tri dni naprej prihod peščenega viharja. Na Japonskem so psi že dva tedna pred katastrofalnim potresom 1923 vse dni in noči žalostno zavijali, na kar so kmetje opozorili japonske oblasti. Te pa niso vzele resno tega opozorila, češ da

potresni aparati ne kažejo znakov katastrofe. Kljub temu pa je čez dva tedna prišlo do silovitega potresa, ki je takrat porušil cela mesta na Japonskem.

Zelo poučen je tudi primer usodnega izbruha vulkana Krakatita 1883. Mornarji so takrat opazovali že 3 tedne prej značilno preseljevanje živali. Vse, kar je takrat moglo leteti in plavati, je v celih procesijah zapuščalo otok. Ko je nastopila ognjeniška in potresna katastrofa, je bil otok popolnoma prazen. Zapuščile so ga celo one živali, ki ne znajo ali pa samo slabo plavajo. V slutnji pred vulkanskim izbruhom so šle živali rajši v smrt, nego da bi počakale grozovite dneve. Ljudem se je takrat to živalsko preseljevanje zdelo povsem nerazumljivo. Toda ob izbruhu vulkana so ljudje spoznali, komu je veljalo takrat živalsko preseljevanje.

Ta sposobnost, ki jo imajo nekatere živali, se naziva kot šesti čut. V to vsto lahko štejeemo splošno znan pojav, ko podgane zapuščajo ladjo, ki ji preti brodolom. Na priroden način si je težko

Psi vegetarijanci

V Londonu so osnovali posebno društvo lastnikov psov, ki so se obvezali, da bodo hranili svoje pse izključno z vegetarijansko hrano. Na čelu društva stoji nek prirodopisni profesor, ki trdi, da je bil pes v nekdanjih stoletjih mesojedec, ki pa se je tekom stoletij popolnoma prevzgojil. Člani tega društva so prepričani, da bodo z rastlinsko hrano ustvarili novo pasje plemo, ki bo popolnoma pozabilo slast po mesu in krvi, kar je vendar po pojmihi londonskih puritancev za dobro vzgojenega psa nedostojno.

ČE NE BI BILO PTIC

Mnogi ljudje se naravnost nečloveško obnašajo do naših ljubljenehi krilatih pevcev. Tako so na jugu, zlasti nekateri narodi, ki na jesen, ko se ptiči selijo na jug, v velikih trumah lovijo pevce na limance in v zanke ter jih jedo. Učenjaki pa so presodili, da bi v slučaju, če bi na zemlji 7 let ne bilo ptic, človeštvo popolnoma izumrlo, ker bi se v tej dobi razen mrčes tako silno razširil in razmnožil, da bi popolnoma uničil žito, sadje, zelenjavo in sploh vse življenjske potrebščine, tako da bi moralo človeštvo od lakote poginiti.

KAKO DOLGO JE ČLOVEK LAHKO BREZ VODE?

Na michiganski univerzi je napravil prof. dr. F. Collier poizkus, da ugotovi kako dolgo je človek lahko brez vode. Pokazalo se je, da sme izgubiti človek brez škode samo 6% svoje teže. Kdor tehta 70 kg, sme izgubiti brez škode le 4 kg zaradi odtoka vode. To stanje doseže, ako trpi žejo dva do tri dni. Po tem roku postane jezik neprožen, koža ovane in postane neobčutljiva, oči vpadajo in prične se počasno umiranje od žeje. Zaradi pomanjkanja, izdihavanja itd. potrebuje normalen človek na dan okoli dva litra vode. Ni pa seveda potrebno, da popije zares toliko čiste vode, ker je dobi lahko tudi v jedilih in raznih pijačah, kakor n. pr. v kavi, vinu, pivu, mleku itd.

Svet ne more obstajati, če so ljudje sebični. Morajo biti ljudje, ki se žrtvujejo.

— Veš, delati mora, da zasluži za hrano v živalskem vrtu...

Z ameriškega prvenstva

Na letošnjem turnirju za prvenstvo USA je končno uspelo R. Fineu, da si je pribral prvenstvo, drugo mesto je s pol točke manj zasedel prejšnji večletni prvak Reshewsky, ki je imel na tem turnirju to smolo, da je z enim nasprotnikom več remiziral kot Fine. Sicer pa je igral Reshewsky zelo podjetno, kar pričata naslednji partiji:

173. Indijska obramba
Beli: Blumh Crni: Reshewsky
1. d4, Sf6; 2. e4, g6; 3. g3, Lg7; 4. Lg2, d5; 5. exd5, Sxd5; 6. e4, Sb6; 7. Se2, c5; 8. Sc3, 0-0; 10. 0-0, Sa6; 11. Ld4, e5; 12. Le1, Sc4; 13. b3, Sd6; 14. Ld1, De7; 15. Ld7; 16. De1, b5; 17. Sd1, f5; 18. fxe5, Lxe5; 19. Sf2, fxe4; 20. Ld1, Tfe8; 21. Sxe4, Lf5; 22. Lg5, Dd7; 23. Sd1, Lxd6; 24. Tbd1, Lg4; 25. Td2, e4; 26. D12, Lxe2; 27. Tdxe2, Le5; 28. Le3, Td2; 29. Txe3, Td8; 30. Lf3, Dh3; 31. d6, Kg3; 32. b4, Lb6; 33. Tfe1, Sxb4; 34. Db2+, 35. Dxb4, Txf3; 36. d7, Lxe3+; 37. Td1 mat.

174. Indijska obramba
Beli: Horowitz Crni: Reshewsky
1. Sf3, Sf6; 2. e4, g6; 3. g3, Lg7; 4. Lg2, 0-0; 5. 0-0, d5; 6. exd5, Sxd5; 7. d4, Sa6 (na prvi pogled nekoliko depasirana poteza, toda v tej poziciji prav dobra); 8. e4, Sb6; 9. Sc3, Lg4; 10. Le3 (prazna poteza. V tej poziciji je odlično igral dr. Vidmar proti dr. Tartakowerju v Karlovih Varih 1929: 10. d5!, Dd7; 11. De2, Lh3; 12. Lf4, Lxg2; 13. Kxg2, e6; 14. Tad1, Tfe8; 15. d6! in dosegel močno pozicijo); Dd7; 11. Se2, Tac8; 12. De2 (na to potezo vpripori črni silen napad); e5!; 13. dxe5, Sa4!; 14. Tfd1, De8; 15. Ld4, Lxd4; 16. Sxd4, S4xe5; 17. h3, Lxf3; 18. Sxf3, Db5; 19. Sd4, Dh6; 20. De2, Tfd8; 21. e5, Sb4; 22. a3, Sbd3; 23. b4, Sa4; 24. Txd3, Txd4; 25. Txd4, Dxd4; 26. Te1, d6; 27. Da6, Te2; 28. Td1, Sc3; 29. Dxa7 (beli mirno pobira kmete in niti ne sluti, kaj mu je pripravil črni); Txf2!; 30. Da8+ (beli je spoznal prekasno, da bi črni na 30. Txf2 ne igral Sd1, ampak Se2+!); Kg7; 31. Kh1, Se2; 32. Kh2, Txf1; 33. Lxf1, Dg1+ mat.

Šah na Nizozemskem

Tik pred izbruhom vojne v Evropi je bilo na Nizozemskem šahovsko življenje precej razgibano. Vsi močnejši nizozemski mojstri so bili »v ognju«. Dr. Euwe na Landau v Bournemouthu, pet mojstrov na olimpiadi v Buenos Airesu, ostali pa doma na turnirjih. V Haarlemu je bil šahovski kongres nizozemske zveze. Ob tej priliki je bilo prirejenih več turnirjev, na katerih je skupno igralo 120 mojstrov in amaterjev. V glavnem turnirju je zmagal najboljši mladi mojster Kramer poleg Polaka s 5 in pol točke.

V manjšem turnirju v Leuwardenu je prav tako odnesel prvo nagrado Kramer s 4 in pol točke, Wijnas 4 in Tolma 3.

172. Indijska obramba
Beli: Polak Crni: Stumpers
1. d4, Sf6; 2. e4, g6; 3. Sf3, Lg7; 4. g3, 0-0; 5. Lg2, e6; 6. 0-0, d5; 7. exd5, exd5; 8. Sc3, Sc6; 9. Se5, Sxe5; 10. dxe5, Sg4; 11. Sxd5, Sxe5; 12. Lg5, Sc6; 13. Dh3, h6; 14. Le3, Le6; 15. Tfd1, De8; 16. Tac1, Td8; 17. Sxe7+, Sxe7; 18. Txe8 in črni preda.

Resnica je nekaj različnega na različnih ravneh življenja.

LEPA RUSKA KOMBINACIJA

V letošnjem turnirju za prvenstvo Rusije se je pojavil na drugem mestu mladi mojster Kotov kot posebno presenečenje. Velemojster Botvinnik ga je jedva obvladal ter z veliko težavo in tudi srečo osvojil rusko prvenstvo. Kotov je odlično igral, zlasti močan v presenetljivih kombinacijah kot kaže naslednja partija:

176. Damn gambit
Beli: Kotov Crni: Judovič
1. d4, d5; 2. Sf3, Sf6; 3. e4, e6; 4. Lg5, Lh4+; 5. Sc3, dxe4; 6. e4, c5; 7. Lxc4, exd4; 8. Sxd4, Da5; 9. Lxf6!, Lxe3; 10. bxc3, gxf6; 11. 0-0, Sbd7; 12. Kh1, Sb6; 13. Lb3, Ld7; 14. Df3, Ke7; 15. De3, Tac8; 16. Tac1, Sc4; 17. De2, Sb6; 18. Dd3, Te5; 19. f4, The8; 20. e4, Le8; 21. e5!, fxe5; 22. fxe5, Txe5; 23. Ted1, De5; 24. Dg3, Te4; 25. Tf5!+, exf5; 26. Sxf5+, Kf6 (na Kf8 sledi Dg7 mat, na Dxf5 pa mat na Dd6); 27. Td6+, Kxf5 (na Dxd6 dobi beli še kvaliteto); 28. Df3+, Tf4; 29. Dh5+, Ke4; 30. Le2+, Ke3; 31. Td3+ in črni preda, ker nima obrambe proti dvopoleznemu matu.

IZ BOURNEMOUTH

V naši šahovski rubriki smo 2. t. m. pod št. 160 objavili partijo Mieses-König, v kateri naj bi naš König doživel poraz. Pravilno je veljala dotična partija Mieses-Landau. Da temeljito popravimo po-

moto, s katero bi našemu Königu prizadejali preveč krivice, objavljamo danes Königovo lepo zmago nad Miesesem.

175. Nepravilna otvoritev

(10. kolo v Bournemouthu)

Beli: Imre König Crni: J. Mieses
1. d4, d6; 2. e4, Sc6 (ker se je Mieses ta bizarna obramba obnesla v partiji proti Wallisu — »Večernik« 9. t. m. partija 162 — jo poskuša stari mojster tudi proti Königu. Toda König ni Wallis...); 3. d5, Sb8; 4. Sc2, e5; 5. dxe6 e.p., Lxe6 (razvije sicer figuro, vendar pa bi bilo boljše vzeti s kmetom); 6. Sbe3, Sc6; 7. Sf4, Dd7; 8. Le2, Sf6; 9. 0-0, 0-0-0 (M. igra silno riskantno, solidnejše je Le7 in nato 0-0); 10. Sfd5!, Le7; 11. b4!, Sb8 (ta nesrečni konj se že drugič žalostno umika. Na 11. Lxd5 bi sledilo 12. exd5 Sxb4; 13. Dd4 in beli dobi); 12. Le3, Tde8 (na 12. a6 ali b6 bi odločil napad z a2-a4; črni prepušča kmeta a7 usodi ter se spušča v zapletljive in na lov v kalnem); 13. Lxa7, Ld8; 14. a4, Sc6; 15. Lb5, Sg4; 16. a5, Lf6; 17. Sxf6, Sxf6; 18. Ld4, Kb8; 19. a6, b6; 20. f3, h5; 21. Lxf6, gxf6; 22. Se2, Teg8; 23. a7+, Kb7; 24. Sd4, Lh3; 25. a8D+ in črni preda.

Š. šahovski odsek UJNZB v Mariboru je sinoči priredil brzoturnir za septembrsko prvenstvo. V zelo hudi konkurenci je z 11½ točkami in brez poraza zasedel prvo mesto g. Franjo Nosan, dočim si drugo in tretje mesto delita Mišura in Marvin z 10 točkami.

PREVOZ RADIJA PO ANGLIJI

Angleška centrala za radij (radium) je dala zgraditi poseben avtomobil, določen samo za prevažanje radija do največ enega grama teže. Avto nosi ogromen svinčen zaboj, težek dva metrska centa. Njegov motor more razviti moč 80 konjskih sil. S tem avtom bodo dostavljali radij angleškim bolnišnicam.

CARIGRAJSKI BERAC MILIJONAR

Nedavno je umrl v Carigradu znani berač Husein, ki se je nad 40 let preživljal z beračenjem. Poznavalci Huseina so opozorili policijo, da bi utegnil pokojnik imeti kake prihranke, ker ni nikoli ničesar zapravil. Pri preiskavi v stanovanju so res našli denarja čez 1 milijon dinarjev.

OKROGLO

65 milijonov dinarjev

znajajo dobitki predstojčega 39. kola državne razredne loterije, katerega prvo žrebanje se vrši dne

14. oktobra 1939.

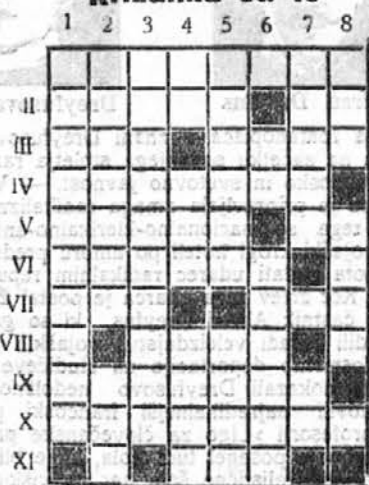
GLAVNI DOBITEK

2 milijona dinarjev

že z ¼ srečke se lahko dobi 500.000 dinarjev!

Opozorjamo naše cenj. čitatelje na prilogo znane glavne kolekture drž. razr. loterije A. Rein in drug. Zagreb, Gajeva ulica 7 in Ilica 15, ki je priložena celotni naši današnji nakladi. Dolgoletno vzorno in nad vse korektno ter solidno delo te kolekture je tako znano vsej naši javnosti, da jo moremo tudi mi s svoje strani priporočiti svojim čitateljem.

Križanka št. 46

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. evropsko gorovje; II. doba, predlog; III. zdravilo; znanilka dneva; IV. zasmeh; V. turški voditelj; predlog; VI. narobe napaka; VII. zločinec; doba; VIII. ime kralja vžgalice; IX. moško ime; X. prebivalec malazijske pokrajine; XI. zaimek.

Navpično: 1. dobra jed; 2. spevoigra; število; 3. parni stroj; 4. medmet; zaimek; ugovor; 5. maža; Mojzesov brat; 6. medmet; pod obleko; 7. nosilnik; nikalnica; 8. žensko ime; pripadnik izumrlega naroda.

Križanka

Vodoravno: 1. siromakova domača žival; 5. perutninarski kočijaž na domačem dvorišču; 6. gledališka prireditev; 7. krmilo na avtu; 8. osebni zaimek; 9. predlog; 10. kraj.

Navpično: 1. odrezek pri vstopnici; 2. kraljevska ptica; 3. zgodaj; 4. jabolko; 5. vzrok.

TEŽKA NALOGA.

Branko je dobil v šoli naslednjo nalogo. Moral je napisati na tablo štiri števila, ki vsebujejo vse številke od 1 do 9 ter dajo seštetu skupno vsoto 151. Kdo bo pravilno napisal ta štiri števila?

Rebus

TO 1/2

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. pivo; 4. kava; 5. obara; 7. ponir; 8. el; 9. le; 10. la-puh.

Navpično: 1. parola; 2. Ivan; 3. vabilu; 4. lepak; 6. oreh.

Rešitev z zlogovnega oglja

Vodoravno: 1. magacin; 2. Roma; 3. ko.

Navpično: 1. Maroko; 2. gama; 3. cin.

Rešitev posetnice:

Ruski diplomat

»Večernik«

za mladino

Leto 1 Maribor, 24. septembra 1939

Štev. 38

Dobra prijatelja

S sinom sva se sprehajala po Aleksandrovi ulici. Sinko je postajal radovedno pred vsako izložbo, da je vse kazalo, da ne bova prišla domov pred nočjo. Postajal sem tako na ulici za sinkom ter se zaziral v jesensko sonce, ki je pošiljalo na zemljo svoje poslednje žarke.

Na križišču ulice sva naletela na majhnega prodajalca časopisov.

»Časopisi, časopisi!« je kričal.

»Glej, očka, to je Klep, »novinar!« je radostno vzkliknil sinko in pohitel proti dečku.

»Očka,« je rekel malo kasneje, »Klep je moj sošolec. Skupaj hodiva v drugi razred.«

Ogledal sem si »novinarja«. Živahen dečko je imel široke ličnice ter črne obrvi. Časopisje je nosil kar v platnicah, katere je imel obešene preko ramen.

Potegnil je kapo z glave ter me pozdravil: »Dober dan.«

»Bog daj, brate!«

Sinko me je potegnil za rokav ter dejal: »Očka, Klep je najboljši učenec v šoli ter dober tovariš. Ali sirota je brez očeta. Vzemi en časopis.«

Potegnil sem dinar iz žepa ter ga dal Klepu.

»Še za mamó kupi,« je poprosil sinko znova, držeč svojega tovariša krepko za roke.

»Ali kaj naj napraviva z dvema

enakima časopisoma?« sem vprašujoče pripomnil.

»Nič zato, pa naj Klep zasluži malo več kakor po navadi,« je menil sinko.

»Nikar! Čemu, gospod?« se je uprl Klep ter mi ni hotel izročiti več druge številke. »Peter ima dobro srce,« je dejal, »vsi ga imamo radi v razredu. Ni treba, da bi morali zato kupiti dve številki.«

Peter je potegnil za rokav svojega tovariša.

»Molči! Ali si ti neumen! Pravi trgovec ne bo nikoli odbil kupca!« Klep se je zasmejal.

»Najlepša hvala,« je odgovoril. »Nikar ne skrbi zame, dovolj odjemalcev imam, vse bom razprodal...« In res, že med našim pomenkovanjem je Klep prodal nekaj števil. Eden izmed gospodov pa ga je vprašal:

»Kako je, prijatelj? Kako gre šola, kako trgovina?«

»Hvala, gre...«

S Klepovega obraza ni izginil nasmeh.

Hotel sem izvedeti kaj več o tem šolarju, ki zahaja v šolo ter prodaja časopisje. »Kako živiš?« sem ga vprašal.

»Bolj težko,« je odgovoril Klep. Te zadnje besede je izpregovoril s solznimi očmi.

Film

„Vest človeštva“ v Mariboru

ZOLAJEVO ŽIVLJENJE IN DREYFUSOVA AFERA NA FILMSKEM PLATNU — BORBA VELIKEGA PISATELJA ZA RESNICO IN PRAVICO — NAJMOČNEJŠI FILM ZADNJIH FILMSKIH SEZON

Maribor je doslej videl že več dobrih filmov, v katerih je igral glavno vlogo mojster filmskih zvezdnikov Paul Muni. Tako smo ga videli pri nas v »Dobri zemlji« in pred nedavnim v »Pastorju«. Mnenje tujih pa tudi naših najboljših književnikov, novinarjev, umetnikov ter kulturnih delavcev pa je, da je Muni jeva kreacija francoskega romanopisca Emila Zolaja v filmu »Vest človeštva« ena izmed najbolj uspešnih vlog.

Film prikazuje Zolajev življenjsko pot, ki je bila povezana z nižino takratnega francoskega življenja ter gigantsko borbo franco-

Danes pa hočete obsoditi mene, ki se upiram temu, da bi Francija odobraval to zločinstvo!

Čut vesti je bil pri Zolaju oni faktor, ki je hotel vzbuditi čut vesti pri vsem človeštvu. To je tisti čut vesti, ki se ga tako rado gazi, ki pa vedno in vedno vznika iz vrst človeštva ter se bori za novo življenje ter ustvarja nove svetove. Zola sam pravi, da se je v Dreyfusovi aferi boril proti onim, ki vladajo svet. Ne proti vojaštvu, ampak proti onim, ki vržejo človeštvo v vojno zaradi osebnih koristi. Te besede je izrekel tisti Zola, ki je živ še tudi danes, in to bolj kakor kdaj koli. »Na tisoče otrok, kateri nocoj mirno spe... V Berlinu, Parizu, Rimu in Londonu... na vsem svetu... so obsojeni, da bodo pomrli na bojnih poljanah, če se ne bo to preprečilo! In to se more preprečiti! Svet je treba osvoboditi z idejami, ki prinašajo svobodo. Šele takrat bomo lahko zgradili svet, v katerem bo lahko živel tudi slabši.« (Zola.)

V pregnanstvu v Angliji Zola ni nehal mirovati, dokler ni prišlo do revizije procesa, na katerem je bil Dreyfus oproščen l. 1906. Kaj-

Alfred Dreyfus

Dreyfusova žena

skega romanopisca v znani Dreyfusovi aferi, ki je na začetku sedanjega stoletja razburkala francosko in svetovno javnost. — V Franciji se je pripravljala zmaga radikalizma. Zaradi tega so nacionalno-klerikalno-antižidovski vojaški krogi hoteli po umoru predsednika Carnota zadati udarec radikalnim republikancem. Kot žrtev tega udarca je postal Žid topniški častnik Alfred Dreyfus, ki so ga 1894. obsodili zaradi veleizdajstva vojaških tajnosti na dosmrtno deportacijo na Hudičeve otoke. Da bi dokazali Dreyfusovo nedolžnost, so ustanovili najradikalnejši francoski pisatelji ter profesorji »Ligo za človečanske pravice.« V borbo je posegel tudi Zola, ki je bil takrat glava naturalistične šole ter na višku svoje slave. Zola je takrat objavil na predsednika francoske republike odprto pismo, znameniti »J'accuse«, kjer piše:

»G. predsednik! Vi se bojite, da bi Vam Dreyfusova afera škodovala pri ponovni izvolitvi. Vojaško sodišče je sicer spoznalo Esterhazyja za nedolžnega, ali s tem je bil zadan smrtni udarec vsaki resnici ter pravici... Jaz ne morem prenesti, da bi me preganjal duh nedolžnega človeka, ki trpi zaradi zločinstva, ki ga ni storil. Več let že veste, da je Dreyfus ne dolžen, vendar pa še nihče ni spregovoril...« Pred porotniki, ki so ga obsodili na leto dni ječe, pa je govoril: »Nedolžen človek je bil obsojen, krivec pa oproščen!

PAUL MUNI — EMILE ZOLA

ti že l. 1898. je bilo dokazano, da je bil list, ki je spravil Dreyfusa na Hudičeve otoke, ponarejen. Dreyfus je bil najprej pomiloščen na 10 let, končno pa docela rehabilitiran ter obe-

nem povišan v majorja. Vojaška klika, tista klika, ki se je smatrala za nezmotljivo ter je kot takšna tudi hotela ostati, je morala kloniti. Zmagala je moralna sila francoskega ljudstva. Med tem je 1902 umrl tudi borec Zola. Na njegovem grobu je francoski pisa-

Anatole France

Zolajeva „Nana“

telj Anatole France upravičeno vzkliknil: »Velik je duh našega naroda in naše države! Samo tako velik duh je lahko pokazal svetu, kaj je pravica! V procesu se je zrcalila moč republike.«

S temi besedami pa se tudi končuje eden izmed največjih filmov, kar so jih kdaj posneli v svetu ter jih vrteli tudi v Mariboru. Velik je po svoji bogati in človeško globoko zajeti snovi, ki jo podaja. Film je prišel v Maribor s precejšnjo zakasnitvijo. A nič zato, tudi tokrat bo vplival na publiko progresivno, kakor je vplival dosedaj še malokateri film. Vsakdo, ki bo šel od »Vesti človeštva«, bo čutil veliko moč zmage človeške duhovne sile.

Delo je posnelo ameriško filmsko podjetje Warner Bros. poleg Munija, ki kreira Zolaja (z neverjetno posrečeno pisateljevo masko), igrajo še Zolajeva žena Gloria Holden, Dreyfusa Joseph Schildkraut, njegovo ženo Gale Sondergaard, Nano Erino O'Brien Moore in Anatola Francea Carnovsky.

Dvanajst minut po dvanajsti uri

Vsakdo ima svoje muhe. Ta zbira znamke, drugi goji kaktuse ali pa skrbi v akvariju za ribe, ki brezbržno plovejo okoli zelenih alg, tretji znova piše dnevnik, četrti zbira avtograme in podobno.

Mlada juristka Ingrid pa ima manj razkrinkavanja zločincev. Z znanostjo, katero si je natpala v nekaj semestrih ter z »velikimi izkušnjami svojih 19 let kaj rada stika za zločinci, da bi jih preganjala kakor lovec divjačino. Ko se enkrat obesi kateremu za pete, ne pozna več nikakih zaprek, ni za njo pretemna več nobena noč, njena hrabrost pa ne pozna več nobenih meja.

Noč. Nad švedsko prestolnico pobliskava jo zvezde. V neki zlatarski delavnici leži na podu zvezan lastnik z robcem v ustih, nekaj metrov od njega pa spravlja zločinec v žep

velik diamant, o katerem govori ves Stockholm. Za zaveso se je skrila Ingrid. Njen mlado deklško srce bije tako močno, kakor da bi ji hotelo prebiti prsa, temne oči pa se širijo od groze. Nikakor ne more razumeti, da je človek pred njo — zločinec. Spoznala je še to jutro, ko je sedel poleg nje na klopi kot »študent kriminalistike«; saj se ji je zdeval od vsega početka nad vse drag in mladenič. Potisnil ji je v roko listek, ona pa se je kasneje sestala z njim v baru. Mladici je ugajal, čeprav je njena prijateljica njemu ločno ugovarjala temu razmerju. Zdal pa jo odkritje! Sram, strah in užaljenost spreletavajo Ingridin blede obraz. Vse sanje, ves njen svet se ruši... Ali čuj, zvok sirene... policijski avto... Zaboga, se bo zgodilo?

To je samo en prizor tega vsekakor kromalnega filma, ki ga je producirala — kot drugi krog berlinska Ufa. Mlado juristko igra Geraldina Katt, nadarjena mlada pravica, ki jo je zagledala filmska publika prva na filmskem platnu v filmu »Dekle iz Americe«; pozneje je Geraldina Kattova nastopila v filmu »Derugov slučaj«, kjer je igrala kot partnerica Willyja Birgela. V filmu »Dvanajst minut po dvanajsti uri« igra Geraldina Kattov risko Ingrid kot partnerica Renée Delgado. Delo je polno zapletljajev ter stalno menjav prizorišč. Kattova je v delu docela naravnost, kakor je ona vedno. Na tem dunajskem opusku sploh ni opaziti umetniške »rutine«.

f. »Veliki valček«, ki ga bodo predvajali prihodnje dni tudi pri nas, prinaša življenje dunajskega »kralja valčev« Straussa. Film vsebuje najboljše glasbene dela.

f. Filmski muzej v Tokiu. Japonska vlada je ustanovila v Tokiu filmski muzej. V muzeju bodo našli svoj prostor vsi stari japonski filmi, knjige ter slike, ki prikazujejo razvoj japonskega filma. Do sedaj je na svetu največ filmskih muzejev.

f. Od navadnega ovčarja do filmskega ovčarja. Odlični ameriški komik Frank Morgan bo igral glavno vlogo v filmu »Henri bo šel v Arizono.« Frank bo igral v novem filmu ovčarja. To vlogo so mu obesili samo zato, ker je slaven komik v svojih mladostnih res pasel ovce v Arizoni. Tudi kariera.

f. Tarzan, ki ga bodo snemali v Centralni Afriki. Poročali smo že, da so v Hollywoodu znova posneli novo tarzanado »Tarzanova sina.« Zadnje dni pa so začeli pripravljati novo vsebino. Ozadje za tega novega Tarzana bodo posneli v Centralni Afriki.

f. Slavna filmski igralka — vojni dobrotelj. Med neštevitimi pariškimi ženami, ki so se prijavile vojnemu komiteju, da bodo pomagale mestovale moške v njih službah, je tudi slavna filmska igralka Françoise Rose.

»Ne joči«, ga je tolažil sinko ter si še sam obrisal solzo. »Mater imaš, rada te ima.« Čez čas pa se je obrnil proti meni: »Očka, ali sme priti Klep k nam na obed?«

»Zakaj pa ne bi smel? Kar povabi ga.«

Sinko je uganil mojo misel. Tako se bom najlaže seznanil s fantom, ki so ga že v sedmem letu morale skrbti življenja. Povabil sem ga na kosilo še sam.

»Hvala«, se je zahvalil Klep. »Samo če me bo mati pustila. Ni ji ljubo, če bi delal kje napoto.«

»Ti samo pridi«, sem ga hrabil. »Tudi mati lahko pride.«

Spomnil sem se, da je pred nekaj dnevi iskal hišni posestnik v naši soseščini gospodinjno. S Petrom sva odšla. Sinko, ki je bil videti nekam zamišljen, se je krepko oklepaval moje roke ter molčal. Izložbe ga niso več zanimale. Srečanje je delovalo tudi name. Razmišljal sem o življenju malega kolporterja, v ušesih pa mi je še vedno zvenel njegov tenki glas:

»Časopisi... časopisi...«

»Očka«, me je znenada prekinil sinko. »Ali veš, kaj mi je prišlo na pamet?«

»No, kaj?«

»Klep v razredu nikoli ne južina. Ali lahko vzamem doma malo več za južino, da bo zame in za Klepa? Ali bom pa razpolovil svojo južino. Tovariš se mi smili. Razred kriči nanj »novinar« ter se zaletava vanj... on pa mora biti povrh tega še lačen.«

Še isti popoldan sem slišal zanimiv razgovor med Petrom in materjo.

»Mamica«, je vpraševal, »ali lahko jem zase?«

»Zakaj?« se je čudila mati.

Peter ni hotel povedati. Uporno je vztrajal pri svojem predlogu. »Pusti ga,« sem dejal ženi, »pa naj bo po njegovem.« Uganil sem njegov načrt.

Ali Peter si ni dolgo delil obedov s Klepom, kajti Klepova mati je dobila službo ter je lahko začela kupovati sinu tudi južine. »Novinar« pa se je fanta še dolgo držal.

(Iz srbsčine.)

Za kruhom

IGO ADAMIC

Proti poldnevu se je vrnil Kajžarjev domov. Odložil je koso in vstopil v hišo. Mati je pripravljala krompir za kuhanje.

»Mati, bo kmalu južina?« je vprašal sin in stopil k oknu.

»Južina? Kmalu bo. — Kaj pa nameravaš?« je vprašala mati.

Sin je zrl skozi okno, kakor da je ne sliši, pa tudi mati ni hotela več vprašati. Oba sta molčala. Razmišljala je o sinu, ki je bil zadnje čase nekam tako zamišljen...

»Mati!« je sin presekala molk.

»Kaj je?«

»Mati, jaz grem —!« je nadaljeval sin, ne da bi se okrenil od okna.

»Kam?« je v zli slutnji vprašala mati.

»Jaz grem, mati, v Francijo!« je izpovedal in se sunkoma okrenil od okna. Mati ga je motrila, kakor da ga ne more razumeti.

»Francel!« je mukoma iztisnila iz sebe.

Sin pa je ni hotel slišati.

»Pojdem!« je pribil.

»Ne hodi France! Nikar ne hodi!«

»Mati, drugi gredo, zakaj ne bi šel?«

»Stara sem, kako naj živim?«

»Kaj bi to! Zaslužil bom in vam

Lov na severnega medveda

Po dolgem brodarjenju smo končno prišli do Medvedjega otočja. Prve dni je bila tako gosta megla, da nismo videli niti za prst pred sabo. Nato pa so zaveli čez poljane strahoviti viharji, ki so prinesli tak mrz, da smo se morali ruvati, da bi se ogreli. Mrz nam je ščipal v lice, da smo morali nategniti krznene kape daleč čez ušesa. Vendar smo pot nadaljevali vkljub oblakom in viharjem. Mrz je pritiskal od vseh strani.

Na trepalnicah se nam je stalno nabiralo ivje ter sneg. Morali smo si ga otresati z brk in otepati s kap. Naša krzna in suknje so bile vse otrdele od mraza. Hvala bogu, da se vihar ni preveč zavlekel ter da je postalo vreme milejše. Nahajali smo se južno od Svaldarba, približno na petnajsti stopinji vzhodne dolžine in na osemindemdeseti stopinji severne širine.

Znenada — povelje! Vsenakoli

poslal.«

»France — ne hodi!«

»Ne sitnjarite, mati! Sklenil sem, da pojdem, in tudi pojdem. Doma garam in garam, pa vendar nimam nič; še za sproti ni. Poglejte Logarjevega Toneta; v Franciji si je nabral denarja. Pravi, da doma ne mara ostati, ker je zaslužek preslab. Z njim grem, v soboto se odpeljeva...«

»Stori, kakor hočeš! Tvoja glava — tvoj svet!« ga je pikro prekinila mati.

Sinu je postalo tesno pri srcu. Tih je zapustil izbo in odšel na vas.

Doma na mizi pa je čakal nanj nedotaknjen krompir...

megla in pokanje ledu. Vsakdo izmed nas ve, da je v bližini več medvedov. Nihče več ne govori glasno. Čakanje in napetost nas grejejo. Vse je v nemirjenju. Še vedno nič... Za nekaj trenutkov pa se pojavi pred nami bela glava. Naš čoln je napravil bregom ter se ustavil med zledenelim bregom ter odprto razpoko v ledu. Minute ter odprto razpoko v ledu. Minute tečejo, ko se znova pojavi bela glava, oddaljena od nas kakšnih 100 metrov. Zival čuti, da jo preganjamo, da je v zagoni. Na pomol čolna se je postavil Per z laso v rokah, ter se ved se je prevalil čez ledovoje ter se poskušal skriti. Kmalu smo dvajset metrov od njega. Per je vrzel laso, a ni zadel. Medved se je stresel ter se skril pod vodo.

Tudi naslednji zamah ni uspel. Per je moral vzeti drugo laso, ker je bila prva docela zvođenela. Čez nekaj minut Per znova vrže laso. Medved se je začel obupano braniti lasu, ki je ga je oklepala. Po vsej sili se je hotel otresti. Ker mu to ni uspelo, je poskušal s šapo. Kar obe šapi je vleknil v laso. Takrat je Per nategnil.

Medvedovo otepanje je bilo zelo razburljivo. Legel je na hrbet, se dvignil na zadnjih nogah ter poskušal, da se otrese neizprosne vrvi. Lase so je zagrabil s svojimi vilicami ter jo skušal pregriziti.

Medtem smo odpluli proti našemu parniku. Nismo bili še izven nevarnega, še vedno bi se nam lahko kaj petilo. Per pa je čakal na ugoden vlegnutek, ko bi se medved znova dvignil na hrbet. Medved se je dvignil preko močjo velikana ter začel teči preko ledenega otoka. Prenalo smo paziti in znenada smo se znašli med samim ledom, kamor nas je zavlekel medved. Mrcina bi lahko planila na nas ter nas zmrcvarila, vendar pa se je

Zanimivost

Versailleski kompromis, ki je prinesel vojno

Burna zgodovina mesta Gdanska, ki je silno poučna za slovansko nepoboljšljivo naivnost

Mesto Gdansk, ki je bilo pretveza za sedanjost vojno, je doživelo burno zgodovino. Kakor vsi kraji ob morju, od izliva Odra do Nemena, tako je bilo tudi prvo borišče ob ustju Visle nekoč slovansko in pripadalo Poljski. Mesto Gdansk so si prvič osvojili Nemci s pomočjo nemških križarjev l. 1308., in sicer s prevaro. Medtem ko so Poljake napadali in ograbili nemški Brandenburžani, so jim nemški križarji ponudili proti njim pomoč. Poljaki so to ponudbo res sprejeli, ko pa so spustili križarje v mesto, so jih ti napadli, obvladali in mesto osvojili. Križarji in Brandenburžani so si namreč po dogovoru vloge razdelili. Ta dogodek je poučen za slovansko naivnost in tujo zvestost. Takrat je bilo tudi prebivalstvo Pomorjanskega daleč na zahod še večinoma poljsko.

POLJSKA IN LITVA ZDRUŽENI ZA IZHOD NA MORJE

Ko se je Poljska pod vladjo zadnjega Piasta, Kazimira Velikega, zopet okrepila, se je morala najprej prijeti bojevat za izhod na morje, ki so ji ga bili zaprli nemški priseljenci pod vodstvom križarjev. Dolgi 150 let sta se Poljska in Litva, združeni v isti neprilici, bojevali proti Nemcem za morje. Končno se jim je pa le posrečilo križarje premagati in dobiti po njih zasedene obale. Obala nad ustjem Visle je pomenila za carstvo Jagelovcev in z njim združena mesta »kraljevine Prusije« (tedaj še pretežno slovanske) silen gospodarski dvig in blagostanje. Gdansk je postal najbogatejša luka na Baltu. Ves izvoz in uvoz je bil preko Gdanska. To je omogočilo razvoj poljske renesance, katere palače in zgradbe so še sedaj največja dragocenost Poljske. Vpliv Poljakov je bil tako velik, da se je celo nižje prusko plemstvo, prej priseljenega nemškega pokolenja, pričelo polonizirati in spreminjati svoje primke v poljske. Upiralo pa se je temu priseljeno nemško meščanstvo skupaj z duhovščino, vzgojeno v duhu nemškega viteškega reda.

ZAMUJENA PRILIKA POLJSKEGA PLEMSTVA

Jedro problema v letih 1560. in 1580 ni bilo nič drugačno, kakor v letih 1938. in 1939. Samo da je takrat bilo še okrepčano s tem, da so priseljeni nemški meščani in duhovniki postali med tem propadli in so se tudi iz verskih ozirih upirali katoliškim Poljakom. Toda v spoznanju, da je ostal Štefan Bator leta 1577. od križarjev naseljenih gdanskih Nemcev vsaj na videz zadovoljni s svojo usodo. Toda v tem času, ko je divjala na Nemcih tridesetletna vojna, je grozila Poljski s severa nova velika nevarnost. Švedski Vasi so zaradi katoličanstva izabili v svoji prvotni domovini prestol, a so kot nasledniki Jageloncev dobili poljsko krono. Tedaj so hoteli izrabiti svojo moč, da si znova osvoje Švedsko in z njo one baltiške pokrajine, ki so tedaj pripadale Švedom. Toda poljsko plemstvo ni doumelo, da bi si s tem varovalo Poljsko za ves poznejši čas, zato je svojo pomoč za to vojno odklo-

POLJSKA IGRAČKA V ROKAH PRUSIJE IN RUSIJE

Dočim poljska šlahta tedaj ni hotela vojne, ki bi jo bila gotovo dobila, je pa morala kmalu nato sprejeti vojno, ki ji je vsilila Švedska pod vladjo kralja Karla Gustava. Nastalo je ono strašno prelivanje krvi, ki ga je Sienkiewicz opisal v znamenitem romanu »Z ognjem in mečem«, ki je preveden tudi na slovensko. Bilo je to sredi 17. stoletja. Toda leta 1772. je dal Friderik Veliki prvič Gdansk in Zahodno Prusijo. Drugo leto je res dobil osvojitev Gdanska in pomorjanskega ruske carice Katarina II., ki je

mesto zahtevala zase. S tem je bila Poljska drugič odrezana od svojega morja in postala je igračka v rokah pruskih oblastnikov v Berlinu. Vsi poizkusi, da bi se od morja odrezana in zmanjšana Poljska prerodila, so ostali zaradi novega, neugodnega geopolitičnega položaja brez uspeha. Tako sta postali druga in tretja delitev Poljske leta 1793. in 1795. samo logičen nasledek prve leta 1772.

GDANSK PRIPOJEN NEMČIJI 1793 PROTI SVOJI VOLJI

Gdansk je prišel od leta 1793., kot vsa Zahodna Prusija, pod oblast Hohenzollerncev. Pripojen je bil Nemcem proti svoji volji in kljub temu, da je proti temu najodločneje protestiral! Protestirali pa niso samo poljski, ampak tudi nemški Gdancani. Sam oče slavnega filozofa Schopenhauerja je dal na dan vhoda pruskih čet v mesto zadelati svoja okna na cesto, da ne bi videl pruskih vojakov. Poznejši mir v Tilsitu je Zahodno Prusijo, iz katere so bili doma mnogi poljski prvaki, pustil še nadalje Hohenzollerncem, mesto Gdansk pa je po svoji lastni želji postalo svobodno in samostojno, pod skupnim nadzorstvom pruskega kra-

lia in vojvode varšavskega, ki naj bi vladal nad malim preostankom za življenje absolutno nesposobne Poljske, ki je s tem izgubila celo svoje ime.

NOVO UPANJE Z NAPOLEONOM JE PROPADLO

Ko so se leta 1812. Poljaki združili z Napoleonom I., so pričakovali, da bosta Gdansk in nekdanja kraljevina Prusija pripadla obnovljeni Poljski. »Mesto Gdansk, niegdys nasze, będzie znowu nasze!« je pel Mickiewicz v »Panu Tadeuszu«. Dunajski mir leta 1814. in 1815. je pa uničil ta sen. Črni nemški orel je iztegnil svoje kremplje vse do Klaipede, in zdelo se je, da je poljski beli orel za vselej zadušen.

USODNA NASPROTJA MED PROTESTANTI IN KATOLIKI

Pozneje se je zgodil v Gdanku in Zahodni Prusiji velik preobrat, popolnoma nasproten od prejšnjega razporedenja za Poljsko in Poljake. Prebivalci mesta in dežele, čeprav so še govorili poljsko, so postali navdušeni podaniki Hohenzollerncev in s tem Nemci. Gdansk je bil že leta 1870. politično nemškega mišljenja. K temu je mnogo dopomogla tudi vera.

Nemci v sovjetski Rusiji

Ob priliki sklenitve rusko-nemškega pakta je nemško časopisje v izčrpnih člankih poročalo o nemških naselbinah v Rusiji. Po uradni statistiki je bilo v Rusiji 1926. okoli 1.300.000 Nemcev, od tega skoraj 5 šestin kmetskega prebivalstva, to je 1.053.000. Število nemških naselencev v Sovjetski Rusiji je v primeri s številom Nemcev pred vojno znatno padlo. V zvezi s temi številkami je časopisje objavilo tudi posebne zemljevide nemških naselbin v Sovjetski Rusiji. Te naselbine se vlečejo kakor veriga čez stepno ozemlje od Kavkaza k Donu in Volgi.

Večje nemške naselbine so tudi na Uralu v zapadni Sibiriji. Zgodovina nemškega seljevanja v Rusiji sega v dobo ruskega carizma koncem 18. veka. Carica Katarina II. je takrat poklicala v Rusijo večje število nemških kmetov, ki so kolonizirali posamezne pokrajine v stepi. V letih 1764. do 1773. se je priselilo v Rusijo 15.000 Nemcev, ki so zasedli pokrajine okoli Saratova na obeh bregovih Volge. Takratni nemški priseljenci so bili

za dolga leta oproščeni vsakršnih davkov in javnih dajatev. Osvobodjeni obvezne vojaške službe, obenem pa jim je bila zajamčena svoboda veroizpovedi. Skoraj istočasno je nastala tudi nemška kolonija na desnem bregu Volge poleg Caricina, imenovana Sareptou. Ta občina ima od vseh časov nemško večino. Skoraj v istem času se je naselilo 423 nemških kmetskih družin v 18. vaseh ob Dnjepru, iz česar je tekom let nastala kolonija v starih okoli Črnega morja.

Zahodno od Odese so ustanovili Alzačani in Badenčani nove nemške kolonije. Nemške kmetske družine pa nahajamo tudi na Krimu, kjer so Nemci pričeli gojiti vinsko trto in murvo. Znatno je bil dotok nemških naselencev v Rusijo tik po Napoleonovih vojnah 1816 do 17. Takrat je bilo ustanovljenih v okolici Tiflisa 5 nemških vasi, ki imajo še danes nemško večino. Tudi tu so nemški kmetje pričeli z intenzivnim kmetijstvom, ki se je zlasti usmerilo v vinogradništvo in živinorejo.

10 vprašanj za preizkušnjo živcev

ČE ODGOVORITE Z »DA«, STE VREDNI VSEGA OBČUDOVANJA

- Ali se lahko smejete kadar: 1. ste zamudili pol ure kamor koli, pa bežite na vse pritege in vam pri tem počasi gumb pri ovratniku?
2. morate ob hudem dežju prepustiti starejši dami zadnje vozilo, pri tem vam pa pobegne še zadnji avtobus?
3. ste tekli, da ujamete vlak ali avtobus, pa vam kljub vaši zraslopljenosti pobegne?
4. v temni noči na poti v določen kraj zaide in se morate potem daleč vrniti?
5. vam odpovejo v zadnjem trenutku povabilo na večerjo, katere ste se posebno veselili?

6. so številke srečke glavnega dobitka popolnoma enake vašim, razen zadnje?
 7. sedete lačni k mizi, pa so jedi pri-smojene?
 8. vam kdo reče, da vam lasje izpadajo ali da imate rumene zobe?
 9. manjkajo v knjigi prav tam strani, kjer je dejanje napete zgodbe najbolj zanimivo?
 10. pridete veselo razporejeni domov, pa vas žena surovo nahruli in ozmerja?
- Ako odgovorite na vsa ta vprašanja z »da«, potem imate zares jeklene živce in ste vredni vsega občudovanja.

Drobno cve je o vojni in miru

V minuli svetovni vojni je bila potopljena »Lusitania« šele po treh letih vojne stanja. V novi vojni je bila »Athena« potopljena že v prvi noči. Kdo si potem še upa trditi, da človeštvo ne živi v stoletju filmske naglice?

V bivši svetovni vojni so se ljudje nadejali, da bo prišel po vojni mir. Kaj še, namesto miru so prišla mirovna pogajanja.

Pred 25 leti je nasprotnik udrl v Galicijo z vzhodne strani, danes z zapadne. Nikdar ne moreš presoditi, s katere strani te bo doletela nesreča.

Na Kitajskem pred 25 leti ni bilo vojne. Toda Kitajci in Japonci so se potrudili, da bi čimbolj nadoknadili, kar so zamudili. In uspelo jim je.

Daneč je mnogo več nevtralec kakor pred 25 leti. To pa je tudi edini dokaz, da se je svet nekoliko spametoval. Drugih dokazov žal ni.

Abesinija se je v bivši svetovni vojni izjavila nevtralna. Danes bi tega z najboljšo voljo ne mogla. Radi enostavnega razloga, ker je ni več.

Pred 25 leti so napovedali vojne pismeno. Danes gre to vse radiotelegrafsko in radiotelefonsko. To je vendar jasen dokaz za velik napredek človeštva!

V začetku bivše svetovne vojne je nek berlinski šaljivec nalepil na vrata ministrstva v Berlinu listek, da se sprejemajo vojne napovedi od 10. do 12. ure dopoldne. Danes je to opozorilo nepotrebno. Zadošča, da pogledaš v radio-program.

Afrikanci bi bili ostali v svetovni vojni nevtralni, vendar pa to ni bilo od njih odvisno. Sami so bili takrat pod tujo oblastjo. V tem se je v svetovni vojni nekaj malega spremenilo, nekateri Afrikanci so namreč menjali svojega gospodarja.

Nafta - najobčutljivejši živec sodobne vojne

V današnji dobi moderne vojne, ko je stopil na prvo mesto motor, je postalo silno pereče vprašanje nafte oz. raznih pogonskih goriv. Tako mnogi strokovnjaki pravijo, da bo bodoče vojne dobili tisti, ki bo najdalje časa zdržal s pogonskimi gorivi. Spricho tega tolmačenja je brez dvoma res, da je postala nafta nekak silno občutljiv živec posameznih strank, ki si stojijo v sovražnih odnosih. S tega stališča je treba tudi motriti vprašanje nafte, ki se pojavlja v zvezi za angleško francosko blokado Nemčije.

Nemčija je 1938 porabila 6.842.000 ton nafte, od tega proizvaja Nemčija sama

skoraj 50%, ostalo polovico pa mora uvažati. Nemčija je doslej uvažala nafto oziroma petrolej kakor sledi: iz Iraka in južne Amerike 37.1%, iz Evrope 30%, iz severne Amerike 28%, iz Azije pa 4.1%. V glavnem je uvažala Nemčija petrolej iz Venezuele in Romunije. V vojnem stanju pa je Nemčija tozadevno navezana predvsem na uvoz petroleja iz Romunije. Mnogi so pripisovali rusko-nemškemu zblizanju možnost, da bo utegnili dobavljati Rusija Nemčiji večje količine nafte. Statistični računi pa so pokazali, da bo Rusija sama porabila skoraj vso proizvodnjo svoje nafte. Zaradi blokade pa bo

seveda otežkočen uvoz petroleja iz Venezuele in ostalih prekomorskih krajev. Romunija, ki je 1938 proizvajala 6.620.000 ton petroleja, je od tega izvozila 4.495.000 ton. Od te količine odpade na Nemčijo 703.000 ton. Za vojne potrebe pa bi Nemčiji ne zadoščala celokupna romunska proizvodnja. Sami nemški strokovnjaki so izračunali, da bi Nemčija potrebovala na fronti širine 1.000 km letno 30.000.000 ton petroleja, Francija in Anglija, ki sta postavili blokado proti Nemčiji, računata, da bosta v tej točki občutno pogodili Nemčijo.

Slovanski narodi v stoletnih borbah za morje

Hrvatski narod edini od vseh Slovanov, ki si je prepričevalno osvojil morje

Naj se ozremo kamor koli po zemljevidu Evrope in Azije, povsod opazimo isto: Slovani so odrinjeni od morja. Dasi segajo ponekod s strnjanimi selišči v neposredno bližino morja, njegove obale vendarle ne dosegajo. Dostop do njega jim zapirajo bodisi tuje države, ali vsaj tuje manjšine v njihovi lastni. Edino izjemo imamo na Jadranu in ob Črnem morju. Rusom zapirajo pot na severovzhodu Finci, Estonci, Letonci, Litvanci in Nemci. Edino pristaniško mesto, ki je tudi po prebivalstvu res rusko, je Leningrad. Toda ta je bil po Petru Velikemu umetno ustvarjen na prejšnjem finskih narodnih tleh. Na Daljnem Vzhodu so si Rusi priborili obalo Tihega oceana šele v prejšnjem stoletju in jo porušili z umetno kolonizacijo, vendar je edino etnično res rusko mesto tudi tam le Vladivostok. Na Črnem morju so zapirali dohod Rusov do morja dolgo Tataři in drugi narodi. Krim in obala za njim proti vzhodu sta še sedaj poseljena večinoma s Tataři.

TUJI NARODI ZAPIRAJO SLOVANOM TIK PRED NOSOM PROSTO POT NA MORJE

Poljakom so zasedli obalo Litvanci in Nemci, z edino kratko preseko pri Gdinji, ki je ostala narodnostno poljska tudi pod nemško nadoblastjo. Bolgarsko črnomoško obalo so poseljevali dolgo Grki, katerim so se pridružili pozneje še Turki in drugi kolonizirani azijski narodi. Šele po osvobojevanju so jih pričeli izpodrivati Bolgari. Obala Egejskega morja je pa ostala kljub temu, da so Bolgari in macedonski Slovani dosegli njeno najneposrednejšo bližino, po nekod celo ne le par kilometrov, v rokah Grkov. Dasi segata Jugoslavija in Bolgarija do pred vrat pristanišč v Macedoniji in Traciji, izhoda na to morje vendarle nimata.

SLOVENSKI NAROD IN MORJE

Čehi in Slovaki niso nikoli imeli morja, prav tako ne Beli Rusi in Lužiški Srbi. Slovenci smo prišli do Furlanske nižine, a morske obale si nismo osvojili. Obmorska mesta so ohranila svoje prvotno rimljansko prebivalstvo. Naselili smo samo vasi od izliva Soče do Trsta in od Trsta do Pirana. Dalje v Istro in k njenemu morju nismo napredovali. Prav tako smo se ustavili le nekaj kilometrov pred Kvarnerom, kjer segamo do bližine Reke in Opatije, do morja pa ne. Enako niso nikjer prišli do morja Srbi. Na jugu so ostali gospodarji morske obale Albanci.

SLAVNA ZGODOVINA BORB HRVATSKEGA NARODA ZA MORJE

Edini od vseh Slovanov, ki so si osvojili morje, so Hrvati. Vendar se je tudi to osvojevanje izvršilo počasi in v bojih, ki so trajali skoraj poltisočletje. Prvotno so bila obmorska mesta še romanska. Pozneje so se pohrvatili manjši obmorski kraji, mesta pa šele dosti kasneje, z izjemo Dubrovnika, ki je bil hrvatski že v srednjem veku. Na sredi te hrvatske morske obale so ohranili Italijani večino samo v Zadru, na Reki in v Pulju. Vendar je hrvatska obala najdaljša slovanska morska obala, ako ne štejemo ruske obale Severnega ledenega morja, ki je razen ozkega pasu praktično neuporabna in ni mo tega poseljena — v kolikor je sploh poseljena — z neslovanskimi azijskimi

narodi, ter tihomorske in črnomoške obale, ki pa tudi nista večinoma poseljeni z Ukrajinci ali Rusi, čeprav pripadata politično sovjetski Rusiji. Celo obala celinskega Kaspiškega morja etnično ni večinoma ruska.

SLOVANI ODRINJENI OD VZHODNEGA MORJA

Dočim na teh morjih Slovani nikoli niso mogli do obal, ali pa so si dostop do njih priborili šele v stoletjih, večinoma s političnimi sredstvi, so pa imeli Polabski Slovani in tudi Poljaki v prvih stoletjih v svoji posesti vse Vzhodno morje od Stettina do Litve. Toda boj za ustje Odre in Visle se je pričel med Nemci in

Slovani že v prvih stoletjih. Čez Baltik so prišli na jug skandinavski Vikingi ter zgradili bojno naselbino ob ustju Odre. Od tu so osvajali nadaljnjo obalo morja in skušali tako od morja odrinjene Slované pojarmiti, kar se jim je sprva tudi posrečilo. Medtem pa, ko so germanski Ruriki, ki so zavladali nad Rusi, ostali le pri nadoblasti nad njimi, so Germani ob ustju Odre in dalje ob obali proti vzhodu Polabske Slované in Poljake germanizirali. Z naseljevanjem svojih ljudi so hoteli Slované ali iztrebiti ali potujčiti. Ko so Vikinge zamenjali Nemci, so njihovo politiko nadaljevali. Kmalu je bilo ponemčeno vse ozemlje med ustjem Odre in Gdinje. Pomorjansko (iz tega je nastalo

nemško Pommern) je bilo za Slovence izgubljeno.

GDINJA IN LENINGRAD

V svetovni vojni so izgubili Rusi obalo Baltika, ostal jim je le Leningrad (prej Petrograd). Poljaki pa so dobili čez ostanek poljskega Pomorja ozek pas ozemlja do Gdinje, ki so jo iz nemškega Kašubske (Kašubi so poljsko plemo) dvignili v veliko pristaniško mesto. Nemško zasedbo Pomorjanskega so Slované morje zopet izgubili. Tako je sedaj velika večina slovanskih narodov bodisi narodnostno, bodisi državno-količno odrinjena od morja.

Konj in motor v sodobni vojni

NEKATERI ŠE VEDNO HVALIJO KONJA, DOČIM SO DRUGI ZALJUBLJENI V MOTOR

V sestavu sodobnih vojsk nahajamo še vedno vse tiste edince, ki so se vojskovali že pred desetletji. Tu gre posebna veljava zvestemu in požrtvovalnemu človekovemu prijatelju konju, ki je spremljal človeka skozi vekove na krvave boje poljane. Zadnji čas je ta veljava po teoriji nekaterih vojaških strokovnjakov padla. Konja je po vojni izpodrinil motor, zlasti tank.

Vprašanje, ali bo motor popolnoma izpodrinil konja, je danes predmet živahnih razgovorov med vojaškimi strokovnjaki. Mnenja so še vedno deljena, nekateri strokovnjaki vztrajajo pri tem, da se konj še vedno odlično obnese v vojni, dočim so ostali mnenja, da bo motor konja izpodrinil. Dočim je bil nekdanj konj v vojnah nekak eliten predstavnik, je bil v zadnjem času z malimi izjemami ponižan na vlogo tistega, ki samo še prevažajo vozove in nosi tovore. Kljub temu pa je bila še v zadnji svetovni vojni vloga konja ogromna, četudi konji niso več predstavljali nekdanjih elitnih vojaških edince. V bivši svetovni vojni je padlo

762.000 konj, od tega jih je 647.000 poginilo zaradi bolezni in izčrpanosti in samo 115.000 jih je padlo pod sovražnimi krogli.

Od svetovne vojne do današnje nove vojne pa je v vojni službi prevzel vlogo motor, zlasti tank in avtomobil. Motor je omogočil Italiji, da je razmeroma v kratkem času zasedla ogromne pokrajine v Abesiniji. Prav tako vlogo je motor igral tudi v Španiji. In nobenega dvoma ni, da bo njegova vloga v vseh bodočih vojnah z vsako vojno še večja.

Kljub temu pa z malimi izjemami vsi vojaški strokovnjaki pravijo, da bo konj tudi v bodoče zavzemal še naprej važen položaj v vojni. To velja zlasti za vojskovanje na težko prehodnih terenih, kjer odpovejo motorji, kjer se ne moreta svobodno gibati avtomobil in tank. Konjske voje edince bodo pomembne tudi povsod tam, kjer so slabe ceste ali pa cest sploh ni in povsod tam, kjer je mehak in močvirnat teren.

Kaj je še ostalo od velike pogodbe?

Versaillska mirovna pogodba, ki je bila podpisana 28. junija 1919, točno na 5. obletnico sarajevskega atentata, je po 20. letih že močno okrnjena. Pogodbo je takrat podpisalo 70 delegatov in opolnomočenih zastopnikov 27 držav. Od tega obsežnega diplomatskega akta je ostalo v veljavi po 20. letih samo še nekaj teritorialnih klavzul.

Kar tiče Avstrije se je Nemčija obvezala, da bo spoštovala njeno samostojnost. Avstrija pa je bila priključena Nemčiji 13. marca 1938.

Po versaillskem dogovoru je Nemčija odstopila Belgiji Malmedy in Evfen. Ta klavzula je še v veljavi.

Danska je dobila z versaillsko pogodbo severni Šlezing. Tudi ta klavzula še velja.

Francija je dobila Alzacijo in Loreno, ki sta še danes v francoski oblasti. Sarska oblast je bila nad 10 let pod kontrolo Društva narodov, 1935, pa se je po plebiscitu priključila Nemčiji.

Usoda Šlezije je bila določena s plebi-

scitom 22. marca 1922., ko je Poljska dobila zapadni del vzhodne Šlezije, ki so jo sedaj okupirale nemške čete.

Z versaillsko pogodbo je bila Klaipeda proglašena za avtonomno pokrajino, kasneje pa je pripadla Litvi. Marca 1939 je Klaipeda vključno z memelsko oblastjo prišla nazaj pod nemško oblast.

Z versaillsko pogodbo je dobila Poljska s koridorjem izhod na Baltsko morje. Neposredni povod za pričetek sovražnih odnosov med Poljsko in Nemčijo pa je bil vprav Koridor in Dancig, ki ju je sedaj Nemčija zasedla.

Z versaillsko pogodbo je bila osnovana samostojna Češkoslovaška, ki jo je priznala tudi Nemčija. Marca 1939 je padla Češka pod nemški protektorat.

Z versaillsko pogodbo je Nemčija izgubila kolonije. Ta točka še danes velja.

Vojaška klavzula versaillske pogodbe je ukinila v Nemčiji vojaško obveznost. Nemčija je smela imeti samo 100.000 oboroženih mož. 50 km široki pas ob Renu pa je moral biti demilitariziran. 16. mar-

ca 1935 pa je Nemčija uvedla obvezno vojaško dolžnost. Marca 1936 je Nemčija zasedla rensko oblast, 1938 pa je začela graditi Siegfriedov obrambni pas na francoski meji.

Borba med letalom in podmornico

Krvava evropska vojna je zajela tudi Severno morje. Po njem plovejo boje ladje in podmornice. V ozračju pa krojijo letala, ki pomagajo v pomorskih bitkah in opravljajo izvidniško službo.

Službeno poročilo angleškega ministrstva za informacije na kratko poroča o uspešnem boju nekega pilota s sovražno podmornico, ki je postala žrtev letalstvih bomb. Borba med letalom in podmornico je bila zelo zanimiva.

Mlad južnoafriški letalski častnik je v svojem malem letalu krožil nad Severnim morjem ter opravljal patrolno službo. Že več ur je iskal sovražne podmornice. Na visokih zračnih višinih ni pilot dolgo mislil, da je spustil nekoliko manjši letalnik na odprtem morju zagledal neko podmornico. Ker ni videl znakov njene prisotnosti, je letalec oddal alarmni signal. Podmornica se zanj ni zmenila. Zato se je hrabri pilot odločil za napad na podmornico, kljub temu, da ni imel od nje nobenih pričakovati pomoči.

Po prvem alarmnem strelu, na katerem ga ni dobil odgovora, se je angleški letalec pričel naglo spuščati v smeri proti sovražni podmornici. Prišel je spredaj, ogenj iz strojnice. Posadka na podmornici je spoznala, da ima opravka z resnim sovražnikom. Zato so podmornico zaprli in so pričeli spuščati pod površino. Letalec ni odnehal, na podse je z letalom še nižje in vrgele na podmornico bombo. Ta je padla pet metrov pred njo in eksplodirala. Zračni pilot je vrgele podmornico ponovno na površino. Takrat se je pričela obupna borba med letalom in podmornico, ki se je končala na vsak način rešiti s potopitvijo. Nova letalčeva bomba je preprečila potopitev. Bomba je padla na sredo podmornice in jo potopila. Iz morske gladine so se dvigali zračni mehurčki, ki so pokazali, da je podmornica močno poškodovana. Vsa posadka pa je našla smrt v valovih Severnega morja.

Delo je blagoslov za človeka, toda če je svobodno. To se pravi, če ga moreš opravljati z ljubeznijo in veseljem.

„Curzonova linija“ tudi med Rusi in Nemci?

Po končani svetovni vojni je bila priznana tudi Poljakom pravica narodne samoodločbe, kar je ameriški predsednik Wilson izrecno poudaril v svojih 14. točkah. V točki 13. je naglašeno, naj bodoča Poljska obsega vse tiste oblasti, ki so nesporne poljske, obenem pa naj se ji omogoči tudi izhod na morje.

Ko so zavezniki 1919. ustvarjali mirovne pogoje so vzeli v pretres tudi vprašanje vzhodne meje Poljske. Mirovni konferenci je bil predložen tozadeven načrt, ki ga je v glavnem sestavil angleški lord Curzon, strokovnjak za vzhodna vprašanja in politiko proti Rusiji. Vzhodna meja, ki jo je predvideval ta načrt, se je imenovala »Curzonova linija«. V

glavnem je predstavljala etnografsko mejo Poljakov na vzhodu. Tekla je od Niemena v smeri Buga, tako da je pripadlo Grodno Rusiji, Bjalistok pa Poljakom. Brest Litovsk je bil obmejno rusko mesto. Odtod je šla meja po reki Buga, prepuščajoč Helm in Zamošč Poljakom. Na nekdanjo južno mejo Galicije pa se je spuščala v smeri Lvova.

Poljaki so se odločno zoperstavili tej razmejitvi in zahtevali, da se pomakne meja še bolj proti vzhodu. Postavili so se na stališče nekdanjih zgodovinskih meja Poljske, Zavezniki pa na to zahtevo niso pristali, vendar pa tudi niso dokončno potegnili meje. S točko 87 versaillske pogodbe je bilo določeno, da se bo vzhodna

meja Poljske naknadno potegnili. Vendar pa je bilo načelno sklenjeno, naj se Poljska omeji na vzhodu na etnografsko mejo. Poljaki so šli preko teh sklepov, hoteč sami določiti mejo. Ta korak je privedel do poljsko-boljševiške vojne, ki jo sovjeti izgubili. V mirovni konferenci v Rigi 18. marca 1921 pa je Poljska dosegla svoje dosedanje meje. Pred dnevi pa so rdeče čete prekoračile dosedanje poljske meje. Vendar pa se vse do Curzonove linije. Zaenkrat ni točno znano, kako se bo potegnili ruska meja nasproti mali državi Poljski, ki jo po četrti delitvi Poljske obetata Rusija in Nemčija.

— Gospod stražmojster, pridvignite mi vendar malce klobuk, damo namreč poznam...

Romantični raj novega ameriskega turizma

Od gospodarske borbe med USA in Nemčijo do turizma v Guatemali

Politični zemljepis Srednje Amerike je pri nas prav tako malo znan, kakor je malo znan politični zemljepis posameznih evropskih držav večini povprečnih Američanov. Srednja Amerika je v nasprotju s Severno in Južno razdrobljena na male države, ki so avtoritarne republike, često v notranjosti le slabo povezane. Predseduje jim navadno kak general, katerega oblast se opira na vojsko, dokler mu je mesta.

Najbolj obljubljena in najbolj važna med temi republikami je romantična Guatemala, država Indijancev in mešanecv španjolskega poretka, spominov na staro indijsko kulturo in divje romantičnih gozdov. Na čelu ji stoji sedaj general Jorge Zavala, ki mu pravijo tudi »kralj Jurij«, mlada že osem let, kar je za te države veliko. Temu pa se mora zahvaliti zato, ker je storil za svojo državo res veliko koristnih stvari. Predvsem je osvobodil domaćine in male farmarje izžemanja po tujem kapitalu, uredil notranjo varnost, uvedel red ter dvignil tujski promet. Od Američanov izogibljuje nemirne Evrope, hodi po vse bolj na letovanje v Guatemala. Mimo tega raste pri turistih zanimanje za ostanke stare indijske kulture, za razvaline azteških svetilišč, mest, za divne guatemalske gore, ognjenike, gejzirje in pragozdove. Dohodki od turističnega prometa nadomeščajo sedaj do-

hodke od prodaje kave, ki je v zadnjih letih silno zastala.

Zedinjene države so sedaj glavni kupec in dobavitelj Guatemale, vendar se je v zadnjem času pred vojno pričela pojavljati tam kot tekmelec tudi Nemčija. Leta 1934. je znašal nemški uvoz v Guatemala samo pol milijona dolarjev, lani pa že štiri milijone dolarjev, torej osemkrat več. Sedaj se skuša zasidrali na nemški omeletali, dočim se Japonska zanima bolj za Costarico, ki je bližja Panamskemu prekopu. USA imajo z Guatemala prometa okoli 20 milijonov dolarjev, a njihov

položaj se stalno slačša, zato skušajo sedaj republiko tesneje navezati nase.

Guatemala ne sprejema evropskih priseljencev, ako pa kdo le pride, sme samo na deželo kot poljedelec, ne pa v mesto. V mestih se smejo naseliti samo oni tujci, ki lahko ustanove industrijo, morajo pa prej vlado prepričati, da bo ta no-industrija zares koristna. Sicer pa je tam življenje sedaj mirno in varno bolj kakor v Evropi. V Guatemala živi okoli 1000 jugoslovanov, med njimi tudi nekaj Slovencev.

Modernizacija ljubavnih izpovedi

Razen materije ni na svetu ničesar večnega. S stoletji se vse izpreminja, navade in običaji, družabne oblike in ljudje. Z njimi pa tudi način osvajanja src. Ljubavna pisma in ljubavne pesmice dragi in dragemu, to so že rekviziti, ki sodijo v preteklost. Moderni zaljubljenec se približuje svoji izvoljenki danes povsem drugače. Če je na priliko letalec, sede v letalo, se dvigne v zrak in kroži nad hišo svoje izvoljenke. Na krilu letala pa je napisal z velikimi črkami »jaz te ljubim«. V Torontu v Kanadi je nek zdravnik poslal svoji ženi za godovno vezilo rentgenološki posnetek svojega srca, pod katerega je napisal »to srce je polno ljubezni

zate«. Nek ljubavnik iz Portlanda po imenu Harold Marden je poslal svoji izvoljenki Dorici Angel v Jersey Citiju gramofonsko ploščo, na katero so bili posneti njegovi najnežnejši ljubezenski izlivi. Nek Davis Wreight je pošiljal svoji izvoljenki brzgojavo namesto ljubavnih pism. Ko ji je brzgojavno prelagal ženitev, mu je ona brzgojavno odgovorila: »Nikar me ne sumniči, da bi te mogla kdajkoli v življenju zapustiti. Kjerkoli boš ti, tam bom tudi jaz. Zvesti David ji je nato brzgojavno odgovoril »kjer boš ti umrla, tam bom umrl tudi jaz. Kjer boš ti pokopana, tam hočem biti pokopan tudi jaz.«

Stroji za gledališko in politično kritiko

Neko letno gledališče v Londonu je namestilo na vsak sedež stroj za kritiko. Vrh stroja so gumbi z napisi »dobro«, »napeto«, »zanič«, »smeh«, »jok« itd. Vsak obiskovalec predstav ima pravico, da po svojem občutju pritiska na posamezne gumb. Poseben centralni aparat pa po predstavi prešteje število teh kritik. Gledališka uprava pa na podlagi tega presodi ali je dotična igra publiki ugajala ali ne. Po tem seveda tudi ravna svoj repertoar.

Podobno napravo za kritiko je pred leti izumil tudi nek japonski mehanik, ki mu je bila zelo všeč politika in je posejal vse shode in zborovanja raznih političnih strank. Ker pa so mu zdeli mnogi govorniki silno dolgočasni, je izdelal poseben aparat, v katerega je vsak obiskovalec zborovanja lahko vrgel po eno ali dve kroglici, ki jih je dobil pri vstopu na zborovanje. Kadar so te kroglice, ki so pomenile negativno kritiko, presegle ravnotežje na vzvodu, se je govorniška tribuna z govornikom vred pogreznila.

SRCE NA NEPRAVEM MESTU

Pri pregledovanju meklenburškega prebivalstva v množicah zaradi pobijanja tuberkuloze, je prof. dr. Holfider iz Frankobroda ob Meni ugotovil, da ima od 750 tisoč pregledanih okoli 100 tisoč ljudi »srce na nepravem mestu«, torej na desni strani prs ali vsaj bolj na desno, kakor bi bilo normalno. To je nepričakovano visok odstotek.

Vsaka beseda lahko postane krilatica. Tisto, kar je aktualno, je lahko zelo moderno.

— Zdaj moram skrbeti kar za dve gospodinji.

— Beži no, kako moreš biti z dvema ženama poročen?

— Ne mislim tako. Veš, moj sin se je poročil...

Ne bojte se sivih las in starega obraza

Revija »Science« je objavila v svoji zadnji številki poročilo dveh učenjakov kalifornijske univerze, v katerem pravita, da se jima je posrečilo izločiti iz skupne B poseben vitamin, ki odstranjuje sekundarne pojave staranja — za enkrat žal še samo na miših in podganah. Vitamin mladosti sta izolirala iz plesni, vršičkov in jeter. Ko sta dala ta vitamin mišim in podganam s hrano, sta opazila, da so tudi že popolnoma osivele priče dobivati zopet mladostne barve in vse ostale znake mladosti. S pomočjo hrane, iz katere je bil popolnoma odstranjen ta vitamin, sta pa dosegla nasprotno, da so se tudi mlade živali pričele naglo starati. Uspeh na ljudeh bo šele preizkušen, in če se ponovi to, kar se je dogodilo na miših in podganah, bo kmalu najden tako dolgo iskani »eliksir mladosti«, in konec bo ljudi s sivimi lasmi in nagubanimi obrazi. Če pa bodo tudi v resnici zopet mladost, to bo pokazala šele bodočnost.

ko mladostne barve in vse ostale znake mladosti. S pomočjo hrane, iz katere je bil popolnoma odstranjen ta vitamin, sta pa dosegla nasprotno, da so se tudi mlade živali pričele naglo starati. Uspeh na ljudeh bo šele preizkušen, in če se ponovi to, kar se je dogodilo na miših in podganah, bo kmalu najden tako dolgo iskani »eliksir mladosti«, in konec bo ljudi s sivimi lasmi in nagubanimi obrazi. Če pa bodo tudi v resnici zopet mladost, to bo pokazala šele bodočnost.

V objemu

pošastnih lovov

Rimski dnevnik »Giornale d'Italia« poroča iz Spezie, da je doživel v morju pri Fiascherini di Lerici devetnajstletni Mario Bergonzelli iz Genove skrajno razburljivo dogodivščino. Bergonzelli je skupno s svojimi tovariši nabiral ob obali ostrige, na nekem mestu je pa v precejšnji globini opazil v bistri vodi morske ježe. Potopil se je do njih, ko se je pa dvigal na površino, ga je nenadoma zajela okoli ramen lovka velikega polipa, ki je bil prilepljen k skali. Mladenič je pričel obupen boj z morskjo pošastjo. Ker se z golo roko ni mogel osvoboditi lovke, je pograbil kamen in bil tako dolgo po njej, da je popustila. Bil pa je tudi skrajni čas, ker je Bergonzelli že pohajala sapa, a mimo tega je polip stegoval po njem še drugo lovko.

Nashe življenje ni kukavo počivanje in uživanje. Je trd boj in delo. In srečen človek, srečen čas, ki morata najtežje se boriti in delati.

Iz lesenih dolarjev pravi dolarji

KAKO SO PREBRISANI MESTNI OČET JE ZASLUŽILI 100.000 DOLARJEV

Ameriško mestoce Blain je zaslužilo na nepričakovan način 100.000 dolarjev, ali v naši valuti več kot pet in pol milijona dolarjev. Za časa gospodarske krize je izšlo mestoce svoj lastni denar, neke vrste bone, s katerimi je plačevalo svoje usluge. Ta denar je bil izdelan iz lesenih dolanov, da se potegne iz prometa. V zameno s pravim denarjem čez dve leti. Ko je rok za zamenjavo potekel, je mestna občina izdala štiri pozive, naj ji lastniki ta lesni denar vrnejo v zamenjavo, toda vrnjenega ji je bilo vsega skupaj

samo za okoli 50.000 dolarjev. Ostalih 100.000 dolarjev je že prej odromalo v numizmatične zbirke in muzeje v Zedinjenih državah in drugod. Lastniki so leseni denar prodali zbirateljem po višji kakor normalni ceni. Na ta način je mestna občina naenkrat zaslužila čistih 100.000 dolarjev.

Zlata polja ki prinašajo milijone

Akcije, ki jih ni mogoče dobiti za noben denar

Največje bogastvo južnoafriške unije, ki pomeni tudi v vojni koncepciji Velike Britanije važno postavko, predstavljajo širna zlata polja, raztezajoča se okoli Johannesburga. To mesto, ustanovljeno šele pred dobrimi 50 leti, po odkritju zlatih žil na pogorju Witwatersrand, danes s svojimi blizu 400.000 prebivalci največje mesto v Južni Afriki, je gospodarsko središče unije, saj ji donša skoraj 70 odst. vseh državnih dohodkov.

KARIJERE V ZLATIH RUDNIKIH

Ogromen je obrat v zlatih rudnikih, v katerih dela četrta milijona ljudi. Okoli 15 milijonov funtov se izplačuje letno na plačah in mezdah. Tu je zaslužek odvisen samo od zmožnosti, ki jo mora vsak praktično dokazati, po spričevilih se malo vprašuje. Tako mora na primer diplomirani inženir svojo karijero tu enako začeti kakor navaden nekvalificiran delavec. Razlika se pokaže le v napredovanju. Splošno inženir lahko doseže v treh letih najvišjo službeno stopnjo z najvišjo plačo, človek brez predizobrazbe pa potrebuje deset do dvajset let, da se dokoplje do tako zvanega »minecaptaina«. Vsak beli mož prične z mezdo 7.6 šilingov na dan (130 din, ker notira afriški funt višje od angleškega), z izgledom na četriletno ali polletno napredovanje, kakor je pač splošno. K temu prihaja še gotov odstotek na rekordnih premijah.

CRNCI 1000 METROV POD ZEMLJO

Po največ zaposlujejo v zlatih rudnikih kajpak crnce. Prvič so največja delavna moč, drugič pa edini, ki jih je narava obdarila z dovolj krepko konsti-

tucijo, da morejo zdržati delo v globini 1000 metrov pod zemljo brez hujše škode za zdravje. Razen težkega dela se godi crncem prav dobro. Prebivajo v snažnih barakah, dobivajo dnevno potrebna živila (kuhati si morajo sami) in mezdo po 2 šilinga na dan. Spretni Kafri avansirajo tudi in lahko zaslužijo od 10 do 20 funtov na mesec. Zal jih veliko zapade razvrtnostim velemeda, pa še lepega dne namesto kot »milijonarji« vračajo v svoje vasi prav tako revni in goli, kot so odšli.

KRAVJE KUPCIJE ZA ZENSKE

Sploh so Kafri poglavje zase. Prihajajo v rudnike, da si prislužijo »ženo«. To jim je najvišji cilj. Ženo pa je treba kupiti. Cena se giblje med 5 do 50 krav, po lepoti in rodu izvoljenke. Večina njih dela tako dolgo v rudnikih, da je prihranjena potrebna kupnina. Potem se vrnejo domov na ženitovanje. Medeni tedni trajajo, dokler se ne pokažejo naravne posledice. Čim je mož to opazil, že zapusti ženko in se vrne v rudnik. Kmalu je prisluzen denar za drugo ženo, pa hajd nazaj v selo, na novo ženitovanje. Prva žena je zdaj samo še nekaka sužnja, ki mora zamenjati zakonske sladkosti s težkim delom doma in na polju. Marsikak podjelen Kafri si pridobi na ta način do dvajset žen, ki morajo vse po kratki sreči robotati. Včasih je pač tudi prava ljubezen, tedaj mož lahko pripelje ženo s seboj v rudnik, kjer stanujeta skupaj v posebnih barakah za oženjene.

RUDNIŠKA SUŠICA ZRE LJUDI

Podnebje na Witwatersrandu je milo in zdravo, delo v rudnikih in pripadajočih industrijah pa zelo naporno in zdravju

škodljivo. Največ napada crnce in belece tako zvana rudniška sušica (Pneumokonioza). Je to posebna vrsta pljučne bolezni, povzročena od vdihavanja skalnega prahu. Delo v toplotnicah je pa tudi hudo, ker pare živega srebra povzročajo izpadanje zob. Sicer je pa zdravstvena služba v rudnikih odlično organizirana. Vsakega pol leta morajo vsi crnci pod strogo zdravniško preiskavo. Tiste, ki so v šestih mesecih izgubili več kot 6 kil na teži, pošljejo v ambulance na preiskavo pljuč. Izguba na teži po 1 kg na mesec je v rudnikih naraven pojav, čez to mero pa ne sme iti. Rudniki zaposlujejo cel štab dobro plačanih zdravnikov, na vsakih 5000 crncev pride po en zdravnik. Zdravljenje je brezplačno. Za crnce so posebne bolnišnice na rudniškem področju.

Če zbolijo belece na pljučih, dobi pri lahkem obolenju bolniški dopust, v resnem primeru enkratno odpravnino v denarju, če pa se zdi bolezen neozdravljiva, dobiva pokojnino. Vsak lahko dela, dokler mu to dopuščajo moči, toda pokojnina za zdrave, četudi stare delavce ali uradnike ni, tudi za njihove družine ne. Crnce prejme pri težkem obolenju samo odpravnino, a nobene pokojnine.

BLAGOR AKCIONARJEM!

Akcionarjem prinašajo južnoafriška zlata polja ogromne dobičke. Akcije pa so v tako trdnih rokah, da je skoraj nemogoče priti v posest enega samega takega papirja. Nad polovico akcij ima afriška unija, druga polovica je raztresena po svetu, večinoma pa v Angliji. Na dividendah se izplačuje letno najmanj osem milijonov funtov sterlingov.

JUNASKI BOJ S KROKODILOM

Na otoku Tiku v Nizozemski Indiji se je kopala nedavno v reki neka ženska, čeprav je vedela, da so tam krokodili. Med kopanjem jo je eden zagrabil. Njen mož je pa skočil v vodo in mu jo iztrgal, neveda nezvestno.

Eden, dva, trije

Angleži: En Anglež — flegma, dva Angleža — klub, trije Angleži — vele-

Francozi: En Francoz — kavalir, dva Francoza — velik narod, trije Francozi — moderen zakon.

Cehi: En Čeh — turist, dva Čeha — zborovanje, trije Čehi — vsesokolski diet.

Rusi: En Rus — sanjač, dva Rusi — nered, trije Rusi — revolucija.

Dunajčani: En Dunajčan — veselost, dva Dunajčana — hrup, trije Dunajčani — nemogoči, ker je eden od njih Žid ali Čeh.

Slovenci: En Slovenec — turist, dva Slovenci — pevski zbor, trije Slovenci — procesija.

Zidje: En Žid — starinar, dva Žida — akciska družba, trije Židje — industrijski koncern.

Starši!

Naiveč prihranite, ako kupite šolske knjige in zvezke, kakor tudi ostale šolske potrebščine v knjigarni in papirnici:

„TISKOVNE ZADRUGE“

Maribor, Aleksandrova c. 13 - Telefon 25-45

Mali oglasi

Razno

NOGAVICE — PLETENINE volno za strojna in ročna dela, konjske koce, postelne odeje, platno - perilo, blago za ženske obleke itd. dobite ugodno v novi trgovini in pletilnici »MARA«, Koroška cesta 26. 7888-1

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva, Aleksandrova c. 48. 4311-1

PONIKLANJE, pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«, Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177-1

Hišni posestniki in najemniki pregledajte Vaše peči in štedilnike predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni **ANTON RAJSČ. MARIBOR** Orožarova 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo. 9013-1

HALO! Najceneje kupite ves stavbeni material in rezan les kakor premog in drva pri C. Krasner, Studenci. 8475-3

GOSTILNICA visokokvalitetno »Laško pivo«, marčno in termalno v sodčkih in zabojih dobavite pri glavni zalogi hotel »Orel«, Maribor. 8951-1

LAŠKO PIVO marčno in termalno varjeno na plzenski način toči odprto in v steklenicah, hotel »Orel«, 8952-1

Kdor hoče **DOBRO VINO PITI** mora v Prešernovo klet priti! Na zalogi imamo izborni sv. Peterčan, dobro pitno vino od g. Preaca ter odlično aromatično vino Ljutomerčan Trafenik v Gosposki ulici. 9087-1

ALI ŽE VESTE da se boste jutri najbolj zadovoljili v »Lovskem domu« nad Tremi ribniki z raznovrstnimi kuhinjskimi specialitetami in prvovrstnim ljutomerskim vinom? 9088-1

PERJE ZA PERILO kemično čiščeno, po konkurenčnih cenah dobite vedno pri »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 9090-1

Kdor naide pri sedanjem čiščenju podstrešij sifonske, po kalilne, radenske steklenice in slično, lahko iste takoj prodaja tvrdi

H. SENEKOVIČ IN DRUG Volkmerjev prehod 3. 9069-1

Ceni, goste vabimo na dobre kašate, jetrne in **KRVAVE KLOBASE** domači izdelek. Specialiteta: sladki vinski mošt. Gostilna »Prešernova klet«, Gosposka ulica. 90959-1

PIPE ZA SODE zamaške, kogle in kugle izdeluje poceni Kavur Tomaž, strugar, Kneza Koclja 34. 9060-1

HRANO IN POSTELJO dobite 1-2 osebi. Aljaževa 6. 9064-1

GOSTILNA »MELISKI DVO-REC« Meliska c. 9. Izborna domača kuhinja. Sprejemajo se abonenti. Prvovrstna štalerska vina. Priporočila sta Gajšek Tilka, gostilničarka. 9161-1

PROTI REVMI IN ISHIASU znano izborno Mako-perilo za odrasle in otroke, izdelamo tudi po meri tekom 6 ur. »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 9089-1

Samostojna lastnica hiše sprejme **POŠTENO GOSPO** z nekaj gotovine na dosmrtno oskrbo, ali pa gospodično na popolno oskrbo. Naslov na upravo »Večernika«. 9167-1

Posesti

PRODAM PARCELE ob glavni cesti, za vsako obrt pripravne. Ptujška cesta 87. 8975-4

TRI STAVBENE PARCELE so naprodaj. Volter, Košaki. 8965-2

ZEMLJIŠČE z ali brez hiše na Pobrežju, Tezno, Radvanju ali v Studenčih kupim. Natančne ponudbe na upravo »Večernika« pod »20-25.000«. 9029-2

Prodajam ugodno **STAVBENO PARCELO** zasejno s sadnim drevjem, zagrajeno. Blizu centra. Vprašati Pobrežje, Nasipna ul. 50 (nasproti tovarne). 9136-2

POSESTVO 4 orali, z gostilno in mesarijo din 110.000. **POSESTVO**, 5 oralo, z mlinom v dobrem stanju samo 85.000. **VELEPOSESTVO**, od tega 4 orali vinograde, hiša 20 sob, vodna moč, plavalni bazin, pripravno za opatijo, sanatorij, letovišče itd. Avtomobilska cesta. Pocuži! Trgovska hiša, 110.000 in 560.000. Več stavbišč. Posredovalnica »Rapid« Gosposka ulica 28, Maribor. 9146-2

HIŠA nova in stara z lokali blizu kolodvora Tezno na prodaj. Naslov v upravi »Večernika« 9092-2

SREDNJE POSESTVO v bližini Maribora, lepo urejeno, kupim v gotovini. Ponudbe na upravo pod »Gotovina«. 9106-2

DVE HIŠI glavna in dvorišna, obe enonadstropni, pripravni tudi za manjšo industrijo ali obrt, na prodaj. Maribor, Taborska 7. 9109-2

LEPE PARCELE v Radvanju po din 5.— za m² prodaj. Ponudbe pod »Ugod na prilika« na upravo »Večernika«. 9110-2

ENODRUŽINSKA HIŠA z vrtom v Mariboru (Pobrežje) blizu šole naprodaj. Sončna lega, elektrika. Ponudbe na upravo »Večernika« Celje, pod »Gotovina«. 9162-2

HIŠO z nekaj zemlje ali vrtom v okolici Maribora kupim za 50.000 din. Pismene ponudbe poslati na upravo »Večernika« pod »Plačam takoj«. 9126-2

HIŠO z vrtom v okolici Maribora želim kupiti. Naslov v upravi »Večernika«. 9121-2

STAVBIŠČE v Tomšičevem drevoredu prodajam. Vprašati: Kaič, Vrazova 9. 9065-2

STAVBIŠČE (vrt) 470 m², lepa lega, na prodaj. Ob bregu 30. Maribor 9147-2

Kupim

HRANILNE KNJIŽICE stare vloge — Ljubljanska kreditna banka. Mestne hranilnice — kupim takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Posestnik«. 8941-3

Kupim **STARINSKO POSTELJO** (Biedermaier) po možnosti z nočno omarico v istem slogu. Naslov v upravi lista. 8790-3

ŽENSKO KOLO boljše znamke, prav dobro ohranjeno, kupim. Naslov v upravi »Večernika«. 9113-3

Naročajte blago po pošti!

Kadar pošljete denar po pošti, ni sledu o bojazni—

zakaj bi se torej bali naročiti blago po pošti? Ako blago, ki ga vam bomo poslali, ne bi ustrezalo, vam ga zamenjamo ali vrnemo denar.

Zahtevajte naš brezplačni, bogato ilustrirani katalog najrazličnejšega blaga pri zelo nizkih cenah.

Veleblagovnica

Karlner & Ohler

Zagreb, Ilica 4 in 6

opis, Zagreb li., poštni preda

KUPIM hišo v Mariboru ali bližnji okolici do din 45.000. Ponudbe s točnim opisom na upravo lista pod »Plačam takoj«. 9182-3

HRANILNO KNJIŽICO Mesne hranilnice v Mariboru kupim, četudi je na odpoved. Ponudbe pod »Št. 1500« na upravo »Večernika«. 9108-3

Prodajam

NOV SLADEK HRUŠOVEC in star jabolčnik prodajam Paula Kokoschinegg. Košaki 18. 8976-4

POHIŠTVO naprodaj. Naslov v upravi. 9016-4

KONJSKO MESO in klobaze od sobote po nizkih cenah naprodaj. Vojašniška 11, Copetti. 9020-4

PRODAM čistokrvno, 3-mesečno psičko Bernhardino, Trafenik, Gosposka ul. 26. 9026-4

Na prodaj dobro ohranjen **OTROŠKI SPORT VOZICEK** Cena 180 din. Ruška cesta 4, Kratperger. 9137-4

SPALNICA šperana, na prodaj. Resljeva 3, Maribor. Vprašati od 14. do 18. ure. 9150-4

WOLFOV SLOVAR nemško-slovenski poceni na prodaj. Glavni trg 4/I. 9142-4

SPORTNI VOZICEK dobro ohranjen in otroška posteljička na prodaj. Gosposka ulica 23. 9103-4

STARO POHIŠTVO na prodaj. Meljska cesta 63, II. nadstropje. 9104-4

SPALNICA kredenca iz orehevega lesa in kompletna kuhinja radi selitve ugodno na prodaj. Trafika Nerat, Frankopanova 31. 9116-4

SODI IN LOVSKE PUŠKE dobro ohranjene na prodaj ali v zameno za vinski mošt. Naslov v upravi »Večernika«. 9117-4

PRODAM dobro ohranjen šivalni krojaški stroj »Singer«. Naslov v upravi »Večernika«. 9119-4

RIJAV KRZEN PLAŠČ pristen svizec, skoraj nov, na prodaj za din 1500.—. Ogleda se lahko v trgovini jestvin, Slovenska 20. 9129-4

Poceni prodaj **SINGER ŠIVALNI STROJ** Vprašati Gajeva 10, Maribor. 9176-4

VOLČJEGA PSA dobrega čuvaja, prodajam ozir. zamenjam za jabolčnik ali krompir. Naslov: Limbuš 138 9099-4

Na prodaj **RADIO, 6 CEVNI** Klavniška ulica 12, pritličje. 9077-4

KUHINJSKA OPREMA z umivalno mizo ter 2 črna, velika okvirja za podobne se prodaj. Vprašati hišnika, Prešernova 24. 9050-4

Prodajam poceni **MOŠKO DVOKOLO** Meljska cesta 9/II. 9061-4

NOVA STISKALNICA za grozdje z 2 težama na prodaj. Primorska ulica 8, Maribor. 9074-4

OTROŠKA POSTELJA lepa, železna, poceni naprodaj. Kraus, Meljska 1. 9155-4

POCENI PRODAM 2 postelji, ena kompletna, noč ni omarici, mizo, stole. Melje, Kacijanerjeva 23-I. 9166-4

15 KLAFTER **BUKOVH DRV** popoln, suhih, naprodaj. Celofiga Stefan, Bresternica pri Mariboru. 9169-4

Ugodno prodajam lepo **OTROŠKO POSTELJO** in žensko kolo. Pušnik, Tezno, Jenkova 3. 9173-4

Stanovanje

TRISOBNO STANOVANJE z vsemi pritliklinami se takoj odda. Naslov v upravi lista. 8825-5

DVO- IN ENOSOBNO STANOVANJE se takoj odda. Aleksandrova 45, Studenci. 9130-5

ENOSOBNO STANOVANJE opremljeno, s pritliklinami, oddam. Samo din 350.— Betnavska 48. 9134-5

V najem dam **STANOVANJE Z VRTOM** Nova ulica št. 23, Pobrežje. 9135-5

DVOSONBO STANOVANJE in prazno sobo oddam s 15. oktobrom ali 1. novembrom. Mejna 22. 9138-5

SONČNA SOBA s kuhinjo se odda blizu kolodvora dvema osebama. Naslov v upravi »Večernika«. 9140-5

SOBO IN KUHINJO oddam takoj. Bolfenkova 4, Nova vas. 9143-5

LEPO STANOVANJE v vili, 4 sobe, kuhinja, kopalnica, vrt, oddam s 1. novembrom. Vprašati v pisarni »Rapid«, Gosposka 28, Maribor. 9148-5

SOBO S ŠTEDILNIKOM oddam. Tržaška cesta 1. 9114-5

STANOVANJE dvosobno in enosobno poceni oddam. Nasipna 90, ob Tržaški cesti. 9115-5

SOBO lepo, veliko, z malo kuhinjo din 300.—, oddam stalnemu nameščencu. Stritarjeva ul. 5. 9124-5

DVE STANOVANJE dvosobni, sončni, eno s kopalnico, oddam s 1. oktobrom Smoletova 10. 9125-5

Oddajo se **DVE SOBI S KUHINJO** in verando. Cena 400 din. Naslov v upravi »Večernika«. 9095-5

STANOVANJE soba in kuhinja, oddam. Vprašati Tezno, Šolska 10. 9094-5

STANOVANJE lepo, sončno, dvosobno s pritliklinami in vrtom oddam s 1. oktobrom. Studenci, Zagata 7, južna stran igrišča S. K. »Rapid«. 9098-5

SOBO IN KUHINJO oddam stranki brez otrok. Naslov v upravi »Večernika«. 9100-5

LEPO STANOVANJE takoj oddam mirni stranki brez otrok. Cankarjeva 20, Pobrežje. 9101-5

STANOVANJE 2 sobi s kuhinjo oddam mirni stranki za 300 din. Sp. Radvanjska 41, Nova vas. 9107-5

SOBA IN KUHINJA z vrtom se odda takoj za 200 din. Naslov v upravi. 9071-5

Lepo **DVOSONBO STANOVANJE** z vsemi pritliklinami se odda takoj ali 1. oktobra. Vprašati Radvanjska 30/I, Šibenik. 9079-5

Lepa **STANOVANJA** soba in kuhinja, se odda v bližini mesta, v novopostavljeni hiši. Pobrežje, Nasipna ul. 53. 9080-5

Lepo **ENOSOBNO STANOVANJE** se odda. Stritarjeva ul. 53. 9085-5

Lepa **SOBA IN KUHINJA** se odda. Kralja Matjaža 46, Studenci. 9090-5

SAMSKO STANOVANJE (soba in kopalnica), oddam tudi kuhinja z vsemi pritliklinami v centru. Naslov v upravi. 9086-5

1 in 3-sobno **STANOVANJE** s kopalnico takoj za oddajo. Pujška cesta 33, pri postaji lišču Tezno. 9088-5

SOBO S KUHINJO čisto, mirno, oddam dvema osebama v Mlinski ulici 8. 9066-5

STANOVANJE in lokal se odda s 1. novembrom, Studenci. Ciriš-Matej doka 5, I. nadstropje. 9091-5

Moderno **DVOSONBO STANOVANJE** v vili v Kamnici oddam. Vprašajte društvo hišnih posestnikov. 9072-5

SOBO IN KUHINJO oddam. Studenci. Jurčičeva 93. 9083-5

STANOVANJE oddam. Tezno, Gregorčičeva ul. 4, pri postaji. 9157-5

STANOVANJE dvosobno s kuhinjo oddam. Pobrežje, Aleksandrova 16. 9164-5

LEPA SOBA IN KUHINJA se odda s 1. oktobrom ali s 1. decembrom. Tezno, Gregorčičeva 2. 9168-5

SOBO kuhinjo in predsobo oddam. Jadranska 40, Pobrežje. 9172-5

Odda se **SOBA S ŠTEDILNIKOM** Kralja Matjaža 27, Studenci. 9174-5

Soba odda

2 DIJAKA sprejemem na stanovanje. Veljak, Splavarska 6. 9062-1

OPREMLJENA SOBA z uporabo kopalnice se odda odda Kralja Petra trg 9. 9019-1

DVA GOSPODA se sprejemata na hrano in stanovanje. Betnavska cesta 26. 9139-1

SOBO s prostim vhom oddam. Kneza Koclja 20/II, levo. 9141-7

PRAZNO SOBO v Košakih, četrt ure od kolodvora, oddam. Naslov v upravi »Večernika«. 9149-1

LEPO SOBO s posebnim vhom oddam opremljeno ali prazno. Naslov v upravi »Večernika«. 9112-7

NA STANOVANJE sprejemem gospodično ali varniško delavko. Hrana po dogovoru. Glavni trg, Zidovska 14, hišnik. 9113-7

Najboljše kosovno apno

Apnenice Ant. Biralla, Kresnice
pisarna: Ant. Biralla, Ljubljana.
Dalmatinova ulica 10

Najbolj varna naložba denarja,
ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska
banovina s celim svojim premoženjem in
z svojo davčno močjo - Hranil-
nica izvršuje vse v denarno stro-
ko spadajoče posle točno
in kulantno

Hranilnica dravske banovine Maribor

Centrala Maribor
v lastni novi palači na oglu
Gosposke in Slovenske ulice
Podružnica Celje
nasproti pošti, prej Južno-
štajerska hranilnica

SPREJEMA VLOGE NA KNJIZICE IN TEKOCI RACUN PO NAJUGODNEJSEM OBRESTOVANJU!

Naznanilo!

Prezvel sem in na novo preuredil staroznano
gostilno pri „Turški mački“
v Gledališki ulici števil. 7 v Celju

Prporočam prvovrstno in renomirano
domačo kuhinjo — Topla in mrzla
jedila so vedno na razpolago — Spe-
cialitete: Kraška surova šunka, kraški
teran, ovčji sir in vsak čas tržaške
tripice s parmezanom — Domače in
dalmatinsko vino in razno domače
žganje — Prijazna posebna soba ali
salonček sta raznim društvom in za
proslave vedno na razpolago — Ob
četrtkih in petkih morske ribe —
Sprejemam abonente — Zahvaljujem
se tudi vsem dosedanjim cenj. gostom
ki so me posečali v Ljubljani pri Levu
in se jim priporočam tudi v bodoče
Za cenjen obisk se priporoča
FRANC ŠTOLFA

NA HRANO
sprejemam dve gospodični ali
gospoda. Dobra domača hra-
na po nizki ceni. Naslov v
upravi »Večernika«. 9127-7

SOBO
ali opremljeno, od-
dam vhod s stopnišča. Kolo-
dvorska 3/II., vrata 8. 9128-7

MEBLIRANA SOBICA
se odda. Delavska ul. 55.
9177-7

DVA GOSPODA
sprejemam na stanovanje. Ni
posebnega vhoda. Loška ul.
51, vrata 7. 9097-7

OPREMLJENO SOBO
z uporabo kopalnice event.
stanovalca, oddam 2 osebam.
Štorkarjev trg 2. 9102-7

OPREMLJENA SOBICA
s posebnim vhomom se odda
1. oktobra. Kneza Koclja 20.
prilike levo. 9070-7

GOSPODA
vzemem v celo oskrbo. Fran-
čiškanska ulica 21/I. 9078-7

OPREMLJENA SOBICA
boljše osebi. Ob železnici 6/II.
9083-7

OPREMLJENI SOBI
s posebnim vhomom. po 2 go-
spoda, se sprejmeta event. z
vso oskrbo. Stritarjeva 37.
9084-7

Vzame se pošten gospod
NA STANOVANJE
Koroška 74, prilike levo.
9047-7

LEPA PRAZNA SOBICA
se odda. Naslov v upravi.
9055-7

Iščem prazno
SOBO S ŠTEDILNIKOM
za 1. oktobr. Ponudbe na
upravo pod »Siguren plačnik«
9057-7

Sprejemam
1-2 GOSPODA
koleza boljša delavca. Sme-
nova 51/I., vrata 3. 9062-7

OPREMLJENA SOBICA
za dve osebi se odda. Naslov
v upravi. 9075-7

SOSTANOVALCA
prosti vhod. Židovska 14, pri-
liske, vrata 5. 9076-7

OPREMLJENO SOBO
oddam gospodu ali gospodič-
ni. Kneza Koclja 26-II., desno
9160-7

VELIKA, PRAZNA SOBICA
se odda v sredini mesta. Na-
slov v upravi. 9170-7

Sobo išče
Opremljeno čisto
SOBO S ŠTEDILNIKOM
ali gasperčkom se išče. Po-
nudbe pod »Mrčesa prosto«
na upravo »Večernika«. 9045-8

Sluzbo dobi

UČENKA

za trgovino s primerno šol-
sko izobrazbo. dobrih stari-
šev se sprejme pri Kravos.
Aleksandrova c. 8981-9

VAJENKA(-KO)

za krojaštvo sprejemam takoj.
Cankarjeva 10. 9151-9

VAJENKO IN ŠIVILJO

sprejme strojna pletarna. Vo-
jašniška ulica 2. 9152-9

ABSOLVENT

tehniške srednje šole, elektro
tehniškega oddelka, se sprej-
me v službo pri Mestnem
električnem podjetju v Marib-
oru. Interesenti iz Maribora
naj osebno vložijo prošnje
do 27. septembra. 9144-9

SPRETNOSTI DEKLE

ki zna kuhati in bi opravljala
vsa hišna dela samostojno,
iščem. Naslov v upravi.
9123-9

SAMOSTOJNI STRUGARJI
se sprejmejo za stalno. Ey-
lert, Kacijanerieva 9. 9175-9

Iščem samostojno

KUHARICO
za vsa ostala dela. Za 15.
oktober. Naslov v upravi.
9086-9

SLUŽKINJO

pridno in pošteno sprejme
Zelenko, Slovenska 26, Mari-
bor. 9111-9

NATAKARICO

ali drugo žensko osebo sprej-
mem takoj z gotovino 2-3000
din kavcije. Naslov v upravi
9063-9

Zanesljivo in pridno

POSTREŽNICO
iščem. Naslov pove uprava.
9153-9

VAJENKA

za krojaško obrt sprejemam.
Tezno, Ptuijska c. 13. Kacijan
Ivan. 9163-9

Sluzbo išče

SLUŽBO

išče trezen, mlad poklicni šof-
er. Ponudbe pod »Šofer« na
upravo lista. 9039-10

Spomnite se CMD!

Dopisi

GOSPOD

mlad, dostojen, želi znanja z
gospo ali gospodično, ki bi
mu pomagala iz prav male
denarne zadrege. Ponudbe na
upravo »Večernika« pod
»Hvaležen«. 9120-12

SEM VDOVEC

imam pokojnino in prosto
stanovanje, želim spoznati
ono žensko s pokojnino.
9073-12

BOLJŠI OBRNIK

želi znanja z gospodično od
20 do 28 let staro z nekaj
premoženja: šivilje imajo
prednost. Ponudbe na upra-
vo »Večernika« pod »Najmi-
lejša«. 9054-12

Pouk

TEČAJ ANGLEŠKEGA JE- ZIKA

za začetnike se prične 2. okto-
bra. Informacije daje dnevno
dopolodne g. Šumljak, Kreko-
va ul. 1. 8973-13

AKADEMIK

išče mlado Hrvatice, ki bi ga
poučevala hrvaščino. Ponud-
be na upravo pod »Slovnica
in razgovor«. 9145-13

NEMŠČINA, ITALIJAN- ŠČINA, FRANCOŠČINA

po lahki, hitri metodi. Indivi-
dualen pouk. Zajamčen uspeh.
Aleksandrova 14/I., levo.
9122-13

PRIVATNI GLASBENI POUK

Leon Novak, Kolodvorska ul.
4-I, levo. 9179-13

V najem

GOSTILNO

ali bife v Mariboru ali pred-
mestju, dobrodocho, vzamem
tako ali pozneje v najem. —
Naslov v upravi »Večernika«
8995-15

Prod ali odda se v najem HIŠA Z GOSTILNO

IN TRGOVINO
z vsem inventarjem. Vprašati
Tržaška 38, Maribor. 9082-15

TRGOVINA

mešanega blaga s stanova-
njem in vsem inventarjem
se takoj odda v najem. Eksi-
stencija zajamčena. Naslov pri
upravi »Večernika«. 9048-15

POHORSKI DOM

znano letovišče se odda v
najem. Informacije: Maribor,
Frančiškanska ul. 8. 9049-15

HIŠO

dvoje stanovanj, tik mesta,
velik vrt, dam v najem. Na-
slov v upravi »Večernika«.
9158-15

GOSTILNO

v Studencih dam v najem. —
Naslov v upravi »Večernika«.
9159-15

LOKAL

v bližini Kralja Petra trga se
oddaja v najem. Naslov v upra-
vi. 9171-15

Zlato in srebro,

briljante, zastavljane listke
išče nujno za nakup

M. Ilgerjev sin,
Maribor, Gosposka ulica 15.

OKASA

tablete

Pri spolni slabosti
lahko poskusite

OKASA

tablete

za moške

100 komadov din 220-
proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav

Beograd — Terazije 5

Ogl. reg. S. 5846 36

Continental

na ugodne mesečne obroke

IVAN LEGAT

Maribor, Vetrinjska ul. 30

Ljubljana, Prešernova ul. 44

NAKIT

od urarja in juvelirja

M. ILGER-JEV SIN

Maribor

Gosposka ul. 15

Prodaja tudi na obroke
brez povišanja cen

Suh ladijski pod

(Koroška smreka)

in slavonski hrastovi in parjeni bukovi parketi stalno na zalogi

TOVARNA PARKETOV

Josip Rendeli, Maribor, Koroška c. 10

Polaganje vršimo pod strokovnim nadzorstvom. (dvorišče)

Oglašujte!

Otvoritev!

Javljam cenjenim damam, da bom v pone-
deljek 25. t. m. odprla svoj najmoderneje
opremljeni

salon za kozmetiko in masažo

Dosegla sem diplomo z zelo dobrim uspe-
hom v splošno znani šoli za kozmetiko

Helena Pessl na Dunaju

in jamčim za zanesljivo in uspešno negova-
nje lepote. — Izvrševala bom tudi sportno
in zdravstveno masažo

K O Z M E T I K A • M A S A Ž A

„Lady“

Mena VEZJAK - Maribor

Gregorčičeva ulica števil. 4

od 9.—12. in od 15.—18. ure

Senzacija dneva!

Sredo dne 27. septembra 1939

Premijera najlepšega muzikalnega filma sezone!

„Veliki valček“

V glavni vlogi:

Luise Rainer - Fernand Gravet

in sijajna koloraturna pevka **Milica Korjus**

Življenje, ljubezen, umetniško ustvarjanje in rojstvo Straussovih nesmrtnih valčkov „Na sinji Donavi“, „V dunajskem gozdu“ itd. Straussova velika ljubezen s primadono dunajske opere. Revolucija in strastna Straussova muzika, ki je užgala ves Dunaj in očarala ves svet. Vse to je prikazano na edinstven način, da mora navdušiti in očarati slehernega gledalca.

Premijera tega prekrasnega velefilma se je vršila v pariški veliki operi pod pokroviteljstvom predsednika francoske republike!

Film ki v svoji lepoti daleč prekaša „Beli Jorgovan“ in je največji glasbeni in pevski film do danes.

Pozor!

Sledi največji filmski umotvor vseh časov, film v naravnih barvah „ROBIN HOOD“ in prvi poljski film v Mariboru „ROZA“

Kino Esplanade Telef. 25-29

Vsak je svoje sreče kovač!

V kratkem se prične 39. kolo Državne razredne loterije, ko bo zopet razdeljenih nič manj kot osem premij in 42.000 dobitkov v skupni vrednosti

65 milijonov dinarjev

Prva žrebanje bo 14. oktobra t. l.

Novе srečke so že dospelе in se dōbō
v naši hiši sreče in glavni kolekturi

bančni poslovalnici BEZJAK

v Mariboru, Gosposka ulica 25, tel. 20-97

Cela srečka stane din 200, polovica din 100 in četrtinka din 50. Bezjakove srečke so že marsikomuprinesle novo življenjsko srečo, kar nam to kaže naslednja statistikanekaterih do sedaj izžrebanih premij in dobitkov:

Premije:	Din 2,000.000	srečka štev.	68.326
	" 1,002.000	" "	59.971
	" 301.000	" "	83.526
	" 200.000	" "	34.210
Dobitki:	din 100.000	srečka štev.	4.638
	" 100.000	" "	7.336
	" 100.000	" "	77.664
	" 100.000	" "	77.696
	" 100.000	" "	86.831
	" 100.000	" "	86.834
	" 80.000	" "	97.039
	" 60.000	" "	83.519
	" 50.000	" "	19.306
	" 50.000	" "	88.152

POSOJILNICA NARODNI DOM V MARIBORU

NARODNI DOM

Z. Z. O. J.

TELEFON 21-08

Deležna glavica nad 600.000 din, lastne rezerve 11 milijonov din, hranilne vloge 56 milijonov din.

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3-5%.

Najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru

Upravnika ribogojstva

išče Uprava ribogojstva Burda v Banja Luki za takoj. Samo oženjeni kandidati inposobni za samostojno delo. Potrebna je splošna kmetijska naobrazba in spričevala o dolgi praksi in zanesljivosti

„Pohorska železarna“

v Zgornji Polskavi (prej Hirtenlehner) izdeluje raznovrstne sekire, cepine, krampe motike, lopate itd. ter prevzema v popravilo vsakovrstno kmetijsko orodje. Cena ugodna, kvaliteta in izdelava prvovrstna.

Tam se sprejmeta tudi dva vajenca.

MOŠKI! Pri spolni slabosti

(spolni impotenci)

poskusite hormonske pilule

HORMO-SEKS

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84, 100 pilul din 217, 300 pilul din 560. — Po pošti diskretno razpošilja: KR. DV. LEKARNA PRI SV. AREHU Maribor. — Glavno skladišče: Farm. kem. laboratorij »VIS-VIT«, Zagreb, Langov trg 3, 6293 Ogl. reg. S. br. 5846-39.

Tovarna

INFORMACIJE:

Hrvatska poljedeljska banka d. d., podružnica Sarajevo ali P O N U D B E na upravo „Večernika“ pod šte. 100

s tovarniškimi in stanovanjskimi zgradbami ter cca 47.000 m² zemljišča z industrijsko železnico v neposredni bližini Sarajeva, se prodaja.

Potrta globoke žalosti, naznanjam v svojem, kakor v imenu ostalih sorodnikov tužno vest, da nas je naš iskreno ljubljeni soprog, oz. oče, gospod

Krajnc Anton

mizar drž. železnice

v petek, 22. septembra, za vedno zapustil. Pogreb predragega bo jutri v nedeljo, ob 15.30. uri izpred mestne mrtvašnice na frančiškansko pokopališče.

Maribor, dne 23. septembra 1939.

Krajnc Elizabeta, soproga.

Naročniki

pri naših inseratih kupujte tih ter oglašujte

Akoravno so se odnošaji med trgovci in tovarnami surovin bistveno spremenili, hočemo odnošaje med nami in konzumenti ohraniti dobre in znoslive, zato prodajamo vso obstoječo zalogo čevljev še po starih cenah.

Poletni čevlji po nižani ceni!

KARO